Federico Garcia LORCA

TOPLU OYUNLARI 1

Kanlı Düğün

✖

Yerma

✖

Bernarda Alba'nın Evi

İspanyolca Aslından Çeviren

Doç. Dr. Hale Toledo

Mitos Boyut

TİYATRO / OYUN DİZİSİ 226

TOPLU OYUNLARI 1

F. GARCIA LORCA

MİTOS-BOYUT Yayınları ♣ Oyun Dizisi 226

FEDERICO GARCIA LORCA

TOPLU OYUNLARI 1

KANLI DÜĞÜN

♣

YERMA

♣

BERNARDA ALBA'IN EVİ

İspanyolca Aslından Çeviren

Doç. Dr. Hale Toledo

Mitos Boyut

Bu kitaptaki oyunların Fikir ve Sanat Eserleri Yasasından ve yasalardan kaynaklanan tüm hakları yazarına aittir.
Yayınlanan oyunların sahnelenmesi, oynanması, herhangi bir amaçla eserlerden yararlanılması ancak eser sahibinin iznine bağlı olduğundan, kişi veya kurumlarla, kuruluşların çevirmenine başvurmaları zorunludur.

Çevirinin Türkiye Yayın Hakları:
© *Copyright*, TEM Yapım Yayıncılık Ltd., 2006

Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları
Oyun Dizisi 226
F. Garcia Lorca / Toplu Oyunları 1
1. Basım: Eylül 2006

Baskı: Yeni Güven Matb.-Topkapı-İstanbul; Tel 212. 567 69 20

TEM Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.
Ağa Çırağı Sok. 7/2 Gümüşsuyu-80090 İstanbul
Tel: 212. 249 87 37-38; Fax: 212. 249 02 18
E.posta: temyapim@yahoo.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz / Hale Toledo,... 5

Kanlı Düğün,...7

Yerma,... 77

Bernarda Alba'nın Evi,... 131

ÖNSÖZ

Hale Toledo*

Yirminci yüzyılda ozanlığını tiyatro ile bağdaştıran **Lorca** (1898-1936) genç yaşta faşistler tarafından kurşuna dizilerek öldürülür. Oyunlarını, törelerin yoğun baskısıyla insan doğasının çatışması, acı ve kanla yoğurmuştur.

Granada'da dünyaya gelen Lorca, 1919'da Madrid'e yerleşir. Gerçeküstü ve allegorik özelliği olan *Kelebeğin Suçu* (1920) adlı ilk oyununu bu kentte yazar. Dram yazarı olarak asıl başarısını, 1925 yılında *Mariana Pineda* ile elde eder. Lorca'nın 1928'de yayımlanan *Romancero Gitano* adlı şiir kitabı, onun Endülüs Çigan şairi olarak tanınmasına yol açmıştır. En önemli oyunları arasında *Bernarda Alba'nın Evi, Yerma* ve *Kanlı Düğün*'ü sayabiliriz.

Soyut ve somut güçleri çatıştıran ozan, oyunlarında insanların içinde bulundukları ve doğalarıyla çatışan duruma gösterdikleri tepki ve eylemleriyle trajik olana yöneldiklerini anlatmaktadır. Doğanın gereğine uygun olan toplum kurallarının zamanla insan doğasına ters düşmesi, toplumun gelişimiyle birlikte iyice belirginleşmesi, mutsuz insanların artmasına neden olur. Törelerin baskın olduğu İspanyol toplumunda, doğal dürtülerinin esiri olup trajik bir sona yönelmeleri kaçınılmaz olan oyun kişileri, doğal haklarla geleneksel kurallar arasında sıkışıp kalmışlardır. Tutkular, toplumsal ortamın doğal sonucu olarak olayları etkiler. *Kanlı Düğün*'de gelin, mantık evliliği yapacakken eski sevgilisi Leonardo ile kaçar. *Bernarda Alba'nın Evi* adlı eserinde, Adela'nın sevdiği erkekle ilişkiye girmesi onun yaşamına mal olmuştur. *Yerma*'da ise, ona çocuk veremeyen Yerma, kocasını öldürerek törelerin yaptırımı ve doğanın gücü arasında sıkışıp kalmıştır.

* Doç. Dr.; Ankara Üni. Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Öğretim Üyesi.

Lorca'nın oyunlarında kadın önemli bir rol oynar. Kadın figürü yazar için **Meryem Ana** ile özdeşleştirilmiştir. Kadın, bereketin, sevginin, doğurganlığın sembolüyken, erkek kavganın ve ürünsüzlüğün işaretidir. Sevişmenin sonunda yaratıcı olan kadındır ve verimli bir toprak gibidir.

Yazarın halk dilini kullanarak, halkın törelerini, duygularını ve inançlarını yansıtırken kadını ön plana çıkarması, oyunlarının başarısını sağlayan önemli bir etkendir.

Törelerin yanı sıra **Lorca,** oyunlarında sınıf çatışmasını, zengin ve yoksul arasındaki kavgayı, onur kavramını ve toplumun birey üzerindeki olumsuz baskısını da ele almıştır.

FEDERICO GARCIA LORCA

KANLI DÜĞÜN

1933

İspanyolca'dan Çeviren

Doç. Dr. Hale Toledo

KİŞİLER

ANNE
GELİN
KAYNANA
LEONARDO'NUN KARISI
HİZMETÇİ
KOMŞU KADIN
GENÇ KIZLAR
LEONARDO
DAMAT
GELİNİN BABASI
AY
ÖLÜM (Dilenci kadın)
ODUNCULAR
DELİKANLILAR
KONUKLAR

I. PERDE

Birinci Sahne

(Sarı boyalı bir oda)

DAMAT *(Girerek)* Anne.

ANNE Efendim!

DAMAT Ben gidiyorum.

ANNE Nereye?

DAMAT Bağa. *(Gitmeye davranır.)*

ANNE Bekle.

DAMAT Bir şey mi istiyorsun?

ANNE Öğlen yemeğin, oğlum.

DAMAT Boş ver. Üzüm yerim. Bıçağı versene.

ANNE Ne için?

DAMAT *(Gülerek)* Üzüm kesmek için.

ANNE *(Bıçağı ararken söylenir.)* Bıçak, bıçak... Lanet olsun şu bıçaklara, bıçağı icat eden alçağa da.

DAMAT Konuyu değiştirelim.

ANNE Tüfeklere, tabancalara, en küçük bıçağa, tırmığa da lanet olsun.

DAMAT Tamam.

ANNE İnsan vücudunu kesebilen her şeye lanet olsun. Babasından miras kalan zeytinliklerine ya da bağlarına giden yakışıklı erkek ağzında çiçek taşısa ne olur sanki...

DAMAT *(Başını öne eğerek.)* Sus artık.

ANNE ...bir de bakıyorsun o delikanlı bir daha geri dönmüyor. Geri dönse bile şişmesin diye üstünde palmiye yaprağı ya da bir tabak tuz ile dönüyor ancak. Nasıl oluyor da üstünde bıçak taşıyabiliyorsun, peki ben bu yılanın dolapta kalmasına nasıl göz yumuyorum, anla-

mıyorum.

DAMAT Tamam, bitti mi?

ANNE Yüz sene de yaşasam başka bir şeyden söz etmezdim. Önce baban, karanfil gibi kokardı, hemen hemen üç yıl benim oldu. Sonra kardeşin. Nasıl oluyor da silah gibi bıçak gibi küçük bir şey boğa gibi bir adamın sonunu getirebiliyor, doğrusu? Asla susmayacağım. Aylar geçtikçe umutsuzluk gözlerimi oyuyor, hatta saç uçlarıma kadar işliyor.

DAMAT *(Sert)* Haydi keselim artık?

ANNE Hayır. Kesmeyeceğim. Kim babanı bana getirebilir? Ya kardeşini? Sonra hapishane var işin içinde. Hapishane ne demek? Sigara içerler, yemek yerler, çalgı çalarlar orada! Benim ölülerim ise üstleri otlarla kaplı sessiz sedasız öylece oradalar; iki dal sardunya gibi iki yiğit yatıyor. Onların katilleri, hapishanede elense yaparak dağları seyrediyorlar...

DAMAT Onları öldürmemi mi istersin?

ANNE Hayır. Konuştuğuma bakma sen... Şu kapıdan senin dışarı çıktığını görüp de konuşmamam mümkün mü? Bıçak taşımandan hoşlanmıyorum. Şey... keşke tarlaya hiç gitmesen.

DAMAT *(Gülerek)* Yapmaaa!

ANNE Keşke kız olsaydın. Şimdi çalışmaya gitmezdin, seninle oturup süsler yapar, yün köpekçikler işlerdik.

DAMAT *(Annesinin kolunu tutar ve güler.)* Anne, seni de bağa götürsem ne dersin?

ANNE Kocamış bir kadın bağda ne yapsın? Beni asmaların altına mı oturtacaksın?

DAMAT *(Onu kollarından tutup kaldırır.)* Seni yaşlı, moruk, kocakarı seni...

ANNE Baban beni götürürdü. Soyu sopu sağlam olan erkekler bunu yapar. Dedenin her tarafta bir oğlu oldu.

Bu çok hoşuma gider. Erkek erkektir; buğday buğdaydır.

DAMAT Peki anne ya ben?

ANNE Ne, sen?

DAMAT Bir daha söylemem gerekir mi?

ANNE *(Ciddi)* Haaa!

DAMAT Hoşlanmadın mı?

ANNE Yok canım.

DAMAT Öyleyse?

ANNE Bilmiyorum ben. Birden bire beni şaşırtıyor. İyi bir kız olduğunu biliyorum. Doğru değil mi? Terbiyeli. Çalışkan. Ekmeğini kendi yapar, eteğini kendi diker, ama ne zaman adını ağzıma alsam alnımın ortasına bir taş yemiş gibi hissediyorum.

DAMAT Saçmalık.

ANNE Saçmalıktan da öte. Artık yalnız kalıyorum. Senden başka kimsem yok, seni de kaybettiğimi hissediyorum.

DAMAT Ama sen bizimle beraber olacaksın.

ANNE Yok. Ben babanı ve kardeşini yalnız bırakamam. Her sabah onların yanına gidiyorum. Eğer buradan gidersem bakarsın o katil aileden biri, Felixler'in bir ferdi ölür ve bizimkilerin yanına gömerler. İşte bu hiç olmayacak. Tek başıma onları tırnaklarımla mezardan çıkartır, duvardan duvara çarparak ezerim.

DAMAT *(Sert)* Yine aynı şeyler.

ANNE Kusura bakma. *(Sessizlik)* Ne zamandan beri birliktesin bu kızla?

DAMAT Üç yıldır. Artık bağı satın aldım.

ANNE Üç yıl ha. Başka bir sevgilisi vardı, değil mi?

DAMAT Bilmiyorum. Zannetmiyorum. Kızlar evleneceklerine inandıkları kişiye bakmak zorundalar.

ANNE Evet. Ben de hiç kimseye bakmadım. Babana baktım, onu öldürdüklerinde ise karşımdaki duvara bak-

tım. Bir kadının bir erkeği olur, işte o kadar.

DAMAT Nişanlımın iyi biri olduğunu biliyorsun.

ANNE Şüphem yok. Ama yine de annesinin nasıl biri olduğunu bilmediğim için üzülüyorum.

DAMAT Ne önemi var?

ANNE *(Ona bakarak)* Oğlum.

DAMAT Ne söylemek istiyorsun?

ANNE Doğru! Haklısın! Ne zaman isteyeyim kızı?

DAMAT *(Neşeli)* Pazar günü iyi mi sence?

ANNE *(Ciddi)* Ona pirinç küpeleri götüreceğim, oldukça eski bu küpeler. Sen de şey alırsın....

DAMAT Sen daha iyi anlarsın...

ANNE Ajurlu çoraplardan alırsın. Kendin için iki takım elbise... ya da üç! Senden başka kimsem yok!

DAMAT Şimdi gidiyorum. Yarın onu görmeye gideceğim.

ANNE Evet, tamam; bakalım bana altı torun verip sevindirecek misin beni? Ya da sen ne kadar istersen, çünkü babanın ömrü bana bu çocukları vermeye yetmedi.

DAMAT İlk doğan çocuk senin için.

ANNE Evet, ama kızların da olsun. Nakış işlemek, dantel yapmak ve huzur içinde olmak isterim.

DAMAT Nişanlımı seveceğinden eminim.

ANNE Seveceğim. *(Oğlunu öpmek için hamle yapar ve birden çekilir.)* Git buradan, öpmek için artık çok büyüksün. Sen o öpücükleri karına verirsin. *(Sessizlik. Kendi kendine)* Karın olduğu zaman.

DAMAT Gidiyorum ben.

ANNE Değirmenin olduğu kısmı iyi çapala, orasını biraz ihmal ettin.

DAMAT Tamam!

ANNE Tanrı seni korusun.

(Damat gider. Anne sırtı kapıya dönük oturmaktadır. Başında eşarp, üstünde siyah elbise ile kapıda komşu kadın

belirir.)

ANNE Girsene.

KOMŞU Nasılsın?

ANNE Gördüğün gibi.

KOMŞU Çarşıya çıktım da sana bir uğrayayım dedim. Çok uzak oturuyoruz!

ANNE Yirmi yıldır daha sokağın başına kadar gitmedim.

KOMŞU İyi görünüyorsun.

ANNE Öyle mi?

KOMŞU Hayatta neler oluyor. İki gün önce komşunun oğlunu iki kolunu makineye kaptırmış bir halde getirdiler. *(Oturur.)*

ANNE Rafael'i mi?

KOMŞU Evet. Oracıkta zavallı. Çoğu kez düşünüyorum da senin oğlan da benimki de mezarlarında huzurla yatsınlar, özürlü kalacaklarına.

ANNE Sus. Bütün bu olanlar bile insanı teselli etmiyor.

KOMŞU Ay!

ANNE Ay!

(Sessizlik)

KOMŞU *(Üzgün)* Oğlun nerede?

ANNE Çıktı.

KOMŞU Nihayet bağı satın aldı!

ANNE Şansı varmış.

KOMŞU Artık evlenir.

ANNE *(Aklına gelir, sandalyesini komşuya yaklaştırarak)* Baksana.

KOMŞU *(Sırdaş bir edayla)* Efendim.

ANNE Oğlumun nişanlısını tanır mısın?

KOMŞU İyi kızdır!

ANNE Evet, ama...

KOMŞU Onu iyi tanıyan biri yok. Çok uzaklarda babasıyla birlikte yalnız yaşıyor. Ama iyi biri. Yalnızlığa alışkın.

ANNE Ya annesi?

KOMŞU Annesini tanırdım. Hoş biriydi. Ermiş gibi nurlu bir yüzü vardı; ama benim yıldızım pek barışmadı onunla. Kocasını hiç sevmezdi.

ANNE *(Sert)* Ama, neler duydun etraftan!

KOMŞU Kusura bakma. Niyetim seni incitmek değildi; ama doğru bu. Namusluydu veya değildi diyen olmadı. Bunun sözü edilmedi. Çok kibirli biriydi.

ANNE Hep aynı!

KOMŞU Sen sordun da söyledim.

ANNE Keşke ne ölülerini ne dirilerini kimse tanımasaydı. Keşke iki devedikeni olsaydılar; hiç kimse onların adını anmasaydı ve kimseye dikenlerini batırmasaydılar.

KOMŞU Haklısın. Senin oğlun daha iyisine layık.

ANNE Çok şeye layık. Onun için üzerine titriyorum. Dediklerine göre yıllar önce kızın bir sevgilisi varmış.

KOMŞU Kız on beş yaşındaydı. Oğlan ise iki yıl önce evlendi, hem de kızın bir kuzeniyle. Kimse ne zaman nişanlandıklarını hatırlamıyor bile.

ANNE Peki sen nasıl hatırlıyorsun?

KOMŞU Ne çok soru sordun!

ANNE Üzücü olan şeyleri bilmeye can atarız. Kimdi bu sevgili?

KOMŞU Leonardo.

ANNE Hangi Leonardo?

KOMŞU Felixler'in Leonardo.

ANNE *(Ayağa kalkarak)* Felixler'in!

KOMŞU Leonardo'nun suçu ne bunda? Bütün bunlar olduğunda o daha sekiz yaşındaydı.

ANNE Doğru ... Ama o bir Felix, hepsi aynı. *(Dişlerinin arasından söylenerek)* Felix deyince ağzım çamur doluyor. *(Tükürür)* Tükürmem lazım, öldürmemek için tükürmeliyim.

KOMŞU Kendini toparla. Bununla eline ne geçer?

ANNE Hiçbir şey. Ama bilirsin ya...

KOMŞU Oğlunun mutluluğuna engel olma. Ona bir şey söyleme. Sen yaşlandın. Ben de öyle. Sana da bana da susmak düşer.

ANNE Ona bir şey söylemem.

KOMŞU *(Onu öperek)* Hiçbir şey...

ANNE *(Sakin)* Zaten her şey...

KOMŞU Ben gidiyorum, benimkiler neredeyse tarladan dönerler.

ANNE Ne sıcak bir gün!

KOMŞU Orakçılara su götüren ufaklıklar kapkara olmuşlar. Hoşça kal.

ANNE Hoşça kal.

(Anne soldaki kapıya yönelir. Yarı yolda durur ve yavaşça haç çıkarır.)

İkinci Sahne

Bakır kaplar ve sevilen çiçeklerden bir demet olan pembe boyalı bir oda.
Odanın ortasında üstünde örtü olan bir masa. Sabahtır.

Bir tarafta Leonardo'nun Kaynana'sı kucağında çocuk sallarken karısı ise diğer köşede oturmuş çorap örmektedir.

KAYNANA

Ninni bebeğim, ninni
kocaman bir at varmış
su içmek istemezmiş.
Su kapkaraymış
dalların arasında.
Köprüye geldiğinde
durup şarkı söylemiş at.
Kim söyler, bebeğim
suyun nesi var
uzun kuyruğunda
o yeşil odasında

LEONARDO'NUN KARISI *(Usulca)*

Uyu sen karanfilim
at su içmeyecek.

KAYNANA

Uyu, gülüm su içmek istemiyor at.
Ayakları yaralı,
buz tutmuş yelesi,
gümüş hançer saplanmış
taa gözlerinin içine.
Irmağa doğru yol alırmış.
Ay nasıl da akarmış!

Akar dururmuş kanı
sudan daha hızlı.

LEONARDO'NUN KARISI

Uyu sen karanfilim
at su içmeyecek.

KAYNANA

Uyu, gülüm,
su içmek istemiyor at.

LEONARDO'NUN KARISI

Dokunmak istemedi
ıslak nehir kıyısına,
o sıcak dudaklarına
gümüş sinekler konsa da.
Vahşi dağlara doğru
kişnerdi sadece
ölü bir nehir gibiydi
boğazının üstünde.
Ay koca at
su içmek istemedi!
Ay karda işkence çeken
yüce şafak atı!

KAYNANA

Gelme! Durdurun onu,
pencereyi kapatın
düşlerden demetlerle
demetlerden bir düşle.

LEONARDO'NUN KARISI

Uyuyor bebeğim.

KAYNANA

Susuyor bebeğim.

LEONARDO'NUN KARISI

Hey at, bebeciğin
yastığı var.

KAYNANA

Beşiği çelikten

LEONARDO'NUN KARISI

Yorganı atlastan

KAYNANA

Ninni, bebeğim, ninni.

LEONARDO'NUN KARISI

Ay koca at
su içmeyi istemedi!

KAYNANA

Gelme, girme!
Git dağa.
Gri vadilerden geç
İşte kısrağın orada.

LEONARDO'NUN KARISI *(Bakarak)*

Uyuyor bebeğim.

KAYNANA

Dinleniyor bebeğim.

LEONARDO'NUN KARISI *(Usulca)*

Uyu sen karanfilim.
at su içmeyecek.

KAYNANA:

Uyu sen gülüm, at ağlamaya başlıyor.

(Çocuğu götürürler ve Leonardo girer.)

LEONARDO Çocuk nerede?

KARISI Uyudu.

LEONARDO Dün pek iyi değildi. Gece hep ağladı.

KARISI Bugün yıldız çiçeği gibi. Peki sen? Nalbanda mı gittin?

LEONARDO Oradan geliyorum. İnanır mısın? İki aydan beri ata yeni nallar çakıyor, ama hep düşüyor nedense. Anlaşılan taşlara isabet edip düşüyor.

KARISI Atı çok koşturduğun için olmasın sakın?

LEONARDO Hayır. Hemen hemen hiç bindiğim yok.

KARISI Dün komşular söylüyorlardı, seni ovanın öbür ucunda görmüşler.

LEONARDO Kim söyledi?

KARISI Kapari toplayan kadınlar. Doğrusu pek şaşırdım. Sen miydin?

LEONARDO Hayır. Benim ne işim var orada, o çorak yerde?

KARISI Ben de öyle dedim. Ama at kan ter içinde canı çıkmış bir haldeydi.

LEONARDO Sen onu gördün mü?

KARISI Hayır. Annem görmüş.

LEONARDO Çocuğun yanında mı o?

KARISI Evet. Soğuk bir limonata ister misin?

LEONARDO Çok soğuk suyla olsun.

KARISI Peki neden yemeğe gelmedin...

LEONARDO Buğdayları ölçenlerle birlikteydim. Hep insanı oyalarlar.

KARISI *(Limonatayı yaparken, çok şefkatli)* Peki iyi fiyat verdiler mi bari?

LEONARDO İyi sayılır.

KARISI Bana yeni bir elbise, oğlana da kurdeleli başlık lazım.

LEONARDO *(Ayağa kalkar)* Çocuğa bir bakayım.

KARISI Dikkatli ol. Uyuyor.

KAYNANA *(Girer)* Kim koşturmuş bu atı bu kadar? Aşağıda serilmiş, gözleri yuvalarından fırlamış yatıyor. Sanki dünyanın öbür ucundan gelmiş gibi.

LEONARDO *(Sinirli)* Ben koşturdum.

KAYNANA Öyle mi; at senin atın.

KARISI *(Ürkek)* Buğdayları ölçenlerle birlikteymiş.

KAYNANA İsterse gebersin, bana ne.

(Oturur yerine. Sessizlik.)

KARISI Limonatan... Soğuk mu?

LEONARDO Evet.

KARISI Biliyor musun kuzenimi istemeye geleceklermiş?

LEONARDO Ne zaman?

KARISI Yarın. Düğün de bir ay içinde olacak. Umarım bizi de davet ederler.

LEONARDO *(Ciddi)* Bilmem.

KAYNANA Oğlanın annesi bence bu evlilikten pek memnun değil.

LEONARDO Belki de haklı. Dikkatli olmak lazım.

KARISI İyi bir kız hakkında böyle düşünmenden hiç hoşlanmadım.

KAYNANA *(Kasıtlı bir tavırla)* Böyle konuştuğuna göre kızı iyi tanıyor demektir. Onunla üç yıl sevgili olduklarını bilmiyor musun?

LEONARDO Ama onu bıraktım ya. *(Karısına.)* Şimdi ağlayacak mısın?

KARISI Çekil! *(Leonardo, karısının ellerini sert bir biçimde yüzünden çeker.)* Haydi oğlana bir bakalım.
(Birbirlerine sarılarak çıkarlar. Genç bir kız görünür kapıda, sevinçlidir. Koşarak girer.)

KIZ Senyora...

KAYNANA Ne oldu?

KIZ Damat dükkâna gelip her şeyin en iyisini satın aldı.

KAYNANA Yalnız mı geldi?

KIZ Yok, annesiyle geldi. Ciddi, uzun boylu biri. *(Kadının taklidini yapar.)* Ne havalı!

KAYNANA Onların parası çok.

KIZ Ajurlu çorap aldılar!.. Ne çoraplar ama! Kadınların düşlerini süsleyecek cinsten çoraplar! Bak şimdi: *(Topuğunu gösterir)*Burada bir kırlangıç, *(Baldırını gösterir)* burada bir gemi, *(Kalçasını gösterir.)* burada ise bir gül.

KAYNANA Vay be!

KIZ Hem de katmerli, dalı olan bir gül! Ay! Hepsi ipekten!
KAYNANA İki büyük mal varlığını birleştirecekler.
(Leonardo ile Karısı içeri girerler.)
KIZ Aldıkları şeyleri anlatmaya geldim.
LEONARDO *(Kızgın bir ifadeyle)* Bizi ilgilendirmez.
KARISI Bırak anlatsın.
KAYNANA O kadar da değil, Leonardo.
KIZ Özür dilerim.
(Ağlayarak çıkar.)
KAYNANA İnsanlara çatarak ne eline geçiyor?
LEONARDO Sana fikrini soran olmadı. *(Oturur.)*
KAYNANA Peki, tamam.
(Sessizlik.)
KARISI *(Leonardo'ya)* Neyin var senin? Kafanın içinde dolanan fikirler de neler? Böyle beni her şeyden habersiz bırakma.
LEONARDO Kes sesini.
KARISI Yüzüme bakmanı ve bana anlatmanı istiyorum.
LEONARDO Rahat bırak beni. *(Kalkar.)*
KARISI Nereye gidiyorsun, canım?
LEONARDO *(Sinirli)* Susar mısın sen?
KAYNANA *(Kızına kızar)* Sus artık! *(Leonardo çıkar.)* Ah çocuk!
(Gider ve kucağında çocuk ile geri döner. Leonardo'nun Karısı ise ayakta öylece hareketsiz durmaktadır.)
Yaralı ayakları
buz tutmuş yelesi
gümüş hançer saplanmış
taa gözlerinin içine.
Irmağa doğru yol alırmış.
Ay nasıl da akarmış
akar dururmuş hani
sudan daha hızlı.

KARISI *(Düş görüyormuş gibi yavaşça dönerek)*
Uyu sen karanfilim
at su içecek.
KAYNANA
Uyu sen gülüm,
at ağlamaya başlayacak.
KARISI
Ninni, bebeğim, ninni.
KAYNANA
Ay koca at
Su içmeyi istemedi!
KARISI *(Acıklı)*
Gelme, dur girme!
Git dağlara!
Ay acılı kar,
şafağın atı!
KAYNANA *(Ağlayarak)*
Bebeğim uyuyor...
KARISI *(Ağlayarak ısıulca yaklaşır.)*
Bebeğim dinleniyor...
KAYNANA
Uyu sen karanfilim,
at su içecek.
KARISI *(Ağlayarak masaya dayanır.)*
Uyu sen gülüm at ağlamaya başlayacak.

Üçüncü Sahne

Gelin'in yaşadığı evin içi. Geri planda pembe iri çiçeklerle bezenmiş bir haç.

Oval kapılarda dantel ve pembe kurdeleli perdeler. Duvarlarda beyaz sert bir maddeden yapılmış oval biçimde yelpazeler, mavi testiler ve küçük aynalar.

HİZMETÇİ Buyurun.

(Cana yakın ama bir o kadar mütevazı bir ikiyüzlülük içinde. Damat ve annesi girerler. Anne'nin üstünde siyah saten bir elbise, başında dantel bir örtü vardır. Damat'ta ise altın uzun bir zinciri olan siyah fitilli kadife bir pantolon vardır.)

Oturmak ister misiniz? Şimdi gelirler.

(Çıkar.

Anne ile oğlu heykel gibi hareket etmeden otur maktadırlar. Uzun bir sessizlik.)

ANNE Saatini yanına aldın mı?

DAMAT Evet. *(Saati çıkarır, bakar.)*

ANNE Vaktinde dönmemiz lazım. Amma uzakta oturuyorlarmış!

DAMAT Ama buranın toprağı verimlidir.

ANNE Verimli ama pek ıssız. Dört saatlik yol boyunca ne bir ev ne bir ağaç vardı.

DAMAT Buralar çıplak arazi.

ANNE Baban hayatta olsa burayı ağaçlarla donatırdı.

DAMAT Su olmadan mı?

ANNE Suyu arar bulurdu. Üç yıl evli kaldık, bu süre içinde on kiraz ağacı dikti. *(Anıları tazelenir)* Değirmenin oraya üç ceviz ağacı, koca bir üzüm bağı ve ayrıca jüpi-

ter dedikleri kocaman çiçekleri olan bir bitki yetiştirdi, gerçi bu çiçek sonradan kurudu ya...

(Sessizlik.)

DAMAT *(Gelin'i kastederek)* Giyiniyor olmalı.

(Gelin'in Babası girer. Çok yaşlı olup pırıl pırıl parlayan beyaz saçları vardır. Başı öne eğiktir.

Anne ve Damat ayağa kalkarlar ve sessizce el sıkışırlar.)

BABA Yol uzun sürdü galiba?

ANNE Dört saat.

(Otururlar)

BABA Siz herhalde uzun olan yoldan geldiniz.

ANNE Ben yaşlandım artık, ırmağın oradaki toprak yoldan gelemem.

DAMAT Başı dönüyor.

(Sessizlik)

BABA Kenevir iyi ürün verdi.

DAMAT Gerçekten öyle.

BABA Benim zamanımda bu topraklarda kenevir bile yetişmezdi. Bize kârlı ürün versin diye bu topraklara ne gözyaşı döktük, ne cezalar vermek zorunda kaldık.

ANNE Ama şimdi ürün veriyor. Şikâyet etme. Ben buraya senden bir şey istemeye gelmedim.

BABA *(Gülerek)* Sen benden daha zenginsin. Bağların zaten bir servet. Her asma bir gümüş akçe. Beni ne üzüyor, biliyor musun? Topraklarımızın ayrı ayrı olması. Ben hepsinin bir arada olmasını isterim. Yüreğime diken gibi batan şey, sebze bahçelerinin benim tarlalarımın arasında sıkışıp kalması; üstelik dünyanın altınını versen satacakları yok.

DAMAT Bu hep böyle olur.

BABA Yirmi çift öküzümüz olsaydı da sizin üzüm bağlarını buraya getirebilseydik, şu yamaca koyabilseydik. Ne sevinirdim!..

ANNE Ne için?

BABA Benim malım kızımındır, seninki de oğlunun. Bunun için. Hepsi bir araya gelse ne güzel olurdu!

DAMAT Daha da az çalışırdık.

ANNE Ben öldüğümde, bizim toprakları satar, bunların topraklarının yanındaki yerleri satın alırsın.

BABA Satmak ha, satmak! Hah! Satın alacaksın, her şeyi satın alacaksın. Eğer oğullarım olsaydı dere yatağına kadar tüm bu yamacı satın alırdım. Toprak verimli değil, ama güçlü kollara bırakırsan adam edilebilir, üstelik kimse buradan geçmediği için meyven çalındı derdi de yok, için rahat uyursun.

(Sessizlik)

ANNE Buraya niçin geldiğimi biliyorsun.

BABA Evet.

ANNE Ne diyorsun?

BABA Bence sorun yok. Onlar konuşup anlaşmışlar.

ANNE Oğlumun malı mülkü var.

BABA Kızımın da var.

ANNE Oğlum hoştur. Başka kadınlarla ilişkisi olmamıştır. Güneşe serili bir çarşaftan daha temiz bir adı var.

BABA Kızım için ne söyleyeyim ben sana. Çoban Yıldızı parlarken sabah üçte kalkar, ekmeği hazırlar. Hiç konuşmaz; yün gibi yumuşacıktır; her türlü işleme gelir elinden; dişleriyle halatı koparabilir.

ANNE Tanrı senin evini kutsasın.

BABA Tanrı kutsasın.

(Hizmetçi elinde iki tepsiyle görünür. Tepsinin birinde içecekler diğerinde ise şekerlemeler vardır.)

ANNE *(Oğluna)* Düğünü ne zaman istiyorsunuz?

DAMAT Gelecek perşembe.

BABA Kızım o gün tam yirmi iki yaşına basacak.

ANNE Yirmi iki! Büyük oğlum yaşasaydı bu yaşta olacak-

tı. Sıcak biriydi, yiğitti. İnsanlar bıçağı icat etmeselerdi yaşıyor olacaktı.

BABA Artık bunu düşünme.

ANNE Her an aklımda. Elini göğsüne koy ve düşün.

BABA Öyleyse perşembe günü. Değil mi?

DAMAT Evet öyle.

BABA Gelinle damat bir de sen ve ben bir arabayla gideriz kiliseye, buraya epey uzaktır. Diğer insanları atlar arabalar getirirler arkadan.

ANNE Tamam.

(Hizmetçi geçer.)

BABA Söyle ona girebilir artık. *(Anne'ye döner.)* Onu beğenirsen pek mutlu olacağım.

(Gelin görünür. Cana yakın bir tavırla elleri iki yana düşük, başı önünde içeri girer.)

ANNE Yaklaş bakalım. Mutlu musun?

GELİN Evet, senyora.

BABA Ciddi durma. Sonunda senin annen olacak.

GELİN Mutluyum. Eğer evet dediysem istediğim için dedim.

ANNE Tabii ki... *(Kızı çenesinden tutar.)* Yüzüme bak.

BABA Her şeyiyle karıma benziyor.

ANNE Öyle mi? Ne güzel bakışları var! Evlenmek nedir sen biliyor musun, yavrum?

GELİN *(Ciddi)* Biliyorum.

ANNE Bir erkek, çocuklar ve iki arşın kalınlığında bir duvar, topu topu bu.

DAMAT Başka bir şeye gerek var mı?

ANNE Hayır, yok. Canınızın sağlığı, başka ne olacak! Can sağlığı olsun!

GELİN Görevimi biliyorum ben.

ANNE Sana birkaç hediyemiz var.

GELİN Teşekkürler.

BABA Bir şeyler ister misiniz?

ANNE Ben istemiyorum. *(Damat'a)* Ya sen?

DAMAT Ben alırım.

(Bir şekerleme alır. Diğerini de Gelin alır.)

BABA *(Damat'a)* Şarap?

ANNE Hiç içmez.

BABA Daha iyi!

(Sessizlik. Hepsi ayaktadır.)

DAMAT *(Gelin'e)* Yarın gelirim.

GELİN Kaçta?

DAMAT Beşte.

GELİN Seni bekleyeceğim.

DAMAT Senin yanından gidince büyük bir parça kopuyor sanki içimden ve boğazıma bir şey düğümleniyor.

GELİN Kocam olduğunda bunların hepsi geçer.

DAMAT Umarım öyle olur.

ANNE Haydi gidelim. Güneş beklemez. *(Baba'ya)* Her konuda anlaştık mı?

BABA Anlaştık.

ANNE *(Hizmetçi'ye)* Hoşça kal, hanım.

HİZMETÇİ Tanrı sizinle olsun.

(Anne, Gelin'i öper ve sessiz sedasız çıkarlar.)

ANNE *(Kapıda)* Hoşça kal, evladım.

(Gelin eliyle karşılık verir.)

BABA Ben de sizinle çıkıyorum.

(Çıkarlar.)

HİZMETÇİ Hediyeleri görmek için meraktan çatlıyorum.

GELİN *(Sert)* Çekil şuradan.

HİZMETÇİ Ay, göster bana.

GELİN İstemiyorum.

HİZMETÇİ Hiç değilse çorapları göreyim. Dediklerine göre hepsi ajurluymuş. Haydiii!

GELİN Sana hayır dedim!

HİZMETÇİ Tanrım! Peki öyleyse. Sanki evlenmeye gönüllü değilmişsin gibi bir halin var.

GELİN *(Hırsından elini ısırarak)* Ay!

HİZMETÇİ Evladım, yavrucuğum. Neyin var? Kraliçe gibi yaşamını terk ettiğine mi üzülüyorsun? Kötü şeyler düşünme. Düşünmeni gerektirecek bir şey var mı? Yok. Haydi hediyelere bakalım. *(Kutuyu eline alır.)*

GELİN *(Onu bileğinden kavrar.)* Bırak onu!

HİZMETÇİ Ayy, kız!

GELİN Bırak, dedim.

HİZMETÇİ Bir erkekten daha güçlüsün.

GELİN Erkeklerin yaptığı işleri yapmadım mı ben? Keşke erkek olsaydım!

HİZMETÇİ Ama böyle konuşma!

GELİN Sus dedim. Başka şeyden konuşalım.

(Sahnenin ışığı yavaşça kararır.
Uzun bir sessizlik.)

HİZMETÇİ Dün gece at sesi işittin mi?

GELİN Saat kaçta?

HİZMETÇİ Üçte.

GELİN Sürüden ayrılan bir at olsa gerek.

HİZMETÇİ Hayır. Atın süvarisi vardı.

GELİN Nereden biliyorsun?

HİZMETÇİ Çünkü gördüm onu. Senin pencerende durmuş bekliyordu. Doğrusu çok şaşırdım.

GELİN Nişanlım olmasın? Bazen o saatlerde uğrar.

HİZMETÇİ Hayır, değildi.

GELİN İyi gördün mü?

HİZMETÇİ Evet.

GELİN Kimdi?

HİZMETÇİ Leonardo'ydu.

GELİN *(Sert)* Yalan! Yalan! Ne diye gelsin buraya?

HİZMETÇİ Geldi.

GELİN Sus artık! Kapat şu çeneni!

(At sesi işitilir.)

HİZMETÇİ *(Pencereden)* Bak, uzan dışarı. Oydu değil mi?

GELİN Oydu!

Perde hızla iner.

II. PERDE

Birinci Sahne

Gelin'in evinin girişi. Arkada büyük bir kapı. Gecedir. Gelin, üzerinde kolsuz, belden kesikli, dantelli, işlemeli beyaz bir kombinezon benzeri bir jüponla girer. Hizmetçi'nin de üzerinde aynı giysiden vardır.

HİZMETÇİ Şuracıkta saçını tarayayım.

GELİN Burada sıcaktan durulmuyor.

HİZMETÇİ Bu memlekette şafak vakti bile serinlemiyor etraf.

(Gelin alçak bir sandalyeye oturur ve ufak bir el aynasından kendisine bakar. Hizmetçi onun saçını tarar.)

GELİN Annem bol ağaçlıklı bir memlekettendi. Zengin toprakları olan bir yerden.

HİZMETÇİ Onun için çok şen şakrak biriydi!

GELİN Burada harcandı gitti.

HİZMETÇİ Alın yazısı.

GELİN Bizim de burada harcanıp gittiğimiz gibi. Duvarlardan ateş fışkırıyor. Ayy! Çekme o kadar.

HİZMETÇİ Şu dalgayı daha iyi ayarlamaya çalışıyorum da. Alnına düşsün istiyorum. *(Gelin aynada kendisine bakar.)* Ah! Ne kadar güzelsin!

(Gelini heyecanla öper.)

GELİN *(Ciddi)* Taramaya devam et.

HİZMETÇİ *(Tarayarak)* Ne şanslısın bir erkeği kucaklayacak, onu öpecek ve ağırlığını hissedeceksin!

GELİN Sus!

HİZMETÇİ En güzel yanı da uyandığında onu yanında his-

sedeceksin ve nefesiyle omuzlarını okşaması olacak sanki bir bülbülün tüyü gibi.

GELİN *(Sert)* Sen susar mısın?

HİZMETÇİ Ama yavrucuğum! Evlilik dediğin nedir? İşte bundan ibaret, başka bir şey değil. Şekerlemeler mi? Çiçek demetleri mi? Hayır değil. Pırıl pırıl bir yatak ve bir kadınla bir erkek.

GELİN Bunu konuşmaya gerek yok.

HİZMETÇİ O başka. Ama pek hoş bir şey!

GELİN Ya da çok acı bir şey.

HİZMETÇİ Tacın pırıl pırıl parlasın diye portakal çiçeklerini buradan alıp şuraya takacağım.

(Bir demet portakal çiçeğini gelinin saçında dener.)

GELİN *(Kendisine aynada bakar.)* Ver şunu.

(Portakal çiçeğini alır, bakar ve umutsuzca başı öne düşer.)

HİZMETÇİ Bu da nesi?

GELİN Beni rahat bırak.

HİZMETÇİ Üzülmenin sırası değil şimdi. *(Heveslendirmeye çalışarak.)* Portakal çiçeğini ver bana. *(Portakal çiçeği demetini fırlatır.)* Yavrucuğum! Çelengi yere atmakla uğursuzluk getirmek mi istiyorsun? Alnını dik tut! Evlenmek istemiyor musun? Söyle. Vazgeçebilirsin.

(Gelin ayağa kalkar.)

GELİN Kara bulutlar. Tam şuramda kötü fırtına esiyor. Aslında bu fırtınayı hissetmeyen kimse var mı?

HİZMETÇİ Nişanlını seviyor musun?

GELİN Onu seviyorum.

HİZMETÇİ Evet, evet, ben de eminim buna.

GELİN Ama bu çok büyük bir adım oldu.

HİZMETÇİ Bu adımı atmak lazım.

GELİN Söz verdim artık.

HİZMETÇİ Tacını takayım.

GELİN *(Oturur.)* Çabuk ol, gelmeleri lazım şu sıralar.

HİZMETÇİ Hepsinin en az iki saatlik yolu var.

GELİN Kilise buradan ne kadar uzakta?

HİZMETÇİ Dere yolundan beş fersah, yoldan gidersen ik katı.

(Gelin kalkar, Hizmetçi ona baktıkça heyecanlanır.)

Uyan artık gelin
bu sabahki düğün senin.
Bütün dünyanın ırmakları
taşırlar senin gelinlik tacını!

GELİN *(Gülümseyerek)* Hadi sen de...

HİZMETÇİ *(Gelini neşeyle öpüp etrafında dans etmeye ba lar.)*

Uyan artık
bir demet yeşil
çiçekli defneyle

Uyan artık
gövdesiyle dallarıyla
defnelerin!

(Kapı mandalının tıkırtısı duyulur.)

GELİN Kapıyı aç! İlk gelen konuklar olsa gerek.

(Hizmetçi gidip kapıyı açar ve şaşkınlık içinde.)

HİZMETÇİ Sen misin?

LEONARDO Benim. Günaydın.

HİZMETÇİ İlk sen geldin!

LEONARDO Beni davet etmediler mi?

HİZMETÇİ Ettiler ama...

LEONARDO Bunun için geldim.

HİZMETÇİ Ya karın?

LEONARDO Ben atla geldim. O yoldan geliyor.

HİZMETÇİ Kimseye rastlamadın mı?

LEONARDO Ben onları atımla geçtim.

HİZMETÇİ Öldüreceksin şu atı koşturmaktan.

LEONARDO Varsın ölsün!

(Sessizlik)

HİZMETÇİ Gel otur. Henüz kimse kalkmadı.

LEONARDO Peki ya gelin?

HİZMETÇİ Ben de tam onu giydirecektim.

LEONARDO Şey... Gelin! Mutludur herhalde!

HİZMETÇİ *(Konuyu değiştirerek)* Peki çocuk nasıl?

LEONARDO Hangi çocuk?

HİZMETÇİ Senin oğlan!

LEONARDO *(Hayal âleminde gibi birden hatırlayarak)* Aaa!

HİZMETÇİ Onu getiriyorlar mı?

LEONARDO Hayır.

(Sessizlik. Uzaktan şarkı sesleri duyulur.)

SESLER

Uyan artık gelin
bu sabahki düğün senin!

LEONARDO

Uyan artık gelin
bu sabahki düğün senin.

HİZMETÇİ Konuklar... Henüz uzaktalar.

LEONARDO *(Kalkarak)* Gelin büyük bir taç takacak değil mi? Çok büyük olmaması lazım. Biraz küçüğü ona daha yakışır. Göğse takılan portakal çiçeği demetini getirdi mi Damat?

GELİN *(Gelin üzerinde iç eteği ve göğsünde portakal çiçeği demetiyle görünür.)*

Getirdi.

HİZMETÇİ *(Sert)* Bu halde çıkma.

GELİN Ne olacak? *(Ciddi)* Portakal çiçeğini getirip getirmediklerini niçin soruyorsun? Amacın ne?

LEONARDO Yoo. Ne amacım olabilir ki? *(Geline yaklaşır.)* Sen beni tanırsın, kötü bir niyetim olmadığını bilirsin. Söyle bakalım. Senin için ne ifade ediyorum ben? Şöyle

bir düşün, hafızanı tazele. Bir çift öküz ve kötü bir kulübe hiçbir şey ifade etmiyor. Seni tereddütte bırakan şeyler bunlar.

GELİN Niye geldin buraya?

LEONARDO Düğününü izlemeye.

GELİN Tıpkı benim senin düğününü izlediğim gibi!

LEONARDO İki elinle kıskıvrak sıkıştırdın beni. Beni öldürebilirler, ama yüzüme tüküremezler. O pırıl pırıl parıldayan para bile tükürür bazen insanın yüzüne.

GELİN Yalancı!

LEONARDO Konuşmak istemiyorum çünkü asil kanı olan bir adamım ben. Bütün bu tepeler sesimi işitmesinler diye bağırmak istemiyorum.

GELİN Benim sesim daha sert çıkardı.

HİZMETÇİ Bu konuşma böyle devam edemez. Geçmişi konuşmanın bir faydası yok.

(Hizmetçi huzursuz bir havada kapıya bakar.)

GELİN Haklı. Seninle konuşmam bile doğru değil. Ama buraya gelip beni görüp düğünümü gözetlemen ve portakal çiçeğini hangi amaçla bilmiyorum sorman beni yürekten yaralıyor. Şimdi git, kapıda karını bekle.

LEONARDO Peki sen ve ben konuşamaz mıyız?

HİZMETÇİ *(Sinirli)* Hayır; konuşamazsınız.

LEONARDO Evlendiğim günden beri gece gündüz kabahatin kimde olduğunu düşündüm durdum; her seferinde yeni bir kabahat diğerini yok ediyor; ama her zaman ortada bir kabahat var!

GELİN Altında atı olan bir adam çöldeki bir genç kızı ezebilmek için neler yapabileceğini iyi bilir. Ama benim gururum var. İşte bu yüzden evleniyorum. Her şeyden çok sevmem gereken kocamla kendimi dört duvar arasına kapatmak için.

LEONARDO Gururun sana ufacık faydası yok.

(Ona yaklaşır.)

GELİN Yaklaşma!

LEONARDO Arzuyla yanıp tutuşup sessiz kalmak kendimize verebileceğimiz en büyük cezadır. Ne işime yaradı benim gurur, seni görmemek geceler boyu seni uykusuz bırakmak? Hiçbir işe yaramadı! Yangına körükle gitmekten başka bir şeye yaramadı! Zaman her şeyin ilacıdır, duvarlar sır saklar sanıyorsun ama doğru değil, hiç değil. İnsanın içine işlediği zaman kimse onu çekip atamaz!

GELİN *(Titreyerek)* Seni duyamıyorum. Sesini işitemiyorum. Sanki bir şişe anis içmişim ve gülleri olan bir yorgana sarınıp uyumuşum gibi. Beni sürükleyip duruyorsun, boğulacağımı biliyorum, ama yine de senin peşinden gidiyorum.

HİZMETÇİ *(Leonardo'yu yakasından tutarak)* Hemen şimdi burayı terk etmen lazım!

LEONARDO Bu onunla son kez konuşmam olacak. Korkmana gerek yok.

GELİN Delinin biri olduğumu biliyorum; üstelik sabretmekten göğsümün çürüdüğünü biliyorum, ama onun sesini işitmek, kollarını salladığını görmek bile beni yatıştırdı.

LEONARDO Eğer bunları sana söylemeseydim rahat etmezdim. Ben evlendim. Şimdi de sen evlen.

HİZMETÇİ *(Leonardo'ya)* Evet evleniyor!

SESLER

Uyan artık gelin
bu sabahki düğün senin

(Sesler daha yakından duyulur.)

GELİN Uyan artık gelin! *(Koşarak odasına çıkar.)*

HİZMETÇİ Konuklar geldi artık. *(Leonardo'ya)* Bir daha ona yaklaşma.

LEONARDO Merak etme.

(Sol taraftan çıkar. Şafak sökmeye başlar.)

1. KIZ *(Girer)*

Uyan artık gelin
bu sabahki düğün senin;
halayları çek
her balkondaki çelenk senin.

SESLER Uyan artık gelin!

HİZMETÇİ *(Coşkuyu artırarak)*

Uyan artık
bir demet yeşil
çiçekli defneyle
uyan artık
gövdesiyle dallarıyla
defnelerin!

2. KIZ *(Girer)*

Uyan artık
uzun saçlarıyla;
geceliğinin beyazlığıyla,
gümüşten rugan çizmeleriyle
alnındaki yaseminiyle.

HİZMETÇİ

Ey, çoban kız,
ay gökyüzünde ışıl ışıl!

1. KIZ

Ey, delikanlı
zeytin ağacının altına koy şapkanı!

1. DELİKANLI *(Şapkası havada girer.)*

Uyan artık gelin
tarlaların oradan
geliyor düğün kafilesi,
düğün ekmekleri
tepsiler dolusu yıldız çiçeği.

SESLER Uyan artık gelin!

2. KIZ

Gelin
Koymuş başına beyaz çelengi,
damat
bağlar ona altın kurdeleyi.

HİZMETÇİ

Greyfurt ağacında
gelin uyuyamaz yatağında.

3. KIZ *(Girer)*

Portakal ağacının dibinde
hediye eder damat kaşık ve örtü geline.
(Üç konuk içeri girer.)

1. DELİKANLI

Uyan artık güvercin!
Şafak söküyor
gölgesinde zillerin.

KONUK

Ey gelin ak gelin,
bugün genç bir kız
yarın evli bir kadın.

1. KIZ

İn aşağı esmer güzeli
ipek kuyruğunu sürükleyiver.

KONUK

İn aşağı esmer güzeli,
yağıyor soğuk sabahın kırağı.

1. DELİKANLI

Uyan, kadın, uyan
portakal çiçeği uçuşur havada

HİZMETÇİ

Bir ağaç işlemek isterim sana
kırmızı kurdelelerle dolu

ve her kurdeleden aşk fışkıran
çanlar etrafında.

SESLER Uyan gelin.

1. DELİKANLI Düğün sabahıdır bu!

KONUK

Düğün sabahıdır bu!
sırım gibi olacaksın;
dağ çiçeğine benzeyeceksin
kaptanın karısı olacaksın.

BABA *(Girer)*

Bir kaptanın karısıyla
evlenecek bu damat.
Öküzleriyle gelir
hazinenin peşinde!

3. KIZ

Damat
altın bir çiçeğe benzer;
yürüdüğünde ayaklarında
açılır karanfiller.

HİZMETÇİ Ey benim bahtı açık yavrım!

2. DELİKANLI Uyan artık gelin.

HİZMETÇİ Ey benim sırım gibi kızım!

1. KIZ

Düğün alayı çağırıyor
camlardan seni.

2. KIZ Çıksın artık gelin.

1. KIZ Çıksın artık çıksın gelin.

HİZMETÇİ

Çalsın çanlar
ötsün ziller!

1. DELİKANLI Gelsin buraya! Çıksın ortaya!

HİZMETÇİ

Bir boğa gibi,

şahlandı evliliği!

(Gelin görünür. Üzerinde 1900'lerin modası siyah, eteği kabarık, pliselerle dolu kalın dantelden kuyruğu olan bir giysi vardır. Özenle taranmış saçında portakal çiçeklerinden bir taç taşımaktır. Gitarlar çalmakta, Genç Kızlar Gelin'i öpmektedirler.)

3. KIZ Ne kokusu sürdün saçına?

GELİN *(Gülerek)* Hiiç.

2. KIZ *(Giysiye bakarak)* Bu kumaştan hiç bulunmuyor.

1. DELİKANLI İşte damat geldi.

DAMAT Selam!

1. KIZ *(Kulağının üstüne çiçek takarak)*

Damat
altın çiçeğe benzer.

2. KIZ

Hoş esintiler
yayıyor gözlerin!

(Damat Gelin'in yanına gider.)

GELİN Niçin bu ayakkabıları giydin?

DAMAT Siyah ayakkabılardan daha canlı bunlar.

LEONARDO'NUN KARISI *(Girer ve gelini öper.)* Tebrikler!

(Herkes coşkulu bir biçimde konuşmaktadır.)

LEONARDO *(Sanki görev yerine getiriyormuş gibi)*

Evlenme sabahında
tacını koyalım başına.

LEONARDO'NUN KARISI

Saçından akan suyla
topraklar şenlensin!

ANNE *(Baba'ya döner.)* Onlar da mı buradalar?

BABA Onlar ailedenler. Bugün suçların bağışlandığı gündür.

ANNE Onlara katlanacağım, ama bağışlamayacağım.

DAMAT Başında tacın varken sana bakmak çok hoş.

GELİN Haydi çabuk kiliseye gidelim!

DAMAT Acelen mi var?

GELİN Evet. Senin karın olmak, seninle baş başa kalıp sadece senin sesini duymak istiyorum.

DAMAT Ben de bunu istiyorum!

GELİN Senin gözlerinden başka bir göz görmek istemiyorum. Bana öyle sarıl ki şu anda mezarda olan annem çağırsa bile senden ayrılamayayım.

DAMAT Kollarım oldukça güçlüdür. Seni kırk yıl boyunca sımsıkı sarıp sarmalayacağım.

GELİN *(Hüzünlü, onun kolunu tutarak.)* Sonsuza dek!

BABA Haydi, çabuk olun! Atları, arabaları alalım! Güneş doğdu bile.

ANNE Dikkatli olun yolda! Umarım bir terslik olmaz.

(Arkadaki büyük kapı açılır. Çıkmaya başlarlar.)

HİZMETÇİ *(Ağlayarak)*

Evinden çıkınca
saf temiz genç kız
unutma ki çıkıyorsun
buradan gökteki yıldız gibi...

1. KIZ

Temiz vücut, temiz giysi
çıkınca bu evden, düğün gününde

(Çıkarlar)

2. KIZ

Çıkarsın artık evinden
kiliseye gitmek için!

HİZMETÇİ

Çiçekler saçar hava
tüm kumun üzerine!

3. KIZ Ay beyaz, saf yavrucuk!

HİZMETÇİ

Dantelli kara yel eser

başının örtüsünde

(Çıkarlar. Gitar, kastanyet ve tef sesleri duyulmaktadır. Leonardo ve karısı yalnız kalırlar.)

LEONARDO'NUN KARISI Haydi gidelim.

LEONARDO Nereye?

LEONARDO'NUN KARISI Kiliseye. Ama atla gitme sen. Benimle gel.

LEONARDO Arabayla mı?

LEONARDO'NUN KARISI Başka neyle olabilir?

LEONARDO Ben arabayla gidecek bir adam değilim.

LEONARDO'NUN KARISI Ben de kocası yanında olmadan düğüne gidecek kadın değilim. Daha fazla dayanamayacağım!

LEONARDO Ben de!

LEONARDO'NUN KARISI Niçin bana öyle bakıyorsun? Gözlerinde sanki dikenler var.

LEONARDO Gidelim!

LEONARDO'NUN KARISI Ne olduğunu anlamıyorum. Bazen düşünüyorum, bazen de düşünmemek istiyorum. Bildiğim bir şey var. O da beni başından defettiğin. Ama benim bir oğlum var. Diğeri de karnımda. Bu böyle sürer. Aynı annemin yazgısı gibi. Buradan bir yere ayrılmam.

(Dışarıdan sesler gelir.)

SESLER

Evinden çıkınca
gidersin kiliseye
tıpkı bir yıldız gibi
olduğunu anımsa!

LEONARDO'NUN KARISI

Tıpkı bir yıldız gibi
olduğunu anımsa!
Ben de evimden böyle çıkmıştım

dillere destan olmuştum.

LEONARDO *(Kalkar.)* Gidelim!

LEONARDO'NUN KARISI Ama birlikte gideceğiz!

LEONARDO Peki. *(Sessizlik)* Yürü bakalım!

(Çıkarlar.)

SESLER

Evinden çıkınca
gidersin kiliseye
tıpkı bir yıldız gibi
olduğunu anımsa.

İkinci Sahne

Gelinin evinin beyaz, grimsi ve soluk mavi tondaki dış görüntüsü. Gölgeli ve gümüş renk tonları. Devasa kaktüsler. Koyu renk yayla görüntüsü olan ve seramiklerin üzerindeki resimler gibi sert bir manzarası olan bir ev.

HİZMETÇİ *(Bardakları ve tepsileri düzenleyerek)*
Dönüyordu,
tekerlek gibi dönüyordu
su ise akıyordu;
Çünkü düğün günüdür
ay süslüdür
gelin o beyaz balkonunda.
(Yüksek sesle)
Masalara örtüleri koy!
(Dokunaklı bir sesle)
Şarkı söylerdi,
gelinle damat şarkı söylerdi
su ise akıp giderdi.
Çünkü düğün günüdür
parlasın kırağı,
acı bademler
dolsun balla.
(Yüksek sesle)
Şarabı hazırla!
(Şairane bir tonda)
Sırım gibi
buraların sırım gibi kızı,
bak su nasıl akıyor.
Çünkü bugün düğün günün
topla eteğini
damadın kanatları altına sığın

hep evinin çatısı altında kal.
Damat bir güvercindir
göğsünde mangal yanan;
kırlar bekler fısıltısını
fışkıran kanın.
Dönerdi,
tekerlek gibi dönerdi
su ise akıp giderdi.
Çünkü bugün düğün günün
bırak parlasın akan suyun!

ANNE *(Girer.)* Nihayet!

BABA İlk gelenler biz miyiz?

HİZMETÇİ Hayır. Az önce Leonardo ile karısı geldiler. Deli gibi sürmüşler arabayı. Buraya geldiklerinde karısı korkudan ödü patlamış bir haldeydi. Sanki at üstündeymiş gibi almışlar yolu.

BABA Belasını arıyor bu. Sütü bozuk adam.

ANNE Ne bekliyordun zaten bundan? Bütün sülalenin hepsinin sütü bozuk. Dedesinin dedesinden geliyor bu bozuk kan; o öldürmeye başladı, bütün sülale bunu sürdürüyor, ellerinden bıçak eksik olmayan, sahte gülüşlü insanların soyu.

BABA Kapatalım bu konuyu!

HİZMETÇİ Nasıl kapatırsın?

ANNE Taa damarlarıma kadar işliyor acısı. Hepsinin alnında benim olanları öldüren elleri görüyorum. Beni anlıyor musun? Beni deli zannediyordun herhalde? Ama bu delilik bağrımdaki acıları içime gömdüğüm için. Hep diken üstünde bekleyen bir çığlık yaşıyor içimde, ama bu feryadı bastırıp pelerinimin altına hapsetmem gerekiyor. Evden ölü çıktıkça susmak lazım. Sonra herkes dedikoduya başlıyor.

(Pelerini çıkarır.)

BABA Bütün bunları hatırlayacak gün değil bugün.

ANNE Konusu açılınca konuşmadan edemiyorum. Üstelik bugün daha çok hatırlıyorum, çünkü artık yalnız kalacağım koca evde.

BABA Ama hep yanında olacakları umuduyla.

ANNE Umudum onlarda; torunlarda...

(Otururlar)

BABA Bir sürü çocukları olsun istiyorum. Bu toprağa parayla tutulmamış kollar gerek. Kötü otlarla, dikenli çalılarla, nereden geldiği belli olmayan taşlarla mücadele etmek gerek. Tohumları filizlendiren, söz sahibi olan, gerektiğinde cezalandıran mal sahibinin kolları gerek buralara. Bir sürü oğul gerek bu topraklara...

ANNE Kız da lazım! Erkek evlatlar rüzgâr gibidir. Zorla silaha davranmak durumunda kalırlar. Kızlar ise hiç sokağa çıkmazlar.

BABA *(Neşeli)* Bence hem oğlan hem kız olacak.

ANNE Oğlum kızını sarıp sarmalar. Sağlam tohumdandır. Babası bir sürü evlat yapabilirdi benden.

BABA Ben de bir günde bunların hepsinin olmasını çok isterdim. Hemen iki ya da üç erkek çocukları olsaydı keşke.

ANNE Ama öyle olmuyor işte. Uzun zaman alıyor. Bu yüzden kanının boşu boşuna yere aktığını görmek çok korkunç bir şey. Bir pınar bir dakikada akıp gidiyor, ama bize yıllara mal oluyor. Oğlumun yanına geldiğimde yolun ortasında öylece yatıyordu. Ellerimi onun kanıyla ıslattım ve onu yaladım. Çünkü bu benim kanımdı. Bunun nasıl bir duygu olduğunu bilemezsin. Kanıyla ıslanan toprağı safir cam bir kutuya koydum.

BABA Şimdi artık beklemelisin. Kızım geniş basenli, oğlun ise çok güçlü bir erkek...

ANNE Ben de öyle umuyorum.

(Kalkarlar.)

BABA Buğday tepsilerini hazırla.

HİZMETÇİ Hepsi hazır.

LEONARDO'NUN KARISI *(Girer)* Mutlu olsunlar inşallah!

ANNE Teşekkürler.

LEONARDO Kutlama olacak mı?

BABA Ufak bir kutlama. Konuklar çok fazla oyalanamazlar.

HİZMETÇİ İşte geldiler.

(Konuklar neşeli bir biçimde gruplar halinde girmektedirler. Gelin'le Damat kol kola içeri girerler. Leonardo oradan çıkar.)

DAMAT Hiçbir düğün bu kadar kalabalık olmadı.

GELİN *(Yüzü asık)* Hiçbir düğün...

BABA Çok güzeldi.

ANNE Bütün aileler sülalece geldiler.

DAMAT Evlerinden dışarı adım atmayanlar bile geldi.

ANNE Babanın ektiklerini sen şimdi biçiyorsun.

DAMAT Tanımadığım kuzenler bile geldi.

ANNE Deniz kıyısındakilerin hepsi.

DAMAT *(Mutlu)* Atlardan korkuyorlardı.

(Konuşurlar.)

ANNE *(Gelin'e)* Ne düşünüyorsun?

GELİN Bir şey düşündüğüm yok.

ANNE Dualar sana ağır geldi galiba.

(Gitar sesleri duyulur.)

GELİN Kurşun gibi.

ANNE *(Sert)* Ama ağır gelmemeli. Güvercin kadar hafif hissetmelisin kendini.

GELİN Siz bu gece burada kalıyor musunuz?

ANNE Hayır. Evim bomboş.

GELİN Kalmanız gerekir.

BABA *(Anne'ye)* Hele bak şunların dansına. Taa sahil kesi-

minin dansları bunlar.

(Leonardo girer ve oturur. Karısı arkasında kaskatı bir halde durmaktadır.)

ANNE Kocamın kuzenleri onlar. Dans etmek için biçilmiş kaftan onlar.

BABA Onları seyretmek bana çok hoş geldi. Bizim ev için büyük bir değişiklik bu!

(Çıkar.)

DAMAT *(Gelin'e)* Portakal çiçeğini sevdin mi?

GELİN *(Ona dikkatle bakarak)* Evet.

DAMAT Hepsi balmumundan. Uzun ömürlüdürler. Elbisenin her yanında bu çiçeklerden olsaydı keşke.

GELİN Ne gereği var.

(Leonardo sahnenin sağından ayrılır.)

1. KIZ Gel şu iğneleri çıkartalım.

GELİN *(Damada döner)* Şimdi gelirim.

LEONARDO'NUN KARISI Kuzenimle mutlu olmanı dilerim!

DAMAT Olacağımdan eminim.

LEONARDO'NUN KARISI Siz ikiniz burada baş başa... hiç evden çıkmadan yuva kurmak. Keşke ben de böyle uzakta otursaydım!

DAMAT Niçin toprak almıyorsunuz? Dağın yamacı hem ucuz hem de çocuklar burada daha rahat büyürler.

LEONARDO'NUN KARISI Paramız yok. Hem böyle devam edersek hiç olmaz.

DAMAT Kocan çalışkan biri.

LEONARDO'NUN KARISI Öyle ama daldan dala koşmayı pek sever. Birini bitirmeden öteki işe uçar durur. Sakin bir adam değildir.

HİZMETÇİ Bir şeyler yemiyor musunuz? Şaraplı çörekler-den paket edeyim annen için, çok hoşuna gider bu çörekler.

DAMAT Yirmi tane kadar paket yap.

LEONARDO'NUN KARISI Yoo, hayır. Beş altı tane yeter.

DAMAT Bugün özel bir gün.

LEONARDO'NUN KARISI *(Hizmetçi'ye)* Leonardo nerede?

HİZMETÇİ Onu görmedim.

DAMAT Konukların arasında olması lazım.

LEONARDO'NUN KARISI Bir bakayım. *(Gider.)*

HİZMETÇİ Güzel dans ediyorlar.

DAMAT Sen dans etmiyor musun?

HİZMETÇİ Kimse dansa kaldırmıyor ki...

(Salonun arka kısmından iki genç kız geçer: Düğün esnasında geride kalan bu kısım, insanların gelip geçtiği hareketli bir yerdir.)

DAMAT *(Neşeli)* Hiçbir şey anlamadıkları anlamına gelir bu. Senin gibi orta yaşın üstü olanlar, gençlerden daha iyi dans ederler.

HİZMETÇİ Aman sen de, şimdi bana iltifat mı ediyorsun? Ne ailen var senin! Yiğitlerin yiğitleri erkekler! Ben daha küçüktüm dedenin düğününü gördüğümde. Ne adamdı ama! Sanırsın bir dağ evleniyor.

DAMAT Ben onun kadar boylu poslu değilim.

HİZMETÇİ Ama gözlerinde aynı pırıltı var. Nerede kaldı bu?

DAMAT Başındakini çıkartmaya gitti.

HİZMETÇİ Aaa! Dinle. Bunlar gece yarısı için, bütün gece uyumayacaksınız ya, size jambon hazırladım, birkaç kadeh de yıllanmış şarap. Dolabın alt gözünde. Her ihtimale karşı.

DAMAT *(Gülümseyerek)* Gece yarısı yemek yemem ben.

HİZMETÇİ *(Kurnazca)* Sen yemesen gelin yer.

(Gider.)

1. DELİKANLI *(Girer.)* Gel bizimle bir kadeh iç.

DAMAT Gelini bekliyorum.

2. DELİKANLI Şafak vakti ancak eline geçer senin...

1. DELİKANLI En iyisi o zaman işte.

2. DELİKANLI Bir dakika.

DAMAT Haydi gidelim.

(Giderler. Büyük bir gürültü kopar. Gelin girer. Tam karşısına iki kız çıkar ve onu karşılarlar.)

1. KIZ İlk iğneyi kime verdin, bana mı ona mı?

GELİN Hatırlamıyorum.

1. KIZ İşte burada, bana verdin.

2. KIZ Bana verdin işte mihrabın önünde.

GELİN *(Huzursuz ve içinde fırtınalar eser bir halde)* Hiçbir şey bilmiyorum.

1. KIZ Keşke sen şey...

GELİN *(Sözünü keserek)* Beni ilgilendirmiyor. Düşünecek o kadar çok şeyim var ki.

2. KIZ Özür dilerim.

(Leonardo salınenin arka kısmından geçer.)

GELİN *(Leonardo'yu görür.)* Bu en hareketli dakikalarda...

1. KIZ Biz bir şey bilmiyorduk!

GELİN Zamanı geldiğinde sizin de başınıza gelecek. Bu adımlar çok güç adımlar.

1. KIZ Canın mı sıkkın senin?

GELİN Hayır. Kusuruma bakmayın.

2. KIZ Niçin? Ama iğnelerin ikisi birden olursa evlenmeye değer. Değil mi?

GELİN Evet, ikisi birden olması lazım.

1. KIZ Şimdi birimiz diğerinden daha erken evlenir belki.

GELİN Ne kadar evliliğe can atıyorsunuz?

2. KIZ *(Utangaç)* Evet.

GELİN Ne için?

1. KIZ Şey... *(2. Kız'a sarılır.)*

(İkisi birlikte koşmaya başlarlar. Damat içeri girer ve yavaşça gelini arkadan kucaklar.)

GELİN *(Birden sıçrar)*

DAMAT Seni korkuttum mu?

GELİN Ay, sen miydin?

DAMAT Başka kim olacaktı?

(Sessizlik)

Ya baban ya da ben.

GELİN Doğru!

DAMAT Baban olsaydı daha yavaş kucaklardı.

GELİN *(Çekinerek)* Elbette!

DAMAT *(Biraz sertçe geline sımsıkı sarılır.)* Baban yaşlı da ondan.

GELİN *(Sert)* Bırak beni!

DAMAT Niçin? *(Onu bırakır.)*

GELİN Şey... Konuklar. Görebilirler.

(Hizmetçi, Gelin'le Damat'a bakmadan sahnenin arka kısmından tekrar geçer.)

DAMAT Ne olacak? Evliliğimiz resmileşti artık.

GELİN Evet, ama, bırak beni... Sonra.

DAMAT Neyin var senin? Korkmuş gibisin!

GELİN Bir şeyim yok. Gitme buradan.

(Leonardo'nun karısı sahneye gelir.)

LEONARDO'NUN KARISI Rahatsız etmek istemedim...

DAMAT Efendim.

LEONARDO'NUN KARISI Kocam buradan geçti mi?

DAMAT Hayır.

LEONARDO'NUN KARISI Şey, onu bulamıyorum, atı da ahırda yok.

DAMAT *(Neşeli)* Atı koşturuyordur.

(Leonardo'nun Karısı huzursuzdur, gider. Hizmetçi girer.)

HİZMETÇİ Bu kadar çok katılım sizi de herhalde mutlu etmiştir.

DAMAT Bu işin artık bitmesini istiyorum. Gelin biraz yorgun.

HİZMETÇİ Neler oluyor, yavrucuğum?

GELİN Şakaklarımdan yumruk yemiş gibiyim!

HİZMETÇİ Bu dağların gelini kuvvetli olmalıdır. *(Damat'a)* Onu iyileştirecek tek kişi sensin, artık o senin. *(Koşarak çıkar.)*

DAMAT *(Onu kucaklayarak)* Haydi biraz dans edelim. *(Onu öper.)*

GELİN *(Huzursuz.)* Hayır. Biraz yatmak istiyorum.

DAMAT Ben de geleyim.

GELİN Yok olmaz! Herkes buradayken. Sonra ne derler? Biraz dinleneceğim.

DAMAT Nasıl istersen! Ama gece böyle olma!

GELİN *(Kapıda)* Gece daha iyi olurum.

DAMAT Ben de bunu istiyorum!

(Anne görünür.)

ANNE Oğlum.

DAMAT Nerelerdeydin?

ANNE Bu gürültü patırtıda, memnun musun hayatından?

DAMAT Evet.

ANNE Peki karın nerede?

DAMAT Biraz dinleniyor. Gelinler için kötü bir gün!

ANNE Kötü bir gün mü? En iyi gün. Benim için başıma talih kuşu konmuş gibi hissettiğim bir gündü. *(Hizmetçi girer ve Gelin'in odasına doğru yönelir.)* Benim için yeni ağaçlar dikmek, toprağı sürmek gibi bir şeydi.

DAMAT Sen gidecek misin?

ANNE Evet. Benim evimde olmam lazım.

DAMAT Tek başına...

ANNE Yalnız değilim. Kafamın içinde bir sürü şey var; erkekler, kavgalar...

DAMAT Ama kavgalar artık eski kavgalar gibi değil.

(Hizmetçi hızla sahneye gelir ve arka kısımdan koşarak geçer.)

ANNE İnsan yaşadıkça savaşmak zorundadır.

DAMAT Her zaman sözünü tutacağım!

ANNE Karına karşı sevgi dolu olmaya çalış. Eğer baktın ki böbürlenip, hırçınlaşıyor onu öyle bir okşa ki biraz canı yansın; sonra sımsıkı kucaklamanın ve ısırmanın ardından usulca bir öpücük kondur. O durumda alınganlık göstermez ve evde erkek, buyuran ve başın sen olduğunu hisseder. Ben babandan böyle gördüm. Şimdi baban hayatta olmadığına göre sana bu güç gösterimlerini ben öğretmek zorundayım.

DAMAT Hep senin sözünü tutacağım.

BABA *(Girer.)* Kızım nerede?

DAMAT İçeride.

1. KIZ Gelin'le Damat gelsinler hep birlikte rueda dansı yapacağız!

1. DELİKANLI *(Damat'a)* Sen dansın başını çekeceksin.

BABA *(Çıkarak)* Burada değil!

DAMAT Yok mu?

BABA Dama çıkmış olabilir.

DAMAT Bir bakayım! *(Gider.)*

(Gitar ve kalabalık sesi birbirine karışmıştır)

1. KIZ Dans etmeye başladılar bile!

(Çıkar.)

DAMAT *(Girer.)* Orada değil.

ANNE Yok mu?

BABA Nereye gitmiş olabilir?

HİZMETÇİ *(Girer.)* Peki nerede bu kız?

ANNE *(Ciddi)* Bunu kimse bilmiyor.

(Damat çıkar. Üç konuk girer.)

BABA *(Üzüntülü)* Peki, dans etmiyor mu?

HİZMETÇİ Dans edenler arasında değil.

BABA *(Tedirgin)* Çok kalabalık. İyi baksanıza!

HİZMETÇİ Baktım!

BABA *(Üzüntülü)* Peki nerede bu kız?

DAMAT *(Girerek)* Yok... Hiçbir yerde yok.

ANNE *(Baba'ya)* Ne demek bu? Kızın nerede?

(Leonardo'nun Karısı girer.)

LEONARDO'NUN KARISI Kaçtılar! Kaçtılar! O ve Leonardo... Atla gittiler. Birbirlerine sarılmış kayan yıldız gibi ortadan kayboldular!

BABA Gerçek değil bu! Benim kızım bunu yapmaz!

ANNE Evet, senin kızın. Sütü bozuk anadan, oğlan da, o da aynısı n'olacak. Ama gel gör ki oğlumun karısı!

DAMAT *(Girerek)* Peşlerinden gidelim! Kimin atı var?

ANNE Kimin atı var, çabuk kimin atı var? Bütün varlığımı gözlerimi hatta dilimi bile atı olana vereceğim.

SES Burada bir at var.

ANNE *(Oğluna)* Haydi! Git peşlerinden! *(İki Delikanlı ile birlikte giderler.)* Hayır. Yok gitme! Bunlar çok çabuk adam öldürürler... Neyse haydi koş bakalım, ben de peşinden geliyorum!

BABA Benim kızım olamaz. Belki kendini kuyuya atmıştır.

ANNE Temiz ve namuslu kadınlar kendini kuyuya atarlar; o değil! Ama artık oğlumun karısı. Şimdi ikiye ayrıldık. İki ayrı grup olduk.

(Herkes içeri girer.)

Benim ailem ve senin ailen. Herkes çıksın buradan. Kolları sıvayın. Oğlumun yardımına gideceğiz.

(Kalabalık ikiye ayrılır.)

Burada onun sahil kesiminden gelen kuzenleriyle yayladan gelen bütün kuzenleri buradalar. Herkes yola çıksın! Bütün yolları tutun. Bir kez daha kan akıtma zamanı geldi. İkiye ayrılın. Sen kendi grubunla ben benimkilerle. Peşlerinden gidelim! Peşlerine düşün!

PERDE

III. PERDE

Birinci Sahne

Bir orman. Gece vakti. Dev ıslak ağaç gövdeleri. Karanlık bir ortam. İki keman sesi.

(Üç Oduncu sahneye girer.)

1. ODUNCU Peki buldular mı onları?
2. ODUNCU Hayır. Ama her tarafta arıyorlar.
3. ODUNCU Elbet yakalarlar.
2. ODUNCU Şşşş!
3. ODUNCU Ne?
2. ODUNCU Galiba bütün yolları tutmuşlar.
1. ODUNCU Ay ışığı çıkınca onları görürler.
2. ODUNCU Bırakmaları lazım peşlerini.
1. ODUNCU Dünya büyük. Burada herkese yer var.
3. ODUNCU Onları öldürürler.
2. ODUNCU Arzularının peşinden gideceksin; kaçmakla iyi ettiler.
1. ODUNCU Birbirlerini kandırıyorlardı, sonunda kan ağır bastı.
3. ODUNCU Kan!
1. ODUNCU Kanı takip edeceksin.
2. ODUNCU Gün yüzü gören kanı toprak içer.
1. ODUNCU Neye yarar? Kokuşmuş kanla yaşamaktansa akan kanla ölmek daha iyidir.
3. ODUNCU Susun.
1. ODUNCU Ne? Bir ses mi duydun?
3. ODUNCU Cırcır böceklerinin ve kurbağaların sesi, bir de

karanlığın kurduğu tuzağı duyuyorum.

1. ODUNCU At sesi duyulmuyor.

3. ODUNCU Hayır.

1. ODUNCU Şimdi kızı seviyordur.

2. ODUNCU Kızın vücudu onun, onun vücudu kızın olmuştur.

3. ODUNCU Onları bulup öldürürler.

1. ODUNCU Kanları o zamana kadar birbirine çoktan karışmış olur. İçi boşalmış iki testi gibi, kurumuş iki dere gibi olurlar.

2. ODUNCU Çok bulut var. Ay pek kolay kolay çıkmaz.

3. ODUNCU Ay çıksa da çıkmasa da damat bulur onları. Giderken gördüm onu. Öfkeli bir yıldız gibiydi. Yüzü kül rengindeydi. Yüzünde tüm sülalesinin yazgısı okunuyordu.

1. ODUNCU Sülalesinin erkeklerinin cesetleri sokak ortasında serilmişti.

2. ODUNCU Evet öyle!

3. ODUNCU Bu çemberi kırabileceklerini düşünüyor musun?

2. ODUNCU Çok zor. Bıçaklar ve tüfekler çemberin içindeler.

3. ODUNCU İyi bir atı var.

2. ODUNCU Atın terkisinde bir kadın var.

1. ODUNCU Artık çok yakınız.

2. ODUNCU Kırk dalı olan bir ağaç. Kısa süre sonra onu keseriz.

3. ODUNCU Şimdi ay çıkar. Biraz acele edelim.

(Sol taraftan bir parıltı belirir.)

1. ODUNCU

Ey yeni doğan ay!
Dev yapraklar arasından doğan ay.

2. ODUNCU Yaseminlerle doldur kanı!

1. ODUNCU

Ey yalnız ay!
Yeşil yapraklar arasındaki ay!

2. ODUNCU Gelinin yüzündeki gümüş.

3. ODUNCU

Ey kötü ay!
Karanlık bir dal bırak âşıklarına!

1. ODUNCU

Ey kötü ay!
Karanlık bir dal bırak âşıklarına!
(Giderler. Sol taraftaki parıltıdan ay görünür. Ay, beyaz yüzlü bir odıncıdır. Sahne mavi parlak bir renge bürünür.)

AY

Nehirde toparlak bir kuğu,
gözü katedralin,
yapraklar da sahte bir şafak
benim; kaçamayacaklar!
Kim saklanıyor? Kim hıçkırıyor
vadinin fundalıklarında?
Bir bıçak bırakır ay
başıboş dolaşan havada,
kurşundan bir tehdit oluşturan
kan acısı olmak isteyen.
Bırakın beni gireyim! Buz gibiyim
duvarlardan, camlardan süzülen!
Açık çatılar, bağırlar olsa
beni ısıtsa!
Üşüyorum! Küllerim
uykulu metaller gibi,
ararlar ateşin sorgucunu
tepelerde ve sokaklarda.
Kar beni sürükler

benekli yamaçlarına,
gölcükler ıslatır beni
soğuk ve vahşi sularında.
Bu gece yanaklarım
kızıl kanla ıslanır,
toplanmış kamışlar,
havanın geniş ayaklarında
Gölge de olmasın, çardak da,
o zaman kaçamasınlar!
Bağrına kapanmak isterim
kendimi ısıtmak için!
Bir yürek bana!
Sıcak, akıp gitsin
dağlardan bağrıma;
bırakın gireyim, bırakın beni!
(Dallara)
Gölge istemem. Işınlarım
girmeli her yana,
karanlık ağaç gövdelerinde
olsun parlak bir fısıltı,
bu gece tatlı kan
bulsun diye yanaklarım,
toplanmış kamışlar
havanın geniş yanaklarında.
Kim saklanır? Çıkın dışarı diyorum!
Hayır! Kaçamayacaklar!
Isıtacağım atı
elmastan bir ateş gibi

(Ağaç gövdelerinin arasında kaybolur, sahne eski karanlık durumuna döner. Yeşil ince bir bez parçasına sarınmış yaşlı bir Kadın çıkar sahneye. Kumaş kıvrımları arasından yüzü zar zor görünmektedir. Yalınayaktır. Bu kişi oyunun kişileri arasında yoktur.)

DİLENCİ KADIN Ay uzaklaşıyor, onlar yaklaşıyor. Buradan geçemezler. Irmağın fısıltısı susturacak ağaçların fısıltısıyla boğacak uçuşan çığlıkları. Burada olmalı hemen şimdi. Yorgunum. Tabutları açın, yatak odasında yerde duran ak kefenleri çıkarın gırtlağı yaralı ağır gövdelere. Kuşlar uyanmasın, meltem toplayarak eteğine iniltilerini, kaçsın onlarla kara ağaçlar üstünden ya da gömülsünler yumuşak çamurlara.

(Sabırsız)

Ah şu ay, ah ay!

(Ay belirir. Koyu mavi ışık geri gelir.)

AY Yaklaşıyorlar. Bir grup nehir tarafından diğeri dereden. Taşları parlatacağım. Bir ihtiyacın var mı?

DİLENCİ K. Hayır yok.

Ay Sert esiyor hava iki yönden.

DİLENCİ K. Yeleği aydınlat, düğmeleri aç, yolları bilirler bıçaklar.

AY Ölümü geç olsun onların. Kan ince bir ıslık kaydırsın parmaklarımın arasından.

Kül renkli vadilerim uyanıyor bak

bu ürperten fışkırmaların özlemiyle!

DİLENCİ K. Dereden geçmelerine izin vermeyelim. Ses çıkartma!

AY İşte geliyorlar!

(Gider. Sahne kararır.)

DİLENCİ K. Aniden, bol ışık saç. Beni duydun mu?

(Kaçamazlar.

Damat ve 1. Delikanlı girerler. Dilenci oturur ve örtüsüne büründür.)

DAMAT Buradan.

1. DELİKANLI Onları bulamayacaksın.

DAMAT *(Sinirli)* Bulacağım onları!

1. DELİKANLI Galiba diğer yöne gittiler.

DAMAT Hayır. Az önce nal sesleri duydum.

1. DELİKANLI Başka bir atın sesiydi.

DAMAT *(Üzüntülü)* Bu dünyada başka bir at olamaz, odur. Anladın mı? Eğer beni izleyeceksen konuşmadan izle.

1. DELİKANLI Şey demek istedim...

DAMAT Sus. Onları burada bulacağımdan eminim. Şu kolu görüyor musun? Bu benim kolum değil. Kardeşimin kolu, babamın ve bütün ailemden ölenlerin kolu bu. Öyle bir gücü var ki bu kolun, eğer isterse ağacı kökünden çıkartır. Haydi acele edelim, bütün sülalemin dişlerini sıktıklarını hissediyorum, hatta bu yüzden nefes almakta zorlanıyorum.

DİLENCİ K. *(Homurdanarak)* Ay!

1. DELİKANLI Duydun mu?

DAMAT Git bir bak gel.

1. DELİKANLI Bu bir av.

DAMAT Evet av. Hem de en büyük av.

(Delikanlı gider. Damat sol tarafa doğru hızla ilerler ve ölümle, yani Dilenci Kadın'la çarpışır.)

DİLENCİ K. Ay!

DAMAT Ne istiyorsun?

DİLENCİ K. Üşüyorum.

DAMAT Ne tarafa gidiyorsun?

DİLENCİ K. *(Dilencilerin hep aynı sızlanmasıyla)* Çook uzaklara...

DAMAT Nerelisin?

DİLENCİ K. Oralardan... çok uzaklardan.

DAMAT Buradan bir erkekle bir kadının ata binmiş kaçtıklarını gördün mü?

DİLENCİ K. *(Uyanarak)* Bekle... *(Damat'a bakar.)* Yakışıklı bir genç. *(Kalkar.)* Ama uyuyor olsaydı daha yakışıklı olurdu.

DAMAT Söyle, cevap ver, onu gördün mü?

DİLENCİ K. Bir dakika... Bu ne geniş omuzlar! Bu omuzların üstüne yatıp, ufak ayakların tabanlarıyla yürümek hoşuna gitmez miydi?

DAMAT *(Kadını sarsarak)* Onları gördün mü dedim! Buradan geçtiler mi?

DİLENCİ K. *(Canlanarak)* Geçmediler; ama tepeden bu tarafa geliyorlar. Duyuyor musun?

DAMAT Hayır, duymuyorum.

DİLENCİ K. Sen yolu bilmiyor musun?

DAMAT Bir biçimde yolu bulurum!

DİLENCİ K. Seninle geleyim. Buraları iyi bilirim.

DAMAT *(Sabırsız)* Gidelim öyleyse! Ne taraftan?

DİLENCİ K. *(Hüzünlü)* Bu taraftan!

(Hızla çıkarlar.

Uzaklardan ormanı anımsatan iki keman sesi duyulur. Odıncular dönerler. Omuzlarında baltaları vardır. Ağaç gövdelerinin arasından yavaşça geçerler.)

1. ODUNCU

Ay ölüm ortaya çık!

Büyük yapraklar arasındaki ölüm.

2. ODUNCU Fışkıran kanı açma!

1. ODUNCU

Ay yalnız ölüm!

Kuru yapraklar arasındaki ölüm.

3. ODUNCU Çiçeklerle örtme düğünü!

2. ODUNCU

Ay üzgün ölüm!

Yeşil bir dal ayır aşka.

1. ODUNCU

Ay kötü ölüm!

Yeşil bir dal ayır aşka!

(Konuşarak dışarı çıkarlar. Leonardo ile Gelin görünür.)

LEONARDO Sus!

GELİN Buradan sonra yalnız giderim. Git sen! Dönmeni istiyorum.

LEONARDO Sus diyorum!

GELİN

İster dişinle, ister elinle,
nasıl olursa, kopar namuslu
boynumdan şu metal zinciri
bir köşeye sıkıştır beni
orada doğduğum topraklarda.
Ufak bir yılanı öldürür gibi
öldürmek istemiyorsan beni,
koy şu gelin ellerime
çiftenin namlusunu.
Ay, ne üzüntü, ne ateş
beynime doğru çıkıyor!
Ne cam parçaları saplanmış dilime!

LEONARDO Artık bir adım attık, sus! Hemen ardımızdalar çünkü. Seni beraberimde götürmem gerek.

GELİN Ama zorla götüreceksin demek!

LEONARDO Zorla mı? Kimdi merdivenden ilk inen?

GELİN Ben indim.

LEONARDO Peki kimdi ata gemi vuran?

GELİN Ben kendim. Doğru.

LEONARDO Peki kimindi bu eller çizmeme mahmuz takan?

GELİN

Senin olan bu eller,
ama bu eller seni gördüğünde
mavi dallarını ve damarlarındaki
mırıltıyı kesmek ister.
Seni seviyorum! Seni seviyorum!
Ama bırak beni!
Eğer seni öldürebilseydim,

Menekşelerle bezenmiş
bir kefene sarardın.
Ay, ne acı bu, ne ateş
sardı beynimi tümden!

LEONARDO

Ne cam parçalarıydı bu dilime saplanan!
Seni unutmaya çalıştım
taştan duvar ördüm.
Aslında, hatırlar mısın?
Seni uzaktan gördüğümde
gözlerime kum attım.
Ama ben atın üstündeydim ve
at senin kapına doğru gitti.
Gümüş iğnelerin
kanımı morarttı,
düş içime kanıma doldurdu
kötü otları.
Suç bende değil,
suç toprakta,
göğüslerinden ve saçının örgüsünden
yayılan hele şu koku var ya.

GELİN

Ay ne mantıksız! Senden
ne yatak isterim ne yemek,
ama günün bir dakikası yok ki
seninle birlikte olmayı istemeyeyim,
çünkü beni sürüklüyorsun peşinden
ve ben de gidiyorum,
ve bana git diyorsun
ben ise seni izlerim, havada
yelin uçurduğu ot gibi.
Dağ gibi adamı ve
onun sülalesini bıraktım

tam düğünün ortasında
gelinlik tacım başımda.
Sana tam bir ceza olacak
bense bunu hiç istemiyorum.
Artık beni bırak! Kaç sen!
Hiç kimse seni koruyamaz

LEONARDO

Sabah kuşları ötüyorlar
ağaçların arasında çıkıyorlar.
Ölüyor artık gece taşların sırtında.
Karanlık bir köşeye gidelim
orada sonsuza dek seveyim seni,
Artık ne insanlar umurumda ne de bize attıkları zehir.
(Ona sıkıca sarılır.)

GELİN

Ayak ucunda uyuyacağım
düşlerini saklamak için,
çırılçıplak tarlaları süzerek
bir dişi köpek gibi,
başka neyim ben!
Sana bakıyorum
güzelliğin yakıp kavuruyor beni.

LEONARDO

Ateşle körüklenir ateş.
Aynı küçük alev
öldürecek birlikte iki genç başağı.
Haydi gidelim!
(Onu sürükler.)

GELİN Nereye götürüyorsun beni?

LEONARDO

Onların gelemeyeceği yere,
şu etrafımızı kuşatan adamların.
Seni seyredebileceğim yere.

GELİN *(Alaylı)*
Götür beni oradan oraya,
şerefli kadınların acısı,
insanlar beni görsün
düğün çarşaflarımla
savrulurken rüzgârda bayrak gibi.

LEONARDO
Ben de bırakmak isterim seni
eğer diğerleri gibi düşünsem.
Ama sen nereye ben oraya.
Sen de, bir adım at. Dene.
Ay ışığının çivileri bizi perçinledi
benim belimi senin kalçalarınla.
(Bu sahne biraz sert geçer, şehvet dolu anlar vardır.)

GELİN Duydun mu?

LEONARDO Geliyorlar.

GELİN Kaç!
Buracıkta ölmek bana düşer
ayaklarım sular altında
başım dikenler içinde.
Yapraklar ağlar bana
kız oğlan kız yitmiş bir kadına.

LEONARDO Sus artık. Bak geldiler.

GELİN Git artık!

LEONARDO Sus, duymasınlar bizi. Sen önden git dedim sana haydi!
(Gelin bir an tereddüt eder.)

GELİN İkimiz birlikte gidelim!

LEONARDO *(Onu kucaklayarak.)*
Sen nasıl istersen!
Eğer bizi ayırırlarsa
bil ki ölmüşüm ben.

GELİN Ben de ölmüşsem ancak.

(Birbirlerini kucaklayarak çıkarlar.)

(Ay yavaşça görünür. Sahne yoğun bir mavi renk alır. İki keman sesi duyulur. Kulakları sağır eden iki şiddetli çığlık ve ardından keman sesleri kesilir. İkinci çığlıkta Dilenci Kadın belirir, sırtı izleyicilere dönüktür. Pelerinini açar, koca kanatlı bir kuş gibi sahnenin orta yerini kaplar. Ay durur. Perde sessizce aşağı iner.)

PERDE

SON PERDE

Kemerli, kalın duvarlı beyaz bir oda.
Sağda ve solda beyaz merdivenler.
Arkada büyük bir kemer ve aynı renkte bir duvar.
Yer bembeyaz parıldamakta.
Bu sade odanın anıtsal bir kilise gibi görünümü vardır.
Tek bir grimsi bir gölge bile yoktur salıne perspektifi için gereken.

(İki genç Kız koyu mavi giysiler içinde kırmızı bir çile yün sarmaktadırlar.)

1. KIZ
Çile çile yün.
Ne yapmak istersin?
2. KIZ
Yaseminli giysi,
kâğıt gibi cam.
Saat dörtte doğmak
Saat onda ölmek,
yünün ipini eğirmek
ayaklarına zincir
acı çelengi sıkıştıran
bir düğüm.
KÜÇÜK KIZ *(Şarkı söyleyerek)*
Düğüne gittiniz mi?
1. KIZ Hayır.
KÜÇÜK KIZ Ben de gitmedim!
Ne oldu
bağ filizlerine?

Ne oldu
zeytin dallarına?
Ne oldu
kimse dönmedi?
Siz düğüne gittiniz mi?

2. KIZ Hayır, gitmedik dedik!

KÜÇÜK KIZ *(Çıkarken)* Ben de gitmedim!

2. KIZ

Çile çile yün,
ne şarkı söylemek istersin?

1. KIZ

Balmumuna dönen yaralar,
merhem olan ağrılara.
Sabahleyin uyur,
geceleri uyanık gezer.

KÜÇÜK KIZ *(Kapıda)*

Koptu artık ip
büyük bir taşla.
Mavi tepecikler
yol açarlar ona.
Koş, koş, koş,
nihayet gelecek
bıçağı saplamaya,
ekmeği koparmaya.
(Çıkar.)

2. KIZ

Çile çile yün,
Ne yapmak istersin?

1. KIZ

Konuşmayan sevgili
kıpkırmızı damat.
Durgun kıyı boyunda
yatarken gördüm onları.

(Durup yün çilesine bakar.)

KÜÇÜK KIZ *(Kapının eşiğinde sarkarak)*

Koş, koş, koş
ip buraya kadar
Çamurla sıvanmış
hissederim geldiklerini.
Kaskatı kesilmiş vücutlar fildişi bezlere!
(Çıkar.
Leonardo'nun Karısı ve Kaynana'sı görünürler. İkisi de acılıdır.)

1. KIZ Geliyorlar mı?

KAYNANA *(Sert)* Bilmiyoruz.

2. KIZ Düğünden ne haber?

1. KIZ Anlatsana.

KAYNANA *(Kısa keser.)* Hiiiç.

LEONARDO'NUN KARISI Geri gelip olan biteni bilmek istiyorum.

KAYNANA *(Sinirli)*

Sen evine dön sen.
Evinde yalnız ama mağrur.
Kocamak ve ağlamak için.
Ama kapı kapalı ardında.
O hiç yok. Ne ölü ne sağ.
Camları çivileriz.
Yağmurlar ve geceler
acı otlar üstüne yağsınlar

LEONARDO'NUN KARISI Ne olmuş olabilir?

KAYNANA

Ne olduğu önemli değil artık.
Ört yüzünü peçeyle.
Çocukların sana emanet.
İşte o kadar. Yatağa koy
külden bir haç

onun yastığı yerine.

(Çıkarlar.)

DİLENCİ K. *(Kapıdan)* Bir parça ekmek, kızlar.

KÜÇÜK KIZ Çekil git!

(Kızlar gruplaşırlar.)

DİLENCİ K. Niçin?

KÜÇÜK KIZ Çünkü çok mızmızlanıyorsun. Defol git.

1. KIZ Hey küçük kız!

DİLENCİ K. Gözlerini isteyebilirdim! Bir kuş bulutu izliyor beni; bir tane ister misin?

KÜÇÜK KIZ Ben gitmek istiyorum!

2. KIZ *(Dilenci'ye)* Aldırma sen ona!

1. KIZ Dere yolundan mı geldin?

DİLENCİ K. Evet o yoldan geldim!

1. KIZ *(Çekingen)* Sana bir şey sorabilir miyim?

DİLENCİ K.

Onları gördüm; birazdan gelirler.
İki su akıntısı duruldu sonunda
Kocaman taşlar arasında,
iki insan atın ayakları dibinde,
ölmüşler gecenin güzelliği içinde.
(Büyük bir zevkle)
Ölmüşler, evet, ölmüşler.

1. KIZ Sus, moruk, sus!

DİLENCİ K.

Kopmuş çiçekler gibi gözleri,
dişleriyle kaskatı kesilmiş iki avuç dolusu kar.
Her ikisi de yıkılmış yere, gelin üstü başı
kan içinde döner gelir.
İki kefene sarılı gelirler
boylu poslu gençlerin omuzlarında.
İşte böyle, başka bir şey değil.
Doğrusu buydu zaten.

Altın çiçeğin üstünde, kirli kum.

(Gider. İki Kız başları önde arka arkaya giderler.)

1. KIZ Kirli kum.

2. KIZ Altın çiçeğin üstünde

KÜÇÜK KIZ

Altın çiçeğin üstünde
getiriyorlar ölüleri dereden.
Esmer biri,
esmer öbürü.
Ne karanlık bülbül uçuşup sızlanan altın çiçeğin üstünde!

(Çıkar. Sahne boş kalır. Anne ile Komşu Kadın belirirler. Komşu ağlayarak gelir.)

ANNE Sus.

KOMŞU KADIN Engelleyemiyorum.

ANNE Sus, dedim. *(Kapıda)* Kimse yok mu?

(Ellerini alnına götürür.)

Oğlumun karşılık vermesi gerekirdi. Ama oğlum artık bir kucak dolusu kurumuş çiçek gibi. Oğlum artık tepelerin ardında sönmüş bir ses. *(Öfkeyle komşuya döner.)* Susar mısın sen? Bu evde ağıt istemiyorum. Sizlerin yaşlarınız gözlerinizden gelen yaşlar, benimkilerse hele bir yalnız kalayım, ayak tabanlarımdan, taa temelimden gelen gözyaşları olacak, kandan daha yakıcı bir sıcaklığı olacak.

KOMŞU KADIN Bizim eve gel sen, kalma burada yalnız.

ANNE Burada. Burada kalmak istiyorum. Hepsi öldüler. Gece yarısı uyurum artık, bıçak ve tüfek korkusu olmadan huzurlu uyurum. Diğer analar pencerelerden sarkacaklar, yüzlerini kırbaç gibi yağmur döverken onlar çocuklarının yüzünü görmek için uğraşacaklar. Ama ben uğraşmayacağım. Fildişinden soğuk bir güvercin yapacağım düşlerimde ve o güvercin buz kesmiş kamelyaları mezarlığa götürecek. Yok ama; mezarlığa de-

ğil, mezarlığa değil: toprağın bağrına, onları barındıran ve gökyüzünde beşik gibi sallayan yatağa.

(Kara giysilere bürünmüş bir kadın sağ tarafa doğru ilerler ve diz çöker. Anne, Komşu Kadın'a dönerek.)

Ellerini yüzünden çek. Çok berbat günler geçireceğiz. Hiç kimseyi görmek istemiyorum. Sadece toprak ve ben. Acım ve ben baş başa. Bir de dört duvar. Ay! Ay!

(Bitkin bir halde yerine oturur.)

KOMŞU KADIN Kendine acı biraz.

ANNE *(Saçını geriye atarak)* Sakin olmam lazım. *(Oturur.)* Çünkü şimdi komşular gelir benim bu bitap halimi görmelerini istemiyorum. Bu kadar zavallı bir halde olduğumu! Dudaklarına götürecek tek bir evladı bile kalmayan bu kadını.

(Gelin belirir. Tacı yoktur ve üstünde siyah bir örtü vardır.)

KOMŞU KADIN *(Kızgınlıkla geline bakarak)* Nereye gidiyordun?

GELİN Buraya geliyordum.

ANNE *(Komşu Kadın'a)* Kim o?

KOMŞU KADIN Tanımadın mı onu?

ANNE Tanımadığım için soruyorum. Çünkü onu tanımamak zorundayım, dişlerimi gırtlağına geçirmeyeyim diye. Tam bir yılan! *(Geline doğru öfkeyle ilerler; bir an durur. Komşu Kadın'a)* Görüyor musun şunu? Orada durmuş ağlıyor. Ben burada sakin, gözlerini oymadan duruyorum. Kendimi anlamıyorum. Acaba oğlumu sevmiyor muydum? Peki ya oğlumun şerefi? Nerede kaldı oğlumun şerefi?

(Gelin'i yumruklamaya başlar, kız yere düşer.)

KOMŞU KADIN Aman Tanrım, durun!

(Onları ayırmaya çalışır.)

GELİN *(Komşu'ya döner.)* Bırak onu; beni öldürsün ve onlarla birlikte cenazemi kaldırsın diye geldim buraya. *(An-*

ne'ye dönüp) Ama ellerinde değil; tel kancayla, orakla ve hatta kemiklerimi kırana kadar vurarak öldür. Bırak vursun! Şunu bilmeni isterim, ben halen tertemiz buradayım; deli olabilirim, ama hiçbir erkeğin görmediği bağrımın beyazlığıyla beni toprağa gömebilirler.

ANNE Sus, sus; bana ne bütün bunlardan?

GELİN Ben öbürüyle kaçtım, kaçtım onunla! *(Acı içinde)* Sen de giderdin. Yanıp tutuşan ve içi dışı yara dolu bir kadındım. Oğlun ise evlat, toprak ve sağlık istediğim bir kaşık suydu benim için. Ama ötekisi ise, ağaç dallarıyla dolu koyu bir ırmaktı, bana sazlıkların fısıltısını ve mırıltılı türküsünü getiriyordu. Soğuk bir su damlası gibi oğlunun peşinden koştum ben. Ötekiyse yürümemi engelleyen, bu zavallı kadının yaraları üstüne kırağılar bırakan ve ateşle okşayan yüzlerce kuş saldı üstüme. Böyle olmasını istemezdim, beni iyi dinle! İstemezdim. Oğlun benim yazgımdı ve ben ona ihanet etmedim. Ama ötekinin kolu denizin darbesi gibi, katırın boynuzlaması gibi beni sürükledi yerlerde. Ve her zaman, her zaman beni sürükleyecekti peşinden yaşlansam da, senin oğlunun çocukları saçlarımdan çekse bile. *(Bir komşu girer)*

ANNE Kabahat onda değil, bende de değil! *(Alaylı)* Peki kimde öyleyse? Portakal çiçeğinden çelengini yere atıp başka bir kadının ısıttığı bir yatağı aramak için yola çıkan tembel, nazik, uyku tutmayan bir kadının işi bu!

GELİN Sus, sus artık! İşte buradayım, intikamını al! Bak boynum kıldan ince; bahçendeki bir yıldız çiçeğini koparmaktan çok daha kolay bir iş. Ama senin düşündüğün gibi değil! Namusluyum, yeni doğmuş bir bebek gibi temiz ve namusluyum ben. Bunu sana ispat edecek kadar güçlüyüm. Yak bakalım ateşi. İkimiz de elimizi içine sokalım: Sen oğlun için, ben de vücudum için. Eli-

ni ilk çeken sen olacaksın.

(Diğer komşu da girer.)

ANNE Senin namusundan bana ne? Ölümün beni hiç ilgilendirmiyor. Artık hiç ama hiç önemi yok. Mübarek olsun buğday sapları, çünkü evlatlarım onların altında yatıyorlar; mübarek olsun yağmurlar; çünkü ölmüşlerin yüzünü ıslatıyor. Bizi birlikte sonsuz istirahata götüren tanrıma şükürler olsun.

(Başka bir komşu girer.)

GELİN Seninle birlikte ağlamama izin ver.

ANNE Ağla. Ama kapıda ağla.

(Genç Kızlar girerler. Gelin kapının eşiğinde kalır. Anne ise sahnenin ortasındadır.)

LEONARDO'NUN KARISI *(Girer ve sahnenin soluna doğru ilerler.)*

İyi bir biniciydi,
şimdi ise bir kar yığını.
Koşardı dağlara, panayırlara
kadınların kollarına.
Gecenin ağaç yosunları
taçtır alnında şimdi.

ANNE

Annenin ayçiçeği
toprağın aynasıdır.
Koysunlar göğsüne
zehirli zakkum hacını
kaplasın üstüne kefen
parlak ipekten,
su ağıt yaksın
senin ellerin arasında.

LEONARDO'NUN KARISI

Ay, dört delikanlı
gelirler omuzları yorgunluktan bitap!

GELİN

Ay, dört delikanlı
havada taşıyorlar ölüyü!

ANNE Komşular.

KÜÇÜK KIZ *(Kapı eşiğinde)* Getiriyorlar.

ANNE

Aynısı yine.
haç, aynı haç.

KADINLAR

Güzel çiviler,
güzel haç,
İsa Efendimizin
güzel adı.

ANNE

Ölüleri ve yaşayanları korusun bu haç.
Komşular, bıçakla,
küçücük bıçakla,
işaret edilen günde, saat iki ile üç arası,
aşk yüzünden iki erkek birbirini öldürdü. Bıçakla
küçük bir bıçakla
hatta elle bile zor tutulan bıçakla,
ama girer gövdesine
şaşırtır vücudu.
Sonra orada durur kalır,
titrer yakalanmışçasına
bir çığlığın karanlık diplerinde.

GELİN

Bu bir bıçaktır, küçücük bir bıçak
zar zor ele gelen bir bıçak;
pulları olmayan bir balık ne de ırmağı
işaret edilen günde, saat iki ile üç arası,
işte bu bıçakla
kaskatı kesildi bu iki erkek

sararmış dudaklarıyla.

ANNE

Zar zor ele gelen bıçak,
hızla girer buz gibi
kendini koruyamayan ete
ve orada kalır, aynı yerde
titrer yakalanmışçasına
bir çığlığın karanlık diplerinde.

(Komşular yere diz çökmüş ağlamaktadırlar.)

PERDE

FEDERICO GARCIA LORCA

YERMA

1934

İspanyolca'dan Çeviren
Doç. Dr. Hale Toledo

KİŞİLER

YERMA
MARIA
JUAN
VICTOR
DOLORES

1. Çamaşır Yıkayan Kadın
2. Çamaşır Yıkayan Kadın
3. Çamaşır Yıkayan Kadın
4. Çamaşır Yıkayan Kadın
5. Çamaşır Yıkayan Kadın
6. Çamaşır Yıkayan Kadın

1. Kadın
2. Kadın

1. Görümce
2. Görümce

Bir çocuk

1. Erkek
2. Erkek
3. Erkek

Kadınlar Korosu

Yaşlı Kadın

1. Genç Kız
2. Genç Kız

1. Komşu Kadın
2. Komşu Kadın

Ses

I. PERDE

Birinci Sahne

Sahne perdesi kalktığında Yerma ayaklarının dibinde dikiş sepeti öylece uyumaktadır. Sahne kasvetli, düşsel bir ışıkla aydınlatılmıştır. Ayak uçlarına basarak giren bir çoban dikkatle Yerma'ya bakar. Elinde beyaz giysili bir çocuğu tutmaktadır. Saat çalar. Çoban çıkınca sahne mutlu bir ilkbahar sabahı ışığıyla aydınlanır. Yerma uyanır.

SES: *(Sahne arkasından)*

Ninni, yavruma, ninni
yavrucuğuma yapacağız
bir kulübecik kırlarda
içine saklanacağız hepimiz.

YERMA Juan, beni duyuyor musun?

JUAN Geliyorum.

YERMA Vakit geldi.

JUAN Öküzler geçti mi?

YERMA Geçti.

JUAN Hoşça kal. *(Çıkarken)*

YERMA Bir bardak süt içmez misin?

JUAN Ne için?

YERMA Çok çalışıyorsun, vücudun bu kadar yükü kaldırmaz.

JUAN Erkekler cılız oldukları zaman çelik gibi daha güçlü olurlar.

YERMA Ama sen hariç. Evlendiğimiz zaman farklıydın. Şimdi ise yüzün hiç güneş görmemiş gibi bembeyaz. Ben senin nehre gidip yüzmeni ve yağmur bizim evi sı-

rılsıklam ıslattığında çatıya çıkmanı isterdim. Yirmi dört yıldır evliyiz ve sen her geçen gün daha mutsuz, daha çelimsiz oluyorsun sanki gelişmen tersine oluyormuş gibi.

JUAN Bitti mi?

YERMA *(Kalkarak)* Gücenme. Bir gün hastalandığımda bana bakmanı ve "Karım hasta bu koyunu kesip ona güzel bir et yemeği yapayım", "Karım hasta şu tavuğun yağını saklayayım da içsin göğsüne iyi gelir.", "Şu koyunun postunu karıma götüreyim de ayaklarını kardan korusun," demeni çok isterdim. Ben öyle biriyim. Sana çok iyi bakıyorum.

JUAN Ben sana minnettarım.

YERMA Ama seninle yeterince ilgilenmeme izin vermiyorsun.

JUAN Benim bir şeyim yok ki. Kuruntu bütün bunlar. Çok çalışıyorum. Her yıl biraz daha yaşlanacağım.

YERMA Her yıl... Ama sen ve ben aynı biçimde her yıl birlikte olmaya devam edeceğiz...

JUAN *(Gülümseyerek)* Elbette. Huzurlu yıllar olacak. İşlerimiz iyi gidiyor, fazla harcama yapmamızı gerektirecek çocuğum da yok.

YERMA Çocuğumuz yok... Juan!

JUAN Yine ne var.

YERMA Acaba ben seni sevmiyor muyum?

JUAN Beni seviyorsun.

YERMA Ben kocalarıyla yatağa girmeden önce titreyip ağlayan kızlar bilirim. Seninle ilk kez yattığımda ben ağladım mı? Yatak çarşaflarını kaldırırken şarkı söylemedim mi? "Bu giysiler ne güzel elma kokuyor!" demedim mi?

JUAN Evet dedin!

YERMA Annem ondan ayrıldığım için üzülmüyorum diye

oturup ağladı. Gerçekten de öyleydi. Hiç kimse bu kadar neşeli kocaya varmamıştır herhalde. Ama gel gelelim...

JUAN Sus artık. Her dakika bunları mı dinleyeceğim, benim işim başımdan aşkın...

YERMA Hayır. Etraftan duyduğunu gelip tekrarlama burada. Kendi gözlerimle görüyorum. Yağmurun hızı taşları bile yumuşatır ve yaban turpları biter bu yumuşayan taşlarda. "Yaban turpları hiçbir işe yaramaz" ama ben o sarı çiçeklerin havada hareket ettiklerini çok güzel görebiliyorum.

JUAN Beklemek lazım!

YERMA Evet; ama istemek gerekir.

(Yerma kocasını kucaklayıp öper.)

JUAN Eğer bir şeye ihtiyacın olursa söyle getireyim. Biliyorsun dışarı çıkmandan hoşlanmıyorum.

YERMA Hiç dışarı çıkmam ben.

JUAN Burada keyfin yerinde.

YERMA Evet.

JUAN Sokak işsiz güçsüzlerin mekanıdır.

YERMA *(Sıkıntılı)* Elbette.

(Kocası çıkar ve Yerma dikiş kutusuna yönelir, elini karnında gezdirir, kollarını kaldırarak esner ve dikiş dikmeye oturur.)

Nereden geliyorsun, sevgili, yavrum?

"Buz gibi soğuk bir tepeden"

Ne gerekli sana, sevgili yavrum?

"Senin giysilerinin ılıklığı istediğim"

(İğnesine iplik geçirir.)

Sallansın dalların güneşte

fışkırsın her yanından pınarlar!

(Bir çocukla konuşuyormuşçasına)

Avluda havlar köpek,

Ağaçlarda söyler türkü rüzgar.
Sığırtmaca böğürür öküzler
Saçlarımı kıvırır ay.
Ne istersin taa uzaklardan yavrum?
(Sessizlik)
Göğsünde ak tepecikler var.
Sallansın dalların güneşte
Fışkırsın her yanından pınarlar!
(Dikiş dikerek)
Şunu söyleyeceğim, yavrucuğum sana,
senin için canımı vermeye razıyım.
Nasıl acı duyuyor
Senin ilk beşiğin olacak bu karın
(Sessizlik)
Tenin yasemin kokunca.
Sallansın dalların güneşte
fışkırsın her yanından pınarlar!
(Yerma şarkı söylemeye koyulur. Kapıdan Maria elinde bir sürü giysiyle girer.)

YERMA Nereden geliyorsun?

MARIA Dükkândan.

YERMA Dükkândan mı, bu kadar erken?

MARIA Bana kalsa dükkânın kapısında sabahlardım; neler aldım bilemezsin?

YERMA Herhalde kahvaltı için kahve, şeker, ekmek almışsındır.

MARIA Hayır. Dantel, üç top keten, kurdeleler ve ponpon yapmak için renkli yünler aldım. Kocamın parası vardı, o kendisi bana verdi.

YERMA Kendine bluz yapacaksın herhalde.

MARIA Hayır onun için değil, şey... biliyor musun?

YERMA Ne?

MARIA Şey için yani... oldu işte!

(Başını öne eğer. Yerma ayağa kalkıp hayranlıkla ona bakakalır.)

YERMA Beş ay sonra ha!

MARIA Evet.

YERMA Eminsin değil mi?

MARIA Elbette.

YERMA *(Merakla)* Ne hissediyorsun?

MARIA Bilmem. Biraz sıkıntı.

YERMA Sıkıntı. *(Sıkıca onu tutar.)* Ama... Ne zaman oldu? Söylesene. Pek beklemiyordun galiba.

MARIA Evet, beklemiyordum...

YERMA Şarkı söyleyip duruyordun, değil mi? Ben söylüyorum. Haydi... anlatsana...

MARIA Ay! Bana sorma. Sen hiç avucunda canlı bir kuşu sımsıkı tuttun mu?

YERMA Evet.

MARIA İşte öyle bir şey... Ama bunu içinde kanında tutuyorsun.

YERMA Ah! Ne güzel şey bu! *(Ona gıptayla bakar.)*

MARIA Şaşkın durumdayım. Hiçbir şey bilmiyorum.

YERMA Neyi bilmiyorsun?

MARIA Ne yapmam gerektiğini bilmiyorum. Anneme soracağım.

YERMA Neden? O artık yaşlandı, bunları unutmuştur. Fazla yürüme. Nefes aldığın zaman sanki dişlerinin arasında bir gül tutuyormuşsun gibi yumuşak nefes al.

MARIA Bana bak, dediklerine göre daha sonraları minicik ayaklarıyla hafifçe tekmeler atarmış.

YERMA İşte o zaman insan onu daha çok sever, bu benim evladım der.

MARIA Herkesin içinde utanıyorum.

YERMA Kocan ne dedi bu işe?

MARIA Hiiiç.

YERMA Seni seviyor mu?

MARIA Bana sevip sevmediğini söylemiyor, ama pek yanıma yaklaşıyor, gözleri de iki yeşil yaprak gibi titriyor.

YERMA Senin durumunu biliyor mu?

MARIA Evet.

YERMA Nereden biliyor?

MARIA Bilmiyorum. Ama evlendiğimiz gece dudağını yanağıma dayayıp sürekli olarak o kadar çok söyledi ki kulağından içeri doğru parlak bir güvercin yani yavrum kayıp girdi sanki.

YERMA Şanslısın!

MARIA Ama sen bu konuda benden daha bilgilisin.

YERMA Ama sanki bir işime yarıyor mu?

MARIA Doğru aslında! Neden acaba? Seninle evlenen kızların arasında yalnız sen kaldın...

YERMA Doğru. Ama henüz geç değil. Elena üç yıl bekledi. Annemin döneminden bazı kadınlar arasında çok daha fazla bekleyenler oldu. İki yıl yirmi gün benim için çok fazla geliyor. Burada kendimi yiyip bitirmenin doğru olmadığını düşünüyorum. Çoğu gece yalınayak avluya çıkıp toprağa basıyorum, neden bilmiyorum. Eğer böyle devam edersem hastalanacağım.

MARIA Yapma böyle hayatım; sanki yaşlı biriymişsin gibi konuşuyorsun. Bu konuda şikâyetçi olmamak lazım. Annemin kardeşlerinden biri on dört yıl sonra çocuk sahibi oldu, hem de bir görseydin ne çocuktu!

YERMA *(Sıkıntılı)* Ne yapardı?

MARIA Küçük bir boğa gibi ağlardı, ama sanırsın ki bin tane ağustosböceği ötüyor. Üstümüze işer, örgülü saçımızı çekerdi. Dört aylıkken yüzümüzü çiziklerle kanatıyordu.

YERMA *(Gülerek)* Ama bu tip şeyler insana acı vermez ki.

MARIA İlerde hatırlatırım.

YERMA Hıh! Kız kardeşimi çatlamış memeleriyle çocuğunu emzirirken gördüm. Bu ona çok acı veriyordu ama tatlı bir acı, kadının sağlığı için gerekli bir acı.

MARIA Çocukların insana çok acı çektirdiği söylenir.

YERMA Yalan. Bunu söyleyenler tembel ve mızmız anneler. Niçin evlat sahibi olurlar? Çocuk sahibi olmak bir demet güle sahip olmak gibi değildir. Onların büyüdüğünü görmek kolay değil. Bence çocuk kanımızın yarısını alıp götürüyor, ama bu yine de çok güzel ve yararlı bir şey. Her kadının dört, beş çocuk için yeterli kanı vardır. Çocuğu olmadığı zaman o kan zehre dönüşür. Benim başıma gelecek olan da bu.

MARIA Neyim var bilmiyorum.

YERMA Her zaman duyduğum bir şey var ki kadınlar ilk doğumdan hep korkarlar.

MARIA *(Çekingen)* Göreceğiz bakalım... Sen iyi dikiş diktiğin için...

YERMA *(Onun elindekileri alır.)* Getir bakalım. Sana iki zıbın biçeyim. Peki bunlar ne?

MARIA Bez bunlar.

YERMA Pekâlâ. *(Oturur.)*

MARIA Öyleyse... Hoşça kal.

(Yerma'ya yaklaşır ve Yerma onu sevgiyle kucaklayıp eliyle karnını sever.)

YERMA Taşlı yolda koşayım deme sakın.

MARIA Hoşça kal.

(Onu öper ve çıkar.)

YERMA Arayı soğutma yine gel. *(Yerma sahnenin başındaki gibi alır makası eline kesmeye başlar. Victor görünür.)* Hoşça kal Victor.

VICTOR *(Düşünceli ve ciddi)* Juan nerede?

YERMA Tarlada.

VICTOR Ne dikiyorsun?

YERMA Bebeğe dikiyorum.

VICTOR *(Gülümseyerek)* Haydi canım!

YERMA Etrafına da dantel koyacağım.

VICTOR Eğer kız olursa ona kendi adını verirsin artık.

YERMA *(Titreyerek)* Efendim?..

VICTOR Senin adına çok sevindim.

YERMA *(Boğulacak gibi)* Hayır... Benimki için değil. Maria'nın çocuğu için.

VICTOR İyi ya belki sen de bu örnekten heveslenirsin. Bu eve bir çocuk lazım.

YERMA *(Sıkıntılı)* Evet, lazım!

VICTOR Haydi o zaman. Kocana söyle de işleri daha az düşünsün. Aklı para biriktirmede. Para biriktirecek, ama öldüğü zaman kime bırakacak bu parayı? Koyunların peşine gideceğim ben. Juan'a söyle satın aldığı iki koyunu gelip alsın. Diğer meseleye gelince, kocan biraz daha seninle olsun!

(Gülümseyerek çıkıp gider.)

YERMA *(Duygulu)* Doğru! Biraz daha benimle olsun! Sana şunu söylüyorum, yavrum benim, evet uğruna yırtınıp parçalanıyorum. Nasıl ağrılar duyacağım bilsen sana ilk beşik olan karnımda! Ne zaman geleceksin bebeğim? Yasemin koktuğunda tenin!

(Yerma düşünceli bir şekilde yerinden kalkar ve dağ havasını solumak istercesine Victor ile konuştuğu yere yönelir. Sonra bir şey arıyormuş gibi odanın öbür tarafına gider, iskemlesine oturur ve dikişini yeniden eline alır. Dikmeye koyulur. Gözlerini bir noktaya dikip öylece dalgın dalgın bakmaya başlar.)

İkinci Sahne

(Kırlık alan. Yerma sahneye çıkar. Elinde bir sepet vardır. Yaşlı Kadın girer.)

YERMA Günaydın.

YAŞLI KADIN Günaydınlar olsun bu güzel kıza. Nereye gidiyorsun?

YERMA Zeytinlikte çalışan kocama yemek götürdüm, oradan geliyorum.

YAŞLI KADIN Uzun zamandır evli misin?

YERMA Üç yıldır.

YAŞLI KADIN Çocuğun var mı?

YERMA Hayır.

YAŞLI KADIN Eh! Olur elbet!

YERMA *(Üzgün)* Sizce olur mu?

YAŞLI KADIN Neden olmasın? *(Oturur)* Ben de kocama yemek götürdüm. Kendisi yaşlı. Ama hâlâ çalışıyor. Güneş gibi pırıl pırıl dokuz oğlum var, ama hiç kızım yok. İşte gördüğün gibi oradan oraya koşturup duruyorum.

YERMA Siz nehrin öbür kıyısında oturuyorsunuz.

YAŞLI KADIN Evet, değirmenlerin orada. Kimlerdensin sen?

YERMA Çoban Enrique'nin kızıyım ben.

YAŞLI KADIN Ah! Çoban Enrique. Tanıyorum. İyi bir insan. Sabahın köründe kalkmak, alın teri dökmek, kuru ekmek yemek ve ölmek. Ne eğlence, ne bir şey... Başkaları eğlenir. Bu tip insanlar çalışır didinir. Senin amcanla evlenebilirdim. Ama aklım beş karış havadaydı. Eğlenceye ve yemeye içmeye pek meraklıydım. Çoğu kez rüzgâr sesini uzaklaşıp yaklaşan gitar sesiyle karıştırıp sabahın köründe kapıya fırlamışımdır. *(Güler)* Herhalde bu halime gülüyorsundur. İki kocam ve on dört çocu-

ğum oldu. Beşi öldü ama yine de mutsuz olmadım. Çünkü hayata çok bağlıydım. Ya da öyle olduğumu zannediyorum. İncir ağaçları, ne uzun ömürlüdür! Evler, ne uzun süre ayakta kalırlar! Sadece biz kadınlar, şu kaderin hışmına uğramış kadınlar, kendimizi her şey için paralarız.

YERMA Size bir şey sormak istiyordum.

YAŞLI KADIN Ne soracaksın? *(Ona bakar.)* Sormak istediğin şeyi biliyorum. Bu tip şeyler pek konuşulmaz. *(Kalkar.)*

YERMA *(Onu durdurarak)* Peki neden konuşulmaz? Sizinle konuşunca sizi kendime yakın buldum. Uzun zamandır yaşını başını almış bir hanımla konuşmak istiyordum. Çünkü öğrenmek istiyorum. Evet anlatın bakalım...

YAŞLI KADIN Neyi?

YERMA *(Sesini alçaltarak)* Sizin bildiklerinizi. Neden kısırım ben? Bu yaşamda kalmamın tek nedeni, kümes hayvanlarına bakıp ütülü perdeleri pencereye asmak mı? Hayır. Siz bana ne yapmam gerekir bunu söyleyin, ne derseniz onu yapacağım, hatta gözümün en yumuşak noktalarına iğne batırınamı söyleseniz bile bunu yaparım.

YAŞLI KADIN Ben mi? Bu konuda bir şey bilmiyorum. Ben sadece sırt üstü yattım ve bir türkü tutturdum. Ardından çocuklar su gibi akıp geldi. Ay! Kim bu vücudun güzel olmadığını söyleyebilir? Sen bir adım attığında sokağın sonundaki at kişnemeye başlar. Ay! Bırak beni, güzel kızım, söyletme beni. Kafamdan çok şeyler geçiyor ama söylemek istemiyorum.

YERMA Niçin? Benim kocamla bundan başka bir şey konuştuğum yok!

YAŞLI KADIN Dinle beni. Kocanı seviyor musun?

YERMA Nasıl yani?

YAŞLI KADIN Onu sevip sevmediğini soruyorum? Onu arzuluyor musun?

YERMA Bilmem.

YAŞLI KADIN Sana yaklaştığı zaman titriyor musun? Dudaklarını sana yaklaştırdığında kendinden geçiyor musun? Söylesene.

YERMA Hayır. Hiç öyle bir duyguya kapılmadım.

YAŞLI KADIN Hiç mi? Dans ettiğin zamanda mı?

YERMA *(Hatırlar)* Belki... bir kez... Victor ile...

YAŞLI KADIN Anlat bakalım.

YERMA Beni belimden tutup kendine çekti ve ben bir şey söyleyemedim çünkü konuşamıyordum. Başka bir kez daha aynı Victor ile, ben on dört yaşındaydım, o ise henüz bir delikanlıydı. Su kanalından atlatmak için beni kucağına aldı ve o anda içimi bir titreme kapladı ki dişlerimin takırtısı duyuluyordu. Ama öteden beri ben hep utangaç biriyim.

YAŞLI KADIN Ya kocanla?

YERMA Kocamla başka. Ona beni babam verdi ve ben de kabul ettim. Memnuniyetle evlendim. Asıl gerçek bu. Nişanlandığımız ilk gün onun bana vereceği çocukları düşünmeye başladım. Onun gözlerine bakarak kendimi görüyordum. Kendimi küçük, uysal, minik bir kız çocuğuymuş gibi görmek için bakıyordum.

YAŞLI KADIN Tam benim aksime davranış biçimi bu. Belki bu yüzden tam zamanında çocuk doğurmadın. Erkeklerin sevmesi lazım, yavrum. Onların saç örgülerimizi açıp kendi ağızlarından bize su içirmeleri gerek. Hayat böyle sürüp gider.

YERMA Senin için öyle ama benim için değil. Çok şey düşünüyorum. Ancak oğlumun bu düşündüklerimi gerçekleştireceğine eminim. Kendimi kocama tek bu çocu-

ğa sahip olmak için teslim ettim ve bir çocuğa kavuşabilmek için kendimi kocama teslim etmeye devam ediyorum, yoksa zevk aldığım için değil.

YAŞLI KADIN Sonuç olarak karnın bomboş!

YERMA Hayır, boş değil çünkü nefretle dolu. Söylesene; suç bende mi? Bir erkekte sadece erkeklik aramak gerekli mi? O zaman seni yatakta öylece bırakıp sırtını dönüp yattığında dertli gözlerle tavana bakarak ne düşüneceksin? Onu mu düşüneceğim, yoksa bağrımdan kopup çıkacak o güzelliği mi? Hiçbir şey bilmiyorum, ne olur, söyle bana! *(Diz çöker.)*

YAŞLI KADIN Ay, ne taze çiçeksin! Ne harika yaratıksın sen böyle! Bırak şimdi, söyletme beni. Daha fazla konuşmak istemiyorum. Bu namus meselesi. Hiç kimsenin namus işine burnumu sokmam. Sen gerekeni iyi bilirsin. Keşke bu kadar masum olmasaydın.

YERMA *(Üzgün)* Benim gibi köyde yetişen kızlara bütün kapılar kapalıdır. Her şey üstü kapalı sözlere, davranışlara dönüşüyor. Çünkü bütün bunların hepsi önceden bilinemez şeyler. Sen de, sen bile susuyorsun ve doktor edasıyla çoğu şeyi bilmene rağmen susuzluktan ölen bu kadından esirgiyorsun.

YAŞLI KADIN Aklı başında biriyle konuşurdum. Ama seninle değil. Yaşını başını almış biriyim ben, ne söylediğimi biliyorum.

YERMA Öyleyse Tanrı yardım etsin bana.

YAŞLI KADIN Tanrı mı? Hayır. Asla hoşlanmadım Tanrı'dan. Ne zaman O'nun var olmadığını anlayacaksınız? Seni koruması gerekenler insanların kendisidir.

YERMA Ama, neden bunları söylüyorsun, neden?

YAŞLI KADIN *(Kalkarak)* Küçük bile olsa bir Tanrı olması lazım. Çürük tohumlarını etrafa saçarak kırların neşesini bozanlara şimşeklerini göndermek için en azından.

YERMA Ne demek istediğini bilmiyorum.

YAŞLI KADIN Ben ne dediğimi biliyorum. Üzülme. Dimdik durup bekle. Henüz çok gençsin. Benim ne yapmamı istiyorsun? *(Çıkıp gider.)*

(İçeri iki Genç Kız girer.)

1. GENÇ KIZ Her taraftan insanlar çıkıyor karşımıza...

YERMA İşlerden dolayı, erkekler zeytinliklerde çalışıyorlar, onlara yemek götürmek gerek. Evlerde yalnız yaşlılar var.

2. GENÇ KIZ Köye mi dönüyorsun?

YERMA Oraya doğru gidiyorum.

1. GENÇ KIZ Benim acelem var. Çocuğu uyurken bıraktım ve hiç kimse yok evde.

YERMA Öyleyse ne duruyorsun. Çocukları yalnız bırakmaya gelmez. Senin evde domuz var mı?

1. GENÇ KIZ Hayır yok ama haklısın, hemen gidiyorum.

YERMA Koş çabuk. İnsanın başına her iş gelebilir. Umarım kapı kapalıdır.

1. GENÇ KIZ Tabii kapattım.

YERMA Evet, ama küçük bir çocuğun ne demek olduğunun farkında değilsiniz. Bizim için önemsiz sayılan bir şey onun yaşamına son verebilir. Bir iğne ya da bir yudum su ona zarar verebilir.

1. GENÇ KIZ Haklısın. Koşarak gidiyorum eve. Bazı şeyleri doğru düşünemiyorum.

YERMA Haydi koş git.

2. GENÇ KIZ Senin de dört beş çocuğun olsaydı böyle konuşamazdın.

YERMA Niçin böyle söylüyorsun? Kırk çocuğum da olsa fark etmez.

2. GENÇ KIZ Aslında sen de ben de çocuğumuz olmadığı için rahatız.

YERMA Ben rahat değilim.

2. GENÇ KIZ Ben rahatım. Ne zor iş! Ama annem bana çocuğum olsun diye içirmediği ot kalmadı. Ekim ayında da, bir yatır var oraya gidip dua edeceğiz; söylenene bakılırsa içten dua edenlerin dileği kabul oluyormuş. Annem dilekte bulunacak tabii, ben değil.

YERMA Peki neden evlendin öyleyse?

2. GENÇ KIZ Beni evlendirdiler. Bütün kadınlar evleniyorlar. Bu gidişle küçük kızlar dışında bekâr hiç kimse kalmayacak. Aslında daha kiliseye bile gitmeden çok önce evleniyor kızların çoğu. Ama yaşlılar burunlarını işlerimize sokuyorlar. Ben on dokuz yaşındayım, ne yemek yapmaktan ne de çamaşır yıkamaktan hoşlanırım. Bütün gün hiç hoşlanmadığım işleri yapmak zorunda kalıyorum. Peki neden? Kocam olmasına ne gerek var? Şimdi yaptıklarımızı nişanlıyken de yapıyorduk. Yaşlıların saçmalığı işte.

YERMA Sus, konuşma böyle.

2. GENÇ KIZ Sen de şimdi bana deli diyeceksin, Deli deli! *(Güler.)* Hayatta öğrendiğim bir şeyi sana şöyle söyleyebilirim: Bütün kadınlar dört duvar arasına kapanmış sevmedikleri işleri yapıyorlar. Ne güzel şey halbuki sokağa çıkmak. Şimdi ben nehre gidiyorum, yukarı çıkıp çan çalıyorum, soğuk bir anis içkisi içiyorum.

YERMA Daha çocuksun sen.

2. GENÇ KIZ Evet ama deli değilim. *(Güler.)*

YERMA Senin annen köyün yukarısında mı oturuyor?

2. GENÇ KIZ Evet.

YERMA En son evde mi?

2. GENÇ KIZ Evet.

YERMA Adı ne?

2. GENÇ KIZ Dolores. Niçin sordun?

YERMA Hiiç.

2. GENÇ KIZ Bir nedeni olmalı!

YERMA Bilmiyorum... söylenenlere göre...

2. GENÇ KIZ Boşver söylenenleri... Ben kocamın yemeğini götürmeye gidiyorum. *(Güler.)* Ona bakmak lazım. Nişanlıma diyememek ne yazık, değil mi? *(Güler)* Üşütük kız gidiyor! *(Neşeyle gülerek gider.)* Hoşça kal.

VİCTOR'UN SESİ *(Şarkı söyler)*

Niçin tek başına uyuyorsun, çoban?
Niçin yalnız uyuyorsun?
Daha rahat uyursun
yün yatağımda benim.
Niçin yalnız uyuyorsun, çoban?
(Yerma dinlemektedir.)
Niçin yalnız uyuyorsun, çoban?
Daha rahat uyursun
yün yatağımda benim.
Senin karanlık taş yatağın
çoban,
Senin kırağıdan gömleğin
çoban,
Döşeğinin gecesinde
kışın gri sazları.
İğneler saçmakta meşeler.
Yastığının altında çoban
Eğer kadın sesi duyarsan
bu suyun sesinden başka bir şey değildir.
Ey çoban, çoban.
Ne ister bu dağ senden?
Çoban.
Dağların acı otunu ancak
Hangi çocuk öldürür seni?
Katır tırnağının dikeni!

(Yerma dışarı çıkarken sahneye giren Victor ile çarpışır.)

VICTOR *(Neşeli)* Nereye gidiyor bu güzellik?

YERMA Türkü mü söylüyordun?

VICTOR Bendim.

YERMA Ne güzel söylüyorsun! Hiç seni dinlememiştim.

VICTOR Hiç mi?

YERMA Gür bir ses bu. Sanki fışkıran bir su ağzını dolduruyor gibi.

VICTOR Ben neşeli biriyim.

YERMA Doğru.

VICTOR Sen de hep üzgün.

YERMA Ben üzgün biri değilim, öyle olmamı gerektiren nedenler var.

VICTOR Kocan senden daha üzgün.

YERMA O, evet öyle. Onun karakteri bu.

VICTOR Hep öyleydi. *(Sessizlik. Yerma oturur.)* Yemeğini mi getirdin?

YERMA Evet. *(Ona bakar. Sessizlik)* Burana ne oldu? *(Onun yanağını göstererek)*

VICTOR Nerede?

YERMA *(Kalkıp Victor'a yaklaşır.)* Burada... yanağında; yanık gibi bir şey.

VICTOR Bir şey değil.

YERMA Bana şey gibi geldi. *(Sessizlik)*

VICTOR Güneşten olsa gerek...

YERMA Belki... *(Sessizlik. Derin bir sessizlik çöker ve ikisi bir girişimde bulunmaksızın kendi kendileriyle mücadele halindedirler. Titreyerek)* Beni dinliyor musun?

VICTOR Efendim?

YERMA Ağlama sesi duymuyor musun?

VICTOR *(Kulak kesilir.)* Hayır.

YERMA Çocuk ağlaması duydum sanki.

VICTOR Öyle mi?

YERMA Yakınlardan geliyordu ses. Boğulurcasına ağlıyordu.

VICTOR Buralarda her zaman meyve çalmaya gelen bir çocuk vardır.

YERMA Hayır. Küçücük bir çocuğun sesi bu.

(Sessizlik)

VICTOR Bir şey duymuyorum.

YERMA Hayal görmüş olmam lazım.

(Yerma, Victor'a dikkatle bakar. Victor da ona ve Victor gözlerini korkuyla yavaşça başka yöne çevirir.

Juan girer.)

JUAN Ne yapıyorsun burada?

YERMA Sohbet ediyordum.

VICTOR Selam.

(Çıkar.)

JUAN Bu saatte evde olman gerekirdi.

YERMA Oyalandım biraz.

JUAN Neyle oyalandığını hiç anlamadım.

YERMA Kuşların ötüşünü dinledim.

JUAN İyi tamam. İnsanların ağzına sakız olacaksın.

YERMA *(Sert)* Juan, ne düşünüyorsun?

JUAN Senin için değil, başkaları için söylüyorum.

YERMA Hep başkaları, lanet olsun!

JUAN Lanet okuma. Bir kadına yakışmaz.

YERMA Keşke kadın olabilseydim.

JUAN Keselim bu konuşmayı. Haydi sen şimdi eve git.

(Sessizlik.)

YERMA Tamam. Seni bekleyeyim mi?

JUAN Hayır. Bütün gece sulama yapacağım. Su az akıyor, güneş doğana dek sulayacağım. Hırsızlardan korumam lazım. Sen yat uyu.

YERMA *(Üzüntülü)* Yatıp uyuyayım ha!

(Çıkar.)

II. PERDE

Birinci Sahne

(Kapalı perde ardında bir türkü. Köyün kadınlarının çamaşır yıkadıkları dere. Çamaşır Yıkayan Kadınlar dağınık bir biçimde yer almışlardır. Şarkı söylerler.)

Derenin soğuk sularında
yıkıyorum kurdelelerini,
sımsıcak yasemin gibidir
senin bu gülüşün.

1. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN Konuşmayı sevmiyorum ben.
3. Ç. Y. KADIN Ama burada konuşulur.
4. Ç. Y. KADIN Bunda bir kötülük yok ki.
5. Ç. Y. KADIN Namusuna sahip çıkmak isteyen kadın onu korumalıdır.
4. Ç. Y. KADIN Ektim toprağa kekik büyüdüğünü izledim onun. Namusunu korumak isteyen kadın edepli olmalı. *(Gülerler.)*
5. Ç. Y. KADIN Gördün mü, işte böyle.
1. Ç. Y. KADIN Aslında hakkında hiçbir şey bilinmiyor.
4. Ç. Y. KADIN Bilinen o ki kocası iki kız kardeşini birlikte oturtmak üzere getirtmiş.
5. Ç. Y. KADIN Şu kız kuruları mı?
4. Ç. Y. KADIN Evet. Kiliseye bakmakla görevlendirilmişlerdi ama şimdi gelinlerine bakacaklar. Ben kesinlikle onlarla yaşayamazdım.
1. Ç. Y. KADIN Niçin?
4. Ç. Y. KADIN Beni korkutuyorlar. Mezarların üstünde

aniden biten o koca yapraklar gibiler. Sanki balmumuyla sıvanmışlar. Tamamen içe dönük yaşayan birileri onlar. Bana sanki kandil yağı ile yemek pişiriyorlarmış gibi geliyor.

3. Ç. Y. KADIN Şimdi buradalar mı?

4. Ç. Y. KADIN Dünden beri buradalar. Kocası da yeniden tarlaya gitmeye başladı bile.

1. Ç. Y. KADIN Peki, neler olmuş öğrenmek mümkün mü?

5. Ç. Y. KADIN Önceki gece soğuğa rağmen bütün geceyi kapı eşiğinde oturarak geçirmiş.

1. Ç. Y. KADIN Peki neden?

4. Ç. Y. KADIN Evde kalmak ona zor geliyor.

5. Ç. Y. KADIN Bu kısır kadınlar hep böyledir: Dantel işleyip elma reçeli yapacakları yerde, dama çıkmaktan ve dere boyunca yalınayak dolaşmaktan hoşlanırlar.

1. Ç. Y. KADIN Sen kim oluyorsun da böyle konuşuyorsun? Onun çocuğu yok ama bu onun suçu değil.

4. Ç. Y. KADIN Çocuk sahibi olmak isteyen kadının çocuğu olur. Ama şımarık, tembel kadınlar karınlarının sarkmasına dayanamazlar.

(Gülerler.)

3. Ç. Y. KADIN Allık ve pudra sürüp yakalarına bir demet zakkum takıp kocasının dışında başka erkeklerin peşinde giderler bunlar.

5. Ç. Y. KADIN Tek gerçek bu!

1. Ç. Y. KADIN Peki, siz onu başka bir erkekle gördünüz mü?

4. Ç. Y. KADIN Biz görmedik, ama görenler var.

1. Ç. Y. KADIN Hep başkaları!

5. Ç. Y. KADIN İki kez gördüklerini söylüyorlar.

2. Ç. Y. KADIN Peki ne yapıyorlarmış?

4. Ç. Y. KADIN Konuşuyorlarmış

1. Ç. Y. KADIN Konuşmak günah değil ki.

4. Ç. Y. KADIN Dünyada bakma diye bir şey vardır. Annem hep öyle derdi. Bir güle bakan kadın ile bir erkeğin baldırlarına bakan kadın aynı değildir. O kadın da bir erkeğe bakıyor.
1. Ç. Y. KADIN Peki, kime bakıyor?
4. Ç. Y. KADIN Birisine, duydun mu? İyice öğren, biraz daha yüksek sesle söylememi ister misin? *(Gülüşmeler)* Eğer erkek yalnız başınaysa ve karşısında değilse ona bakmıyor, ama gözlerinde onun fotoğrafını taşıyor adeta.
1. Ç. Y. KADIN Bu yalan işte!
(Bağrış çağırışlar)
5. Ç. Y. KADIN Ya kocası?
3. Ç. Y. KADIN Kocası sağır sanki. Güneşin altında kıpırdamadan duran bir kertenkele gibi.
(Gülerler.)
1. Ç. Y. KADIN Eğer bir çocukları olsaydı düzelirdi bütün bunlar.
2. Ç. Y. KADIN Yazgısıyla barışık olmayan insanların sorunları bütün bunlar.
4. Ç. Y. KADIN Her geçen saat bu evdeki cehennem hayatı artarak devam ediyor. O ve görümceleri bütün gün ağızlarını açmadan duvarları temizliyorlar, bakırları parlatıyorlar, camları hohlayıp temizliyorlar, taşları cilalıyorlar. Ancak ev ne kadar çok pırıl pırıl bile olsa içten içe yanıp tutuşuyor.
1. Ç. Y. KADIN Suç kocasında. Bir erkek karısına çocuk veremediğinde ona çok iyi bakmalı.
4. Ç. Y. KADIN Asıl suç kadının, iğneleyici bir dili var.
1. Ç. Y. KADIN Hangi şeytan içine girdi de böyle konuşup duruyorsun?
4. Ç. Y. KADIN Sen kim oluyorsun da bana öğüt vermeye kalkıyorsun?

2. Ç. Y. KADIN Susun artık!

1. Ç. Y. KADIN Çuvaldızla bütün dedikoducuların dilini dikerdim.

2. Ç. Y. KADIN Sus sen de!

4. Ç. Y. KADIN İkiyüzlülerin önünü kesip engellerdim.

2. Ç. Y. KADIN Sus. Görümceler geliyor şuradan, görmüyor musun?

(Mırıldanmalar. Yerma'nın iki görümcesi girer. Yasa bürünmüş giysiler içindedirler. Sessizce çamaşır yıkamaktadırlar. Çıngırak sesleri duyulur.)

1.Ç. Y. KADIN Çobanlar şimdi gidiyorlar mı?

3. Ç. Y. KADIN Evet, şimdi gidiyor bütün sürü.

4. Ç. Y. KADIN Koyunların kokusunu çok severim.

3.Ç. Y. KADIN Öyle mi?

4. Ç. Y. KADIN Neden olmasın? İnsan kendisinin olan şeyin kokusunu sever. Kışın ırmağın taşıdığı kırmızı çamurun kokusunu sevdiğim gibi.

3. Ç. Y. KADIN Şımarıklık.

5. Ç. Y. KADIN *(Bakarak)* Bütün sürüler bir arada gidiyorlar.

4. Ç. Y. KADIN Şunlara bak nasıl koşuyorlar! Düşman sürüsü gibi.

1. Ç. Y. KADIN Hepsi gitti, eksiksiz.

4. Ç. Y. KADIN Bakalım bir... hayır... Ah Evet, evet, biri eksik ama...

5. Ç. Y. KADIN Hangisi?

4. Ç. Y. KADIN Victor'unki...

(İki Görümce doğrulup bakarlar.)

Buz gibi nehirde
yıkıyorum kurdelelerini.
Sıcacık yasemin gibi
gülüşün senin.
Yaşamak istiyorum

yaseminin kar beyazında.

1. Ç. Y. KADIN

Ah evli kısır kadın!
Göğüsleri kumla dolu kadın!

5. Ç. Y. KADIN

Söyle bana
var mı kocanın tohumu
suları çağıldatan
senin yakanda.

4. Ç. Y. KADIN

Senin gömleğin
gümüş gemi kıyıda
rüzgâr gibi.

1. Ç. Y. KADIN

Yavrumun giysilerini
yıkamaya geldim
sulara pırıl pırıl
olmasını öğreteyim diye.

2. Ç. Y. KADIN

Geliyor dağlardan
kocam yemek yemeye.
O bana bir gül getiriyor
ben ise ona üç gül veriyorum.

5. Ç. Y. KADIN

Geliyor ovadan
kocam akşam yemeğine.
Verdiği ateşi örtüyorum
Mersin dallarıyla.

4. Ç. Y. KADIN

Uçarak geliyor
kocam uyumaya
Ben kırmızı şebboylar gibi

o da kırmızı şebboy gibi.

1. Ç. Y. KADIN
Çiçekle çiçeği bir araya getirmeli
Kuruturken yaz orakçının kanını.

4. Ç. Y. KADIN
Geceleri uçan kuşların
karnını deşmeli, kış titreyerek
çalarken kapıyı.

1. Ç. Y. KADIN
Çarşafların arasında inlemeli.

4. Ç. Y. KADIN
Şarkı söylemeli!

5. Ç. Y. KADIN
Erkek bize tacımızı
ve ekmeğimizi verdiğinde.

4. Ç. Y. KADIN
Kollar içindir sarmak.

2. Ç. Y. KADIN
Işık kırılır boğazımızda.

4. Ç. Y. KADIN
Dalların filizleri
tatlanır her yanı.

1. Ç. Y. KADIN
Rüzgârın çadırı
kaplar dağları.

4. Ç. Y. KADIN
Şafağın bükülmez kristallerini
kaplasın diye bir çocuk.

1. Ç. Y. KADIN
Vardır vücudumuzda
mercanın hiddetli dalları.

6. Ç. Y. KADIN
Denizin sularında

kürekçiler olsun diye.

1. Ç. Y. KADIN

Küçük bir çocuk,
küçücük.

2. Ç. Y. KADIN

Güvercinler açsınlar
kanatlarını ve gagalarını.

3. Ç. Y. KADIN

İnleyen bir bebek,
bir evlat.

4. Ç. Y. KADIN

İlerlerler erkekler
yaralı geyikler gibi.

5. Ç. Y. KADIN

Neşe, sevinç, neşe
dolu dalgalı esinti,
gömleğin içine dolar!

2. Ç. Y. KADIN

Neşe, sevinç, neşe
ortada, muhteşem
bir ılık kadeh!

1.Ç. Y. KADIN

Ah evli kısır kadın!
Göğüsleri kumla dolu kadın!

3. Ç. Y. KADIN Parlasın!

2. Ç. Y. KADIN Koşsun!

5. Ç. Y. KADIN Yeniden parlasın!

1. Ç. Y. KADIN Şarkı söylesin!

2. Ç. Y. KADIN Gizlensin!

1. Ç. Y. KADIN Yeniden şarkı söylesin!

6. Ç. Y. KADIN

Önlüğünde nur ışığı

taşır bebeğim.

2. Ç. Y. KADIN *(Hep birlikte koro halinde söylerler)*

Buz gibi derede
yıkarım kurdelelerini
Ilık bir yasemin gibi
yüzünde gülümseme.
Ha, ha, ha!
(Tempoyla çamaşırları silkip döverler)

İkinci Sahne

Yerma'nın evi.
Hava karanlık.
Juan oturmakta, iki Görümce ise ayaktalar.

JUAN Az önce çıktığını mı söyledin? *(Büyük kız kardeşi başını sallayarak cevap verir.)* Çeşmeye gitmiştir. Ama biliyorsunuz ki yalnız dışarı çıkmasından hiç hoşlanmıyorum. *(Sessizlik)* Sofrayı kurabilirsiniz. *(Küçük kız kardeş çıkar.)* Alın terimle ekmeğimi kazanıyorum. *(Kardeşine)* Dün zor bir gün geçirdim. Elma ağaçlarını budadım. Hava kararınca kendi kendime düşünmeye başladım. Bu kadar uğraşıp didiniyorum, ama ağzıma bir tek elma bile koyamıyorum. Bıktım artık. *(Eliyle yüzünü sıvazlar.)*
(Sessizlik)
Hâlâ gelmedi... Birinizden biriniz onunla gitmeliydiniz. Bu yüzden buradasınız, bunun için soframda yiyorsunuz, şarabımı içiyorsunuz. Hayatım tarlada... ama onurum burada. Benim onurum sizin onurunuz demektir. *(Kız kardeş başını öne eğer.)* Gücenmek yok ama. *(Yerma elinde iki testiyle girer. Kapıda öylece durur.)* Çeşmeden mi geliyorsun?

YERMA Yemekte soğuk su bulunsun diye getirdim. *(Diğer kız kardeş girer)* Tarlada işler nasıl?
(Yerma testileri yere bırakır. Sessizlik)

JUAN Dün ağaçları budadım.

YERMA Gece kalacak mısın?

JUAN Duvarlarla ilgilenmem lazım. Mal sahibi işi bunlar biliyorsun.

YERMA İyi bilirim, tekrarlamana gerek yok.

JUAN Herkesin kendine göre yaşamı var.

YERMA Her kadının da öyle. Kalmanı senden talep etmiyorum. Benim ihtiyacım olan her şey burada var. Kardeşlerin bana iyi bakıyorlar. Taze ekmek, koyun peyniri ve ızgara et yiyorum ben burada. Senin davarların ise dağda çiy ile ıslanmış otları yiyorlar. Sanırım bu senin rahat etmeni sağlar.

JUAN Rahat etmek için insanın içinin huzurlu olması lazım.

YERMA Sen huzurlu değilsin sanırım.

JUAN Evet değilim.

YERMA İyi şeyler düşünsen.

JUAN Sen beni tanımıyor musun? Koyunlar ağılda kadınlar evde gerek. Sen biraz fazla çıkıyorsun. Bunu sana çok söyledim, duymadın mı?

YERMA Doğru. Kadınlar evde kalmalılar. Ama evleri mezara benzemiyorsa. Sandalyeler kullanılınca kırılır, keten çarşaflar yatıla yatıla eskir. Ama bu evde tam aksine. Her gece yatağa girdiğimde çarşaflar biraz daha yeni, sanki yeni alınıp getirilmiş gibi şehirden.

JUAN Sen de kabul edersin ki yakınmakta haklıyım. Uyanık olmamı gerektirecek nedenler var.

YERMA Uyanık olmak mı? Neden? Seni gücendirecek bir şey yapmadım. Sana karşı itaatkârım ve çektiğim sıkıntıları içime atıyorum. Bu durum gün geçtikçe daha kötüye gidiyor. Susuyoruz. Her şeyi içime atıp öylece kalmak en iyisi; hem sen de bana artık soru sorma. Eğer birdenbire yaşlı bir kadın olup dudaklarım sararmış bir çiçeğe dönüşebilseydi, sana güler yüz gösterebilirdim, daha rahat yaşardık seninle. Şimdi, şimdi rahat bırak beni.

JUAN Öyle bir konuşuyorsun ki seni hiç anlamıyorum. Hiçbir şeyini eksik etmiyorum. Civar köylerden hoşlan-

dığın şeyleri gönderip aldırıyorum. Benim de kusurlarım var elbette, ama seninle sakin ve huzurlu bir biçimde yaşamak istiyorum. Senin huzurlu olduğunu bilince ben de tarladayken huzurlu uyuyorum.

YERMA Ama ben uyumuyorum, uyuyamıyorum.

JUAN Bir eksiğin var mı? Söyle. Cevap ver!

YERMA *(Kocasına imalı bir biçimde gözlerini dikip bakar.)* Evet, eksiğim var.

(Sessizlik)

JUAN Hep aynı. Beş yıldır aynı şeyler. Halbuki ben neredeyse unuttum.

YERMA Ama ben sen değilim. Erkeklerin farklı yaşantıları vardır, sürüleri, ağaçları, sohbetleri önemlidir. Ama biz kadınların çocuktan başka oyalanacak bir şeyimiz yoktur.

JUAN Herkes aynı değil. Niçin kardeşinin bir çocuğunu buraya getirmiyorsun? Ben buna karşı çıkmam.

YERMA Başkasının çocuğuna bakmak istemiyorum ben. Onu kucağıma aldığım zaman kollarım buz kesilir gibi geliyor bana.

JUAN Bu sorunla çılgına dönmüş gibisin. Sanki başka düşünmen gereken şey yokmuş gibi. Başını kayaya çarpıp duruyorsun adeta.

YERMA Evet lanet olası kayalara başımı vuruyorum. Oysa kaya yerine serin sulara ve çiçek dolu sepetlere başımı çarpsaydım keşke.

JUAN İnsan senin yanında huzursuzluktan başka bir şey hissetmiyor. Kaderine razı olman lazım.

YERMA Kaderime boyun eğmemek için bu dört duvar arasına kapanmaya razı oldum. Ağzım açılmasın diye başımın bir bezle bağlandığı ve ellerimin tabutun içinde sımsıkı düğümlendiği zaman kaderime razı olurum ancak.

JUAN Peki ne istiyorsun öyleyse?

YERMA Su içmek istiyorum, ama ne su var ne bardak. Dağlara çıkmak istiyorum ama ayaklarım yok. Eteklerimi işlemek istiyorum ama ipliğim yok.

JUAN Aslında gerçek şu ki sen gerçek bir kadın değilsin ve çaresiz kalmış bir erkeği tümden yıkmak istiyorsun.

YERMA Ben kim olduğumu bilmiyorum. Bırak beni rahatlayıp içimi dökeyim. Hiçbir şeyini eksik etmedim.

JUAN İnsanların beni işaret edip durmasından hoşlanmıyorum. Bunun için şu kapının kapalı durmasını istiyorum. Her insan evinde gerek.

(Küçük kız kardeş girer ve yavaşça dolaba doğru yürür.)

YERMA İnsanlarla konuşmak günah değil.

JUAN Ama günah gibi düşünülebilir. *(Diğer kız kardeş girer, testilere doğru yönelir ve sürahiyi doldurur. Juan sesini alçaltarak.)* Bunlara dayanacak gücüm yok benim. Seninle konuşmak istediklerinde ağzını kapa ve evli bir kadın olduğunu düşün.

YERMA *(Şaşkınlıkla)* Evli mi?

JUAN Ailelerin bir onuru vardır ve bu onuru iki kişinin taşıması lazım.

(Küçük kız kardeş elinde sürahi ile yavaşça çıkar.)

Ama onurumuz karanlık ve güçsüz olarak kanımıza karışıp akar.

(Diğer kız kardeş de elinde büyük bir tepsi dinsel törenmiş gibi yavaşça çıkar. Sessizlik)

Beni affet.

(Yerma kocasına bakar, kocası ise başını kaldırınca göz göze gelirler.)

Bana öyle bakıyorsun ki senden af dilemek yerine seni bir yere kapatsaydım keşke. Çünkü ben senin kocanın.

(İki kız kardeş kapıda görünürler.)

YERMA Rica ediyorum, lütfen, sus. Kapat bu konuyu.

(Sessizlik.)

JUAN Haydi yemek yiyelim. *(Kız kardeşler çıkarlar.)* Beni duydun mu?

YERMA *(Sevimli bir tavırla)* Sen kız kardeşlerinle yemek ye. Ben henüz acıkmadım.

JUAN Nasıl istersen. *(Çıkar.)*

YERMA *(Düş âleminde gibi)* Ay bu ne acı veren bir köy! Ay güzelliklere kapanmış bir kapı! Ben bir evlat istedikçe, rüzgârlar bana uyuyan aydan çiçek getiriyorlar. Ilık süt pınarı vücudumun derinliklerine inen at çiftesi gibi üzüntümün üstüne darbe indirir. Ay giysilerimin altında duran kurumuş göğüslerim! Beyaz olmayan kör güvercinler! Ay hapsolan kanımın verdiği acı beni ensemden sokan eşekarısı gibi! Ama sen gelmelisin yamacıma aşkım, bebeğim. Çünkü su tuz verir, toprak da meyve, ve içimizde barınır sevgili yavrumuz bulutların yağmur taşıması gibi. *(Kapıya doğru bakar.)* Maria! Niçin kapımın önünden hızla geçiyorsun?

MARIA *(Kucağında çocuğuyla)* Çocuk kucağımda olunca hızla geçip gidiyorum... Görünce hep ağlıyorsun!

YERMA Haklısın. *(Çocuğu kucağına alıp oturur.)*

MARIA Gıpta etmene üzülüyorum.

YERMA Benimki gıpta etmek değil; bahtsızlık.

MARIA Yakınmayı bırak.

YERMA Seni ve diğer kadınları içinizde açan çiçeklerle görüp nasıl yakınmayayım. Kendimi ise bunca güzellik ortasında işe yaramayan bir kadın olarak görüyorum!

MARIA Ama senin de başka sahip olduğun şeyler var. Bana kulak verseydin mutlu olurdun.

YERMA Çocuk doğurmayan köylü bir kadın bir demet diken gibi yararsızdır. Hatta zararlıdır ve Tanrı'nın yüzüstü bıraktığı zararlı bir atık gibidir. *(Maria çocuğu almak ister gibi hamle yapar.)* Onu sen tut, seninle daha

mutlu olur. Benim anne gibi ellerim yok.

MARIA Niçin böyle söylüyorsun?

YERMA *(Kalkar)* Çünkü bıktım artık. Bana ait olmayan bir şeyi elime almaktan bıktım artık. Buğdayların başak verdiğini, pınarların aralıksız su verdiğini koyunların yüzlerce kuzu yavruladığını gördükçe kendimi küçülmüş, aşağılanmış, horlanmış gibi hissediyorum. Göğsümde bir bebeğin ağzı yerine çekiç darbeleri duyarken, tüm toprağın ayaklanmış bana yavrularını göğüslerinde uyuyan bebelerini gösterdiklerini görür gibi oluyorum.

MARIA Böyle konuşmandan hiç hoşlanmıyorum.

YERMA Kadınlar evlat sahibi olduktan sonra evladı olmayan kadınları düşünmezler. İçiniz huzurlu, başkalarından habersiz. Tatlı suda yüzen biri susuzluğu ne bilir ki.

MARIA Sana her zaman söylediğimi tekrarlamak istemiyorum.

YERMA Her geçen gün daha çok istiyorum, ama umudum azalıyor.

MARIA Çok yazık.

YERMA Sonunda ben kendi kendimin çocuğu olduğuma inanacağım. Sık sık aşağı inip öküzlere yiyecek bir şeyler veriyorum. Daha önce bunu yapmazdım. Çünkü genellikle kadınlar bunu yapmazlar. Ahırın karanlığında yürüyünce adımlarım erkek adımları gibi yankılanıyor.

MARIA Dünyaya gelen herkesin bir değeri vardır.

YERMA Her şeye rağmen o beni seviyor. Nasıl yaşadığımı görüyorsun işte!

MARIA Peki ya görümcelerin?

YERMA Onlarla tek kelime konuşuyorsam eğer canım çıksın, kefensiz gömüleyim.

MARIA Ya kocan?

YERMA Üçü de bana karşılar.

MARIA Ne düşünüyorlar acaba?

YERMA Bazı kuruntular. İç huzuru olmayan insanların yaptıklarını yapıyorlar. Başka bir erkeğe kapılacağımı sanıyorlar. Halbuki bilmiyorlar ki başkasından hoşlansam bile benim gibi biri için önce namus gelir. Önümde duran taşlar gibi onlar. Bilmiyorlar ki, eğer istersem sel suları gibi sürükler götürürüm onları.

(Kız kardeşlerden biri girer ve bir ekmek alıp çıkar.)

MARIA Tüm bunlara karşın sanırım kocan seni hâlâ seviyor.

YERMA Kocam bana yiyecek ekmek, yaşayacak bir ev verdi.

MARIA Ne işler açtın başına, ne işler! Ama bir de İsa Efendimizin çektiği sıkıntıları bir hatırla.

(Kapının eşiğinde dururlar.)

YERMA *(Çocuğa bakarak)* Bu uyanmış.

MARIA Birazdan huysuzlanmaya başlar.

YERMA Tıpkı senin gözlerin, biliyor muydun? Hiç baktın mı? *(Ağlar.)* Gözleri aynen seninkiler gibi.

(Yerma usulca Maria'yı iter ve o da sessizce oradan çıkar. Yerma kocasının çıktığı kapıya yönelir.)

2. KADIN Şşşşt!

YERMA *(Döner)* Ne var?

2. KADIN Onun gitmesini bekledim. Annem seni bekliyor.

YERMA Yalnız mı?

2. KADIN İki komşuyla birlikte.

YERMA Söyle biraz beklesinler.

2. KADIN Gidecek misin? Korkmuyor musun?

YERMA Gideceğim.

2. KADIN Sen bilirsin.

YERMA Geç bile olsa beni beklesinler!

(Victor girer)

VICTOR Juan burada mı?

YERMA Evet.

2. KADIN *(Suç ortağı gibi)* Birazdan bluzu getiririm.

YERMA Ne zaman istersen. *(Kadın çıkar)* Otursana.

VICTOR Böyle daha iyi.

YERMA *(Seslenerek)* Juan!

VICTOR Vedalaşmaya geldim.

(Hafifçe ürperir ve yeniden kendine gelir.)

YERMA Kardeşlerinle birlikte mi gidiyorsun?

VICTOR Babam öyle istiyor.

YERMA Epey yaşlanmıştır herhalde.

VICTOR Evet. Çok yaşlandı.

(Sessizlik)

YERMA Yer değiştirmekle iyi ediyorsun.

VICTOR Her yer birbirinin aynı.

YERMA Hayır. Senin yerinde olsam çok uzaklara giderdim.

VICTOR Her yer aynı. Koyunlar aynı koyun, yünler aynı yün.

YERMA Erkekler için evet öyle. Ama biz kadınlar farklıyız. Ben hiçbir zaman bir erkeğin elma yerken, "Ne güzel bir elma," dediğini duymadım. Önemsiz kıldığınız bazı şeyleri bir tarafa bırakıp amacınıza doğru ilerliyorsunuz. Bense artık bu kuyuların suyundan tiksindiğimi söyleyebilirim.

VICTOR Olabilir.

(Sahne hafifçe kararır.)

YERMA Victor.

VICTOR Efendim.

YERMA Niçin gidiyorsun? Burada insanlar seni seviyorlar.

VICTOR Ben iyi biriyim.

(Sessizlik)

YERMA Evet iyi bir insansın. İri yarı bir delikanlıyken beni bir kez kucağında taşımıştın, hatırlıyor musun? Kader bu, insanın başına neler geleceği bilinmiyor.

VICTOR Zamanla her şey değişiyor.

YERMA Ama bazı şeyler de değişmiyor. Bazı şeyler duvarların ardında kapalı kaldığından değişmiyor, ama hiç kimse bunun farkında bile olmuyor.

VICTOR Evet öyle.

(İkinci kız kardeş girer ve usulca kapıya doğru ilerler ve orada dimdik durur, üzerine günün son ışıkları vurmuştur.)

YERMA Ama birden yerlerinden kalkıp bağırmaya başlarlarsa dünya yıkılırdı.

VICTOR Bu hiçbir şeyi değiştirmez ki. Su arkı kendi yerinde akar, sürü ağılına, ay gökyüzüne, erkek ise sabanın başına yakışır.

YERMA Ne acı bir şey yaşlıların öğretilerine değer vermememiz.

(Çobanların çaldıkları melankolik boru sesleri duyulur.)

VICTOR Sürüler geliyor.

JUAN *(Girer.)* Hemen yola çıkıyor musun?

VICTOR Hava kararmadan ilerlemek istiyorum.

JUAN Benden bir şikâyetin oldu mu?

VICTOR Hayır. Hep iyi para ödedin bana.

JUAN *(Yerma'ya)* Sürüsünü satın aldım.

YERMA Öyle mi?

VICTOR *(Yerma'ya)* Hepsi senin...

YERMA Bilmiyordum.

JUAN *(Memnun)* Öyle oldu.

VICTOR Kocanın çiftliğinde dolu.

YERMA Meyve onu arayan ve çalışan ellerde gelişir.

(Kapının önünde duran kız kardeş sahne gerisine çekilir.)

JUAN Bu kadar koyunu koyacak yer yok.

YERMA *(Düşünceli)* Yer çok.

(Sessizlik)

JUAN Irmağa kadar sana eşlik edeyim.

VICTOR Bu yuvaya mutluluklar dilerim.

(Elini Yerma'ya uzatır.)

YERMA Tanrı bunu duyar inşallah! Sana da sağlık sıhhat dilerim.

(Victor tam çıkarken Yerma'nın ani bir hareketiyle geri döner)

VICTOR Bir şey mi söyledin?

YERMA *(Sıkıntılı)* Sağlık sıhhat diledim.

VICTOR Teşekkür ederim.

(Victor ve Juan çıkarlar. Yerma acı içinde Victor ile tokalaştığı eline bakakalır. Yerma hızla sol tarafa doğru yönelip üzerine bir şal alır.)

2. KADIN Haydi gidelim.

(Sessizce onu başına örter.)

YERMA Gidelim.

(Gizlice çıkarlar. Sahne oldukça karanlıktır. Birinci kız kardeş elinde büyük bir gaz lambası ile girer. Sahne bu lambanın ışığından başka bir ışıkla aydınlanmamaktadır. Yerma'yı aramak üzere sahnenin gerisine doğru bakınır. Bu arada dışarıda çobanların boru sesleri duyulur.)

1. GÖRÜMCE *(Alçak sesle)* Yerma!

(İkinci kız kardeş girer. Birbirlerine bakarlar ve kapıya doğru ilerlerler.)

2. GÖRÜMCE *(Daha yüksek sesle)* Yerma!

1. GÖRÜMCE *(Kapıya yönelerek hükmeden bir ses tonuyla)* Yerma!

(Çobanların boru sesleri ve çan sesleri duyulur. Sahne tümden karanlıktır.)

PERDE

III. PERDE

Birinci Sahne

Büyücü Dolores'in evi.
Hava aydınlanmak üzeredir.
Yerma, Dolores ve iki yaşlı kadınla birlikte içeri girer.

DOLORES Cesur davrandın.

1. KOMŞU Arzu etmekten daha büyük bir güç yoktur dünyada.

2. KOMŞU Ama mezarlık çok karanlıktı.

DOLORES Çocuk doğurmak isteyen kadınlarla mezarlıkta çok dua ettim ama hepsi de çok korktu. Tek korkmayan sen oldun.

YERMA Ben bu iş kesin sonuçlanacak diye geldim. Umarım beni kandırmazsın.

DOLORES Hiç öyle biri değilim. Eğer yalan söylersem ölülerin ağzı gibi ağzıma karıncalar dolsun. Son olarak dilenci bir kadın için dua ettim, hatta o senden daha uzun zamandan beri kısırdı. Karnı öyle bir yumuşadı ki evine gidecek zamanı olmadı, nehrin kıyısında ikiz bebek doğurdu. Sonra onu yıkayayım diye bir beze sarıp bana getirdi.

YERMA Nehirden buraya kadar gelebildi ha?

DOLORES Gelebildi. Ama ayakkabıları ve etekleri kan içinde kalmıştı... yüzü ise pırıl pırıl parlıyordu.

YERMA Ona bir şey oldu mu?

DOLORES Ne olabilirdi? Tanrı büyüktür.

YERMA Öyle ya, Tanrı büyüktür. Bebeklere bir şey olmaz. Bebekleri tutup soğuk suda yıka. Hayvanlar kendi yav-

rularını yalarlar öyle değil mi? Kendi yavrumdan hiç iğrenmem ben. Benim düşünceme göre, yeni doğuran kadınlar sanki içten içe yanan bir ışıkla aydınlanırlar. Bebekleri ise onların göğsünde saatlerce uyurken ılık sütün çağıltısını dinlerler. Bebekler bıkıp da dudaklarını çekene kadar oynasın ve emsin diye göğüsleri süt dolar durur. "Biraz daha bebeğim..." der anne yavrusunun yüzü ve göğsü beyaz damlalarla dolana kadar.

DOLORES Artık senin çocuğun olacak. Sana bunu garanti edebilirim.

YERMA Çocuğum olacak çünkü olmak zorunda. Yoksa bu dünyanın anlamı yok. Bazen çocuğum olmayacak düşüncesi ayaklarımdan başıma kadar bir ateş dalgası gibi kaplar içimi ve her şey anlamsızlaşır o andan itibaren, sokakta yürüyen insanlar, boğalar ve taşlar sanki pamuktan ibaretmiş gibi gelir bana. Ve kendi kendime sorarım: Ne işleri var bunların burada?

1. KOMŞU Evli bir kadının çocuk istemesi iyi de, ama olmuyorsa olsun diye tutturmak niye? Bu dünyada önemli olan insanın kendisini yılların akışına bırakmasıdır. Seni eleştirmiyorum. Dualarına nasıl içten katıldığımı sen de gördün. Evladına hangi verimli toprağı hangi mutluluğu, hangi gümüş tahtı verebilmeyi umuyorsun?

YERMA Ben yarını değil bugünü düşünüyorum. Sen yaşlısın ve bunun için her şey okunmuş bir kitap gibi gelir sana. Susadığımı ve özgürlüğümün olmadığını düşünüyorum. Huzurla uyuyabilmek için çocuğumu kollarıma almam lazım. Beni iyi dinle yalnız söyleyeceklerim seni ürkütmesin. Bilsem ki oğlum bana işkence yapacak, benden nefret edecek ve beni saçlarımdan tutup sokaklarda sürükleyecek, olsun yine de onun doğmasını sevinçle kabul ederim. Yıllar boyu yüreğime oturan

hayalet gibi bir adam için gözyaşı dökmekten daha iyidir.

1. KOMŞU Verilen öğütleri dinlemek için daha çok gençsin. Tanrı'nın sana vereceği mutluluğu beklerken bir yandan da kocanın sana vereceği sevgiye sığın.

YERMA Ay! Kanayan yaramı deşiyorsun.

DOLORES Kocan iyi bir insan.

YERMA *(Ayağa kalkar.)* İyi insan! İyi insan! Neye yarar? Keşke kötü biri olsaydı. Ama iyi insan. O hep koyunların peşinde, geceleri ise oturup parasını sayar. Beni kucakladığı zaman sanki görevini yerine getiriyormuş gibi ama ben onun beline sarıldığım zaman öyle soğuk buluyorum ki sanki vücudu ölü gibi. Kaldı ki ben ateşli kadınlardan nefret ederim onun için bir yanardağ olmak istiyorum.

DOLORES Yerma!

YERMA Hovarda bir kadın değilim ben; ama çocukların bir kadınla bir erkekten olduğunu biliyorum. Ah, keşke tek başıma çocuk sahibi olabilseydim!

DOLORES Kocanın da üzüldüğünü düşünsene.

YERMA Hiç üzülmüyor. Aslında onun çocuk istediği yok.

1. KOMŞU Öyle söyleme!

YERMA Bunu gözlerinden okuyorum. İstemediği için çocuk yapmıyor. Onu sevmiyorum, istemiyorum ama o benim tek kurtuluş yolum. Onurum ve gururum için o benim tek kurtuluş yolum.

1. KOMŞU *(Korkuyla)* Neredeyse gün doğmak üzere evine gitmen gerek.

DOLORES Birazdan sürüler yola koyulur. Seni böyle tek başına görmeleri doğru değil.

YERMA Derdimi dökmeye ihtiyacım vardı. Duaları kaç kez söylemem lazım?

DOLORES Laurel duasını iki kez, öğle zamanı da Azize

Anna duasını okursun. Hamile kaldığını hissettiğin zaman söz verdiğin gibi buğday getirirsin.

1. KOMŞU Tepelerin üstünden gün doğmaya başladı. Haydi git artık.

DOLORES Neredeyse evlerin kapıları açılacak, sen derenin oradan dolaşıp gidersin.

YERMA *(Umudunu yitirmiş)* Neden buraya geldim bilmiyorum!

DOLORES Pişman mı oldun?

YERMA Hayır!

DOLORES *(Huzursuz)* Eğer korkuyorsan köşeye kadar geleyim seninle.

1. KOMŞU *(Tedirgin)* Sen evinin kapısına varana kadar gün iyice ağarır.

(Sesler duyulur.)

DOLORES Sus!

(Dinlemeye başlarlar.)

1. KOMŞU Kimse yok. Tanrı seninle olsun.

(Yerma kapıya doğru ilerler ve o anda kapı çalınır. Üç kadın öylece kalakalırlar.)

DOLORES Kim o?

SES Benim.

YERMA Aç kapıyı. *(Dolores tereddüt eder.)* Açıyor musun açmıyor musun?

(Mırıltılar duyulur. Juan ve iki görümce görünürler.)

2. GÖRÜMCE İşte burada.

YERMA Buradayım.

JUAN Ne yapıyorsun burada? Eğer bağırabilsem bağırıp bütün köyü ayağa kaldırırdım, gelip aile onurumun ne duruma düştüğünü görsünler diye. Ama bütün olanları yutup susmam lazım çünkü karımsın.

YERMA Ben de bir bağırabilseydim tüm ölüleri yattıkları yerden kaldırırdım, ne kadar el değmemiş biri olduğu-

mu görsünler diye.

JUAN Bu olmaz artık! Her şeye katlanırım ama bu kadarına değil. Beni aldatıyorsun, beni uyutuyorsun. Ben toprakla uğraşan biri olduğum için senin kurnazlıklarına benim aklım ermez.

DOLORES Juan!

JUAN Susun, yeter artık!

DOLORES *(Sert)* Karın kötü bir şey yapmadı.

JUAN Evlendiğimiz günden beri hep aynı şeyleri yapıyor. İki iğne ucuyla bakıyor sanki bana. Bütün geceleri yanımda gözlerin açık uyumadan geçiriyorsun ve yattığım yastığıma iç çekişlerinle kötülük dolduruyorsun.

YERMA Sus!

JUAN Daha fazla dayanamıyorum. Parmaklarıyla kalbini çıkarmaya çalışan böyle bir kadına dayanabilmek için tunç gibi biri olmak gerek. Üstelik geceleri evinden çıkan bir kadın? Söylesene! Ne işin var sokakta? Sokaklar erkeklerle dolu. Sokaklarda koparılacak bir çiçek yok o saatte.

YERMA Tek bir laf bile etmene izin vermeyeceğim. Tek bir kelime... İnsan onurunu yalnız sen ve senin gibiler düşünür sanıyorsun. Benim sülalemde de tek bir gizlenecek şeyimiz olmadığını unutuyorsun. Haydi. Yaklaş, kokla giysilerimi; yaklaşsana! Vücudumun neresinde sana ait olmayan bir koku bulabilirsin bak bakalım. Beni meydanın ortasında çırılçıplak soy ve tükür üstüme. İstediğini yap bana, karınım ben senin. Ama bağrıma başka bir erkek adı yapıştırma sakın.

JUAN Ben sana bir ad yapıştırmıyorum, sen kendi davranışlarınla onu yapıyorsun ve bütün köy bunu konuşuyor. Hatta açıkça bir isim söylemeye başladılar. Ne zaman bir grup insana yaklaşsam hemen susuyorlar; ne zaman un tartmaya gitsem orada bulunanlar hemen su-

suyorlar, geceleri tarlada bile uyandığımda sanki ağaçların dalları bile susuyorlarmış gibi geliyor bana.

YERMA Başakları kopartan kötü esintinin niçin estiğini bilmiyorum, ama gel gör ki buğday yararlı bir nimettir!

JUAN Ben de bir kadının evinin çatısı dışında her dakika ne aradığını bilmiyorum.

YERMA *(Bir sıçrayışta kocasına sarılır.)* Seni arıyorum. seni arıyorum. Huzurla nefes alıp verebileceğim bir gölge bulamasam bile gece gündüz hep seni arıyorum. Tek istediğim senin kanından ve canından bir şey.

JUAN Çekil şuradan.

YERMA Beni itme ne olur, arzu ettiğim şeyi sen de iste.

JUAN Çekil!

YERMA Ne yalnızım baksana. Gökyüzünde kendini arayan Ay kadar yalnızım. Bir bak bana! *(Ona doğru bakar.)*

JUAN *(Yerma'nın yüzüne bakar ve sert bir tavırla onu iter.)* Bırak beni artık!

DOLORES Juan! *(Yerma yere düşer.)*

YERMA *(Yüksek sesle)* Karanfil toplamak isterken kafamı duvara çarptım. Ay! Ay! Başımı şu duvara çarpıp parçalamalıydım.

JUAN Sus artık, gidelim.

DOLORES Tanrım!

YERMA Bana kanını veren babama, o yüzlerce çocuğun babasına lanet olsun! Çocuk sahibi olmak için başımı duvarlara vurmama neden olan kocama lanet olsun!

JUAN Sus dedim sana.

DOLORES Birileri geliyor, yavaş konuş.

YERMA Hiç derdim değil. Bırak hiç olmazsa sesim çıksın, artık dipsiz bir kuyuda kaybolup gidiyorum. *(Ayağa kalkar.)* Hiç olmazsa vücudumdan şu güzel şey fışkırsın da tüm gökyüzünü doldursun.

(Sesler duyulur.)

DOLORES Buradan geçecekler.

JUAN Sessizlik.

YERMA Tamam, sustum, korkma.

JUAN Haydi çabuk ol, gidelim.

YERMA Tamam! Oldu! Ellerimi bükmen yararsız! İnsanın kafasıyla istemesi gerek...

JUAN Sus!

YERMA *(Alçak sesle)* Kafasıyla istemek bir şey vücuduyla istemek başka bir şey, lanet olsun şu vücuda! Bana yanıt vermiyor. Yazılmış bir kere, dalgalarla boğuşacak değilim şu kırık kanadımla. Tamam artık! Ağzım dilim bağlandı!

(Yerına çıkar.)

İkinci Sahne

Dağın tepesinde bir türbenin etrafı. Ön kısımda tekerlekler ve üstü şallarla örtülü bir köy çadırı ve içinde Yerma bulunmaktadır. Ellerinde adaklarla kadınlar girerler. Kadınlar yalınayaktırlar. Birinci Perde'deki neşeli Yaşlı Kadın bu sahnededir.

(Perde açılmadan önce söylenen şarkı)

Görmedim seni bekârken
sen evlendiğin zaman gördüm seni
Çırılçıplak soyacağım seni
evlenip kadın olduğunda,
gecenin karanlığında
saat gece on ikiyi gösterdiğinde.

YAŞLI KADIN *(Alaylı)* Kutsal sudan içtiniz mi?

1. KADIN Evet.

YAŞLI KADIN Bakalım sonucu görelim.

1. KADIN Evliyaya inanıyoruz biz.

YAŞLI KADIN Evliyadan çocuğunuz olmasını istediğiniz için buraya geliyorsunuz ama her yıl buraya daha fazla bekâr erkek geliyor; peki bu ne demek? *(Güler.)*

1. KADIN Eğer inanmıyorsan niçin geliyorsun?

YAŞLI KADIN Seyre geliyorum. Seyretmeye bayılıyorum. Oğluma da bakmaya geliyorum. Geçen yıl evli ve kısır bir kadın için iki genç birbirini öldürdü. Bunun için oğluma göz-kulak oluyorum. Üstelik buraya gelmekten hoşlanıyorum.

1. KADIN Tanrı seni affetsin!

(Çıkarlar.)

YAŞLI KADIN *(Alaylı)* Seni de affetsin.

(Yaşlı Kadın gider. Maria ile 1. Genç Kız girerler.)

1. GENÇ KIZ Geldi mi?

MARIA Araba orada. Onları getirebilmek için çok uğraştım. Bir aydan beri sandalyede kıpırdamadan oturuyordu. Bu beni çok korkuttu. Aklından bir sürü şey geçiyor ama ne geçtiğini bilmiyorum. Herhalde iyi şeyler kafasından geçmiyor.

1. GENÇ KIZ Ben kız kardeşimle geldim buraya. Sekiz yıldan beri buraya geliyoruz, ama bir sonuç yok.

MARIA Bir kadının çocuğu olacaksa zaten oluyor.

1. GENÇ KIZ Ben de öyle diyorum.

(Dışarıdan sesler duyulur.)

MARIA Ziyaretten hoşlanmıyorum. Tarlaya gidelim, herkes şimdi oradadır.

1. GENÇ KIZ Geçen yıl bir gün hava karardığında gençler kız kardeşimin göğsünü avuçlamışlardı.

MARIA Bu küçücük yerde çok kötü şeyler duyuyor insan.

1. GENÇ KIZ Türbenin arka kısmında kırk fıçıdan fazla şarap gördüm.

MARIA Bir nehir dolusu erkek akıyor sanki dağlardan.

(Çıkarlar. Dışarıdan sesler duyulur. Yerma ile birlikte kiliseye giden altı kadın girer. Hep yalınayaktır ve ellerinde şekilli mumlar vardır. Hava kararmaktadır.)

YERMA Tanrım, açsın artık gülün, kalmasın artık gölgede şu kulun.

2. KADIN Solan teninde açsın artık sarı gül.

YERMA Kadınların karınlarında tutuşsun toprağın karanlık ateşi.

KADINLAR KOROSU Tanrım, açsın artık gülün, kalmasın artık gölgede şu kulun.

(Diz çökerler.)

YERMA Bahçeleri var gökyüzünün neşe dolu gülleriyle, güller arasında, güller açar harika goncalar. Tan vakti

ışığına benzer, melekler gözetler onu, kanatları fırtınalar gibi, gözleri can çekişir gibi. Yaprakların etrafında ılık süt pınarları oynaşıp ıslatmakta yüzünü uysal yıldızlar. Tanrım aç güllerini solan tenimin üstüne.

(Ayağa kalkarlar.)

2. KADIN Tanrım, sakinleştir elinle onun yanan yanağının ateşini.

YERMA Dinle bu tövbekâr kadını kabul eyle dualarını. Tenimde açsın gülün bin türlü dikeni de olsa.

KORO Tanrım açsın artık gülün, kalmasın artık gölgede şu kulun.

YERMA Solan tenimde açsın harika güllerin.

(Kadınlar çıkarlar. Sahnenin sol tarafından ellerinde uzun kurdeleler olan kızlar koşarak girerler. Sağ taraftan ise arkaların kontrol ederek üç kız girer. Sahnede artarak yükselen sesler duyulur, çıngırak sesleri ve çan sesleri. Arka planda yedi genç kız ellerindeki kurdeleleri sola doğru sallamaktadırlar. Gürültü iyice artar, maskeli iki kişi içeri girer. Yüzlerinde kocaman maskeler olan iki kişiden erkek olanın elinde boğa boynuzu vardır. Kesinlikle gülünç olmadıkları gibi toprağa özgü güzellikleri sergilemekteydiler. Kadın ise büyük çıngırakları olan bir zinciri sallamaktadır. Sahnenin arka kısmı bağrışan ve dans edenlerle dolar. Hava kararmıştır.)

ÇOCUKLAR Şeytan ve karısı! Şeytan ve karısı.

KADIN

Dağdaki nehirde
yıkanıyordu üzgün kadın.
Tırmanıyordu vücuduna
sudaki salyangozlar.
Kıyılardaki kum
ve sabah esintisi
yaktı gülüşünü

ve titretti belini.
Ay, suyun içinde
çırılçıplaktı o güzel kadın!

ÇOCUK Neden şikâyet ediyordu?

1. ERKEK
Soldurmuş onu aşk
suyla rüzgârla!

2. ERKEK Söylesin kimi beklediğini.

1. ERKEK Söylesin kimin yolunu bekliyor!

2. ERKEK
Ah. O kısır karnı
ve soluk benziyle!

KADIN
Gece olduğunda
aydınlık gece olduğunda söyleyeceğim.
Kutsal gece geldiğinde eteklerimi parçalayacağım.

ÇOCUK
Ne çabuk geldi o gece.
Ay, geldi ya!
Bakın ne kapkara
dağdan inen sel.
(Gitar sesleri duyulur.)

ERKEK *(Ayağa kalkar ve boynuzu sallar.)*
Ay, ne soluk benzi
dertli kadının!
Ay, nasıl da dert yanıyor dallara!
Gelincik, karanfil olacak sonra
erkek serince abasını yere.
(Yaklaşır.)
Eğer türbeye gelirsen
karnının çiçek açmasını istemeye,
yasa bürünme
yumuşak kumaştan bir gömlek giyin.

Duvarların ardına git tek başına
incir dallarıyla örtülü olan duvarların.
Dayan, şafak sökene dek
topraktan vücudumun kahrına.
Ay, nasıl parıldıyordu!
Ay, nasıl ışıldıyordu,
Ay, nasıl da ışık saçıyordu bu evli kadın!

KADIN

Ay bu ne aşk giydiriyor
taçlar çelenkler başına,
altın oklar saplıyor
göğsüne bağrına!

ERKEK

Yedi kez inledi,
dokuz kez doğruldu
on beş kez birleştiler
yaseminler portakallarda.

3. ERKEK Boynuzu salla!

2. ERKEK Güllerle, danslarla!

1. ERKEK Ah nasıl titriyor evli kadın!

ERKEK

Bu türbede
erkeğin sözü geçer.
Boğa gibidir kocalar.
Hep onun sözü geçer.
Türbeyi ziyaret eden kadınlar
çiçektirler kazanılan.

ÇOCUK Rüzgârla yürü haydi!

2. ERKEK Dallarla yürü haydi!

ERKEK

Gelin görün ne ışıl ışıl
şu yıkanan kadın!

1. ERKEK Kamış gibi bükülüyor.

KADIN Çiçek gibi yoruluyor.

ERKEKLER Çekilip gitsin güzel kızlar!

ERKEK

Işıldayan vücudu ve dansı
artık alev alsın evli kadının.
(El çırpıp kahkahalarla dans ederek çıkarlar. Şarkı söylerler.)
Gökyüzünün bahçeleri var
mutlu gülleriyle,
güller arasında
açar harikalar goncası.
(İki genç kız bağrışarak gelirler. Yaşlı neşeli bir kadın girer.)

YAŞLI KADIN Bırakın artık uyuyalım. O da olacak sonra.
(Yerma girer.)
Sen ha!
(Yerma bitik durumdadır, konuşmaz)
Söyle bakalım, niçin geldin?

YERMA Bilmiyorum.

YAŞLI KADIN İnanmıyorsun galiba? Kocan nerede?
(Yerma'nın yorgunluğu açıkça bellidir. Kafasına taktığı bir düşüncesi vardır.)

YERMA İşte orada.

YAŞLI KADIN Ne yapıyor?

YERMA İçiyor.
(Sessizlik. Sonra elini alnına götürür.)

YAŞLI KADIN Daha az ahlayıp daha fazla kulak ver. Daha önce söyleyemediğim bir şeyi söyleyeceğim sana.

YERMA Bana bilmediğim neyi söyleyeceksin?

YAŞLI KADIN Saklayamayacağım bir şeyi söyleyeceğim. Herkesin açıkça bildiği bir şeyi söyleyeceğim. Suçlu olan kocan. Duyuyor musun beni? Suçlu kocan değilse elimi keserim. Ne babası ne dedesi, onurlu bir erkek gi-

bi davranmadılar. Onların çocuk sahibi olmaları için adeta gökyüzü ile yer birbirine girmiştir. Onlar tükürükten oluşmuş insanlardır. Oysa senin sülalen öyle değil. Etrafımız senin kardeşlerin ve kuzenlerinle dopdolu. Böyle bir güzelliğin üstüne düşen kötülüğe bak sen hele.

YERMA Evet kötülük bu. Başakların üstüne düşen zehirli bir damla gibi.

YAŞLI KADIN Evinden kaçmak için ayakların var, ne duruyorsun?

YERMA Kaçmak için mi?

YAŞLI KADIN Seni türbede gördüğümde içim burkuldu. Kadınlar buraya yeni erkekler tanımak için gelirler. Evliya onlar için mucizeler yaratır. Oğlum türbenin arkasında oturmuş seni bekler. Evime bir kadın gerek. Git onunla, üçümüz birlikte yaşarız. Oğlum da benim gibi sıcak kanlıdır. Evime girdiğin zaman halen evde beşik kokusu olduğunu hissedeceksin. Yatağının tozu çocuklarına ekmek ve tuz olacak. Haydi yürü. Başkalarına aldırma sen. Kocana gelince onu alt edecek kadar yürek ve silah var evimde, sokaktan geçemez bile.

YERMA Sus, sus, olmaz öyle şey! Asla bunu yapmayacağım. Ben erkek peşinde koşan biri değilim. Benim başka bir erkekle olabileceğimi düşünebiliyor musun? Nerede kaldı onurum? Suyun yönü değişmez, dolunay ise güpegündüz çıkmaz. Çekil şuradan. Ben kendi yolumda yürüyeceğim. Ciddi olarak benim başka bir erkeğe yöneleceğimi düşündün mü? Tıpkı bir köle gibi benim olan bir şeyi dilenebilir miyim sanki? Beni iyi tanı ve bir daha böyle konuşma. Ben erkek falan aramıyorum.

YAŞLI KADIN İnsan susadığında su verene minnettar olur.

YERMA Bin çift öküzün ancak sürebileceği kurak bir tarla gibiyim ben. Sen ise bana kuyudan küçük bir bardak su

veriyorsun. Benim acım tensel acıdan çok öte bir şey.

YAŞLI KADIN *(Sert)* Öyleyse devam et aynı şekilde. Senin bileceğin iş. Çöllerdeki devedikeni gibi, solgun, bitkin.

YERMA *(Sert)* Solgun, evet, biliyorum! Bitkin! Bunu yüzüme vurmana hiç gerek yok. Can çekişen bir hayvanı seyrederek eğlenen bir küçük gibi bana bakıp durma öyle. Evlendiğimden beri hep içim içimi yiyordu ama ilk kez birinin ağzından duyuyorum ve ilk kez birisi bunu yüzüme vuruyor. İlk kez bunun gerçek olduğunu ben de görüyorum.

YAŞLI KADIN Sana hiç ama hiç acımıyorum. Ben oğluma başka bir kadın arayacağım.

(Gider. Uzaktan türbeye gelenlerin koro halinde söyledikleri şarkı duyulur. Yerma arabaya doğru yönelir. Arabanın arkasından kocası çıkar.)

YERMA Burada mıydın?

JUAN Evet buradaydım.

YERMA Beni mi gözetliyordun?

JUAN Evet seni gözetliyordum.

YERMA Konuşulanları duydun mu?

JUAN Duydum.

YERMA Ne diyeceksin? Beni rahat bırak ve git koroya katıl. *(Örtülerin üstüne oturur.)*

JUAN Şimdi konuşma sırası bende.

YERMA Konuş öyleyse.

JUAN Ben de biraz yıkanayım.

YERMA Neden yıkanacaksın?

JUAN Boğazıma bir şeyler düğümlendi.

YERMA Benim de kemiklerime.

JUAN Yaşamla ilgisi olmayan sudan sebeplerle gereksiz şeyler için üzülmeye bir son vermenin zamanı geldi artık.

YERMA *(Acılı ve şaşkın)* Yaşamla ilgisi olmayan mı dedin?

Sudan sebeplerle mi dedin?

JUAN Ne senin ne de benim yüzümden meydana gelen şeylerden söz ediyorum.

YERMA *(Hiddetli)* Konuş! Konuş!

JUAN Bütün bunların hiç önemi yok benim için. Anlıyor musun? Hiç önemi yok. Artık sana açıkça konuşmam gerekirse ben ellerimle tuttuğum şeye önem veririm. Gözlerimle gördüğüme inanırım.

YERMA *(Dizlerinin üstünde doğrulur, umutsuzdur.)* İşte bu. Senin ağzından duymak istediğim buydu. İçimizde saklıyken gerçeği duyumsamayız. Ama bu gerçek dışarı vurup kollarımı kaldırınca sesi gür çıkar ve çok büyük olur. Senin umurunda değil bütün bunlar. Ben bunu hep duymuştum zaten!

JUAN *(Ona yaklaşarak)* Zaten böyle olması gerektiğini düşünsene bir kere. Dinle beni. *(Onu kucaklayarak yerden kaldırır.)* Senin yaşantına sahip olan birçok kadın mutluluktan uçardı. Çocuksuz bir hayat çok daha hoş. Ben çocuğum olmadığı için mutluyum. Bunda bizim suçumuz yok.

YERMA Benimle niye evlendin?

JUAN Senin için evlendim.

YERMA *(Sinirli)* Tabi ya. Sen bir ev, huzur ve bir kadın arıyordun. Başka bir şey değil. Yalan mı söylediklerim?

JUAN Doğru. Bütün erkekler bunu ister.

YERMA Peki başka? Bir evlat?

JUAN *(Sinirli)* Umurumda bile değil duymadın mı? Başka bir şey sorma bana! Anlaman için kulağına bağırmam lazım galiba. Belki ondan sonra huzurlu bir yaşamın olur!

YERMA Ben çocuk olsun diye uğraşırken sen buna hiç aldırmadın demek?

JUAN Hiç umurumda olmadı.

(İkisi de yerde oturmuşlardır.)

YERMA Peki hâlâ umut edebilir miyim?

JUAN Hayır.

YERMA Peki ya sen?

JUAN Ben de umudumu yitirdim. Kaderine boyun eğ!

YERMA Bitmiş bir kadın!

JUAN Huzur içinde yaşarız. Sen ve ben baş başa huzurlu ve mutlu. Sarıl bana. *(Yerma'ya sarılır.)*

YERMA Ne istiyorsun.

JUAN Seni istiyorum. Ay ışığında ne güzel görünüyorsun.

YERMA Canın güvercin yemek istediğinde o zaman beni istiyorsun.

JUAN Öp beni... işte böyle.

YERMA Asla, asla olmaz.

(Yerma bir çığlık atar ve kocasının boğazını sıkar. Kocası sırt üstü düşer. Yerma onu öldürünceye kadar boğazını sıkmaya devam eder. Türbedeki koro söylemeye başlar.)

Çorak kadın. Çorak kadın, ama eminim. Şimdi artık bir şeyden eminim. Yalnız kaldığımı biliyorum.

(Ayağa kalkar. İçeri birileri girer.)

Kanım yeni başka bir kanın meydana geleceğini haber verecek mi diye uykumdan sıçrayarak uyanmadan huzurla dinleneceğim artık. Sonsuza dek çorak bir vücutla hem de. Neyi öğrenmek istiyorsunuz? Yaklaşmayın. Öldürdüm oğlumu. Ben kendi ellerimle öldürdüm oğlumu!

(Sahnenin arka kısmındakiler sahneye girerler. Türbedeki koro duyulur.)

PERDE

FEDERICO GARCIA LORCA

BERNARDA ALBA'NIN EVİ

1936

İspanyolca'dan Çeviren
Doç. Dr. Hale Toledo

KİŞİLER

HİZMETÇİ
LA PONCIA
MARIA JOSEFA
BERNARDA
ANGUSTIAS
MAGDALENA
ADELA
MARTIRIO
AMELIA
PRUDENCIA
DİLENCİ
KÜÇÜK KIZ
GENÇ KIZ
KADINLAR

I. PERDE

Bernarda'nın evinin içinde beyaz boyalı bir oda. Kalın duvarlarla çevrili bir ev. Kordonlu ve volanlı perdelerle bezenmiş kapılar. Hasır sandalyeler. Duvarlarda peri kızlarının ve efsanelerde geçen kralların manasız manzaralarını içeren tablolar.

Yaz mevsimidir. Salmeyi derin bir sessizlik kaplar. Perde açıldığında salıne boştur. Uzaktan çan sesleri duyulur.

(Hizmetçi içeri girer.)

HİZMETÇİ Şu çan sesleri, beynimin içinde çalıyor sanki.

LA PONCIA *(Sucuk ekmek yiyerek girer)* İki saatten fazla sürdü şu cenaze ilahileri. Tüm köylerin rahipleri burada. Kilise çok güzel olmuş. Rahip daha ilk duayı okuduğunda Magdalena bayılıp düştü.

HİZMETÇİ En yalnız kalan o oldu.

LA PONCIA Tek o severdi babasını. Ay! Çok şükür biraz yalnız kalabildik. Ben biraz yemek yemeğe geldim.

HİZMETÇİ Eğer Bernarda görseydi!..

LA PONCIA O bugün yemek yemediği için hepimizin açlıktan ölmesini ister! Hükmetmeyi seven, zorba kadın! Canı cehenneme! Sucukların olduğu dolabı açtım.

HİZMETÇİ *(Kaygılı, canı sıkkın)* Niçin biraz da benim küçük kızıma vermiyorsun, Poncia?

LA PONCIA Gelsene, bir avuç nohut al. Nasıl olsa bugün farkına varmaz!

SES *(İçerden)* Bernarda!

LA PONCIA Ninenin sesi. İyice kapatılmadı mı?

HİZMETÇİ Anahtarı üstüne iki kez çevirdim.

LA PONCIA Sürgüyü de çekmen gerekirdi. Onun beş parmağı da maymuncuk gibidir.

SES Bernarda!

LA PONCIA *(Yüksek sesle)* Geliyor! *(Hizmetçi'ye)* Her yeri iyi temizle. Bernarda evi temiz görmezse başımda kalan birkaç tel saçı da yolar.

HİZMETÇİ Ne kadın!

LA PONCIA Etrafındakilere despot davranan biri o. Kalbinin üstüne oturup bir yıl boyunca berbat yüzünden o soğuk gülümseme eksik olmadan senin nasıl can çekiştiğini seyreder. Temizle, iyi temizle şu tabakları!

HİZMETÇİ Bulaşık yıkamaktan ellerim kanadı.

LA PONCIA O, herkesten daha temiz; herkesten daha namuslu; herkesten daha asil olan, zavallı kocası artık huzura kavuştu!

(Çan sesleri durur)

HİZMETÇİ Bütün akrabaları geldi mi?

LA PONCIA Yalnız onunkiler geldi. Kocasının akrabaları Bernarda'dan nefret ederler. Cenazeyi görüp dua etmek için geldiler.

HİZMETÇİ Yeterli sayıda sandalye var mı?

LA PONCIA Fazla bile. Yere otursunlar. Bernarda'nın babası öldükten sonra bu çatının altına bir daha kimse girmedi. Kimse onun bu zorbalığını görsün istemez. Canı cehenneme!

HİZMETÇİ Sana hep iyi davrandı.

LA PONCIA Otuz yıl onun çarşaflarını yıka, otuz yıl onun artıklarını ye. Öksürüğü tuttuğunda geceler boyu uykusuz kal, günlerce kapı pencere aralığından komşuları dikizle ve götür ona yetiştir; kimsenin gizlisinin kalmadığı bir yaşam adeta, kahretsin! İsa'ya acı veren çiviler onun gözüne çakılır inşallah!

HİZMETÇİ Ay sen de!

LA PONCIA Ama sadık bir köpeğim ben, havla dediklerinde havlıyorum, sadaka isteyen dilencilerin üzerine beni saldığında onların topuklarını ısırıyorum; oğullarım onların topraklarında çalışıyorlar, gerçi ikisi de şimdi evliler, ama bir gün gelecek yeter artık diyeceğim.

HİZMETÇİ Peki o gün...

LA PONCIA O gün onunla bir odaya kapanıp bütün bir yıl boyunca tüküreceğim yüzüne. "Bu tükürük şunun için Bernarda, bu bunun için, bu da diğer şey için" diyeceğim, onu çocukların ayaklarıyla ezdikleri bir kertenkele gibi ezeceğim, zaten ailesinin de kendisinin de ezilmiş bir kertenkeleden farkı yok. Tabii ki onun yaşantısını kıskanmıyorum. Daha beş kız var başında, hepsi de birbirinden çirkin, ilk kocasından olan büyük kızı Angustias bir yana, hani şu parası çok olan, diğerleri nakış işlerler, keten bluzlar dikerler sürekli, onlara kalan tek miras bir salkım üzüm ve kuru ekmek.

HİZMETÇİ Onların sahip olduğu şeyler bende olsaydı!

LA PONCIA Şükür bizim işe yarayan ellerimiz ve yatacağımız bir çukur yerimiz var hayatta.

HİZMETÇİ Bizim gibi hiçbir şeyi olmayanlara verecekleri tek toprak parçası bu.

LA PONCIA *(Gömme dolabın yanında)* Bu camda lekeler var.

HİZMETÇİ Ne sabunla çıkıyor ne bezle.

(Çanlar çalar)

LA PONCIA Son dua okunuyor. Biraz dinleyelim. Rahibin sesi çok hoşuma gidiyor. "Padre Nuestro" duasında sesi öyle bir yükseldi ki yavaş yavaş su dolan bir testi gibi adeta; tabii sonunda sesi horoz sesi gibi oldu ama yine de onu dinlemek çok hoş. Şimdiye kadar şu eski zangoç Tronchapinos gibi sesi güzel biri gelmedi. Annemin cenaze ayinindeki duayı o okudu. Duvarlar inlerdi, "amin" dediği zaman kiliseye sanki kurtlar dalmış gibi

olurdu. *(Onu taklit ederek)* Aaaaaaamin!

(Öksürmeye başlar)

HİZMETÇİ Boğazını patlatacaksın.

LA PONCIA Başka yerimi patlatacağım!

(Gülerek çıkar.

Hizmetçi temizliğe devam eder. Çanlar çalar)

HİZMETÇİ *(Çan taklidi yaparak)* Dan, dan, dan. Dan, dan, dan... Tanrı günahlarını affetsin!

DİLENCİ KADIN *(Küçük bir kızla beraber)* Allah rızası için!

HİZMETÇİ Dan, dan, dan. Tanrı gecinden versin! Dan, dan, dan.

DİLENCİ KADIN *(Daha yüksek bir sesle, biraz canı sıkılmış)* Allah rızası için!

HİZMETÇİ *(Sinirli)* Yolun açık olsun!

DİLENCİ KADIN Artıklar için geldim.

(Çan sesleri kesilir)

HİZMETÇİ Haydi kapı şurada git bakalım. Bugünkü artıklar benim.

DİLENCİ KADIN Sana bakacak birileri var. Ben ve kızım yalnız yaşıyoruz!

HİZMETÇİ Köpekler de yalnızlardır ama yaşarlar.

DİLENCİ KADIN Artıkları hep bu evde bana verirler.

HİZMETÇİ Defol buradan. Kim size içeri girin dedi? Temizlediğim yeri ayak izi yaptınız.

(Onlar dönüp giderken Hizmetçi ayak izlerini temizler)

Cilalı yerler, gömme dolaplar, heykel kaideleri, demir karyolalar, peki buna karşılık boş bir tabak ve kaşık ile toprak kulübelerde ömür tüketmek niye. İnşallah gün gelir hiçbirimiz burada olmayız ve bunları anlatmayız.

(Çanlar yine çalmaya başlar)

Evet, çalın çanlar! Altın yaldızları olan tabutta, yaldız işlemeli havlular içinde taşısınlar seni! Sonunda sen de benim gittiğim yere gideceksin! Canın sıkılsın bakalım!

Antonio Maria Benavides ağır bir kumaştan takımın ve yüksek konçlu çizmelerinle, canın sıkılsın bakalım. Bir daha ağıl kapısının arkasında kombinezonumu kaldıramayacaksın.

(Arka kısımdan ikişer ikişer, ellerinde siyah yelpazeler, üstlerinde siyah etekler ve başlarında büyük şallarla yas tutan kadınlar içeri girmeye başlarlar. Sahne doluncaya kadar yavaş yavaş girerler. Hizmetçi feryat ederek)

Ay, Antonio Maria Benavides, artık bu duvarları göremeyeceksin! Sana hizmet edenler arasında seni en çok seven bendim. *(Saçını yolarak)* Sen gittikten sonra ben nasıl yaşarım artık? Nasıl yaşarım?

(İki yüz kadın içeri girdikten sonra Bernarda ve beş kızı girerler)*

BERNARDA *(Hizmetçi'ye)* Sus!

HİZMETÇİ *(Ağlayarak)* Bernarda!

BERNARDA Daha az feryat et de, daha fazla iş yap. Misafirleri ağırlamak için buraları temizlemiş olman gerekirdi. Defol. Burası senin yerin değil. *(Hizmetçi ağlayarak dışarı çıkar)* Yoksullar hayvanlar gibidirler; sanki farklı mayadan oluşmuş gibiler.

1. KADIN Yoksullar da acı çekerler.

BERNARDA Ama bir tabak nohut gördüklerinde acılarını unuturlar.

GENÇ KIZ *(Çekingen)* Yaşamak için yemek gerekir.

BERNARDA Senin yaşındakiler büyüklerin önünde konuşmazlar.

1. KADIN Sus, kızım.

BERNARDA Hiç kimse bana ders veremez. Oturun. *(Otururlar. Sessizlik. Yüksek sesle)* Ağlama Magdalena. Eğer ağlamak istiyorsan başını yatağın altına sok da ağla. Beni duydun mu?

* 200 sayısında yanlışlık yok; orijinal oyun metnine uygundur. (Yay. N.)

2. KADIN *(Bernarda'ya)* Tarladaki işlere başladınız mı?

BERNARDA Dün başladık.

3. KADIN Güneş kurşun gibi çöküyor.

1. KADIN Yıllardır böyle sıcak görmedim.

(Sessizlik. Hepsi yelpazelenir)

BERNARDA Limonata yaptınız mı?

LA PONCIA Evet. Bernarda.

(Beyaz sürahilerle dolu büyük bir tepsi ile içeri girip dağıtmaya başlarlar)

BERNARDA Erkeklere ver.

LA PONCIA Onlar avluda içiyorlar.

BERNARDA Geldikleri gibi çıksınlar. Buradan geçmelerini istemiyorum.

GENÇ KIZ *(Angustias'a)* Pepe el Romano diğer erkeklerle taziye verdi.

ANGUSTIAS Evet, oradaydı.

BERNARDA Annesi oradaydı. Angustias annesini gördü. Pepe'yi ne ben ne de kızım gördü.

GENÇ KIZ Ben şey sandım...

BERNARDA O gördüğün şu dul Darajali'ydi. Teyzesinin yanındaydı. Hepimiz onu gördük.

2. KADIN *(Oradan uzaklaşıp, alçak sesle)* Alçak, alçağın alçağı!

3. KADIN *(Kendi kendine)* Keskin dilli!

BERNARDA Kadınlar kilisede rahipten başka bir erkeğe bakmamalılar. Rahibe de etekleri uzun olduğu için. Başını çevirmek demek başka bir şeyin sıcaklığını aramak demektir.

1. KADIN *(Alçak sesle)* Kurnaz yaşlı! *(Dişlerinin arasından)* Erkek sıcaklığı için neler vermezdi!

BERNARDA Nur içinde yatsın!

HEPSİ *(Haç çıkararak)* Nur içinde yatsın, mekanı cennet olsun!

BERNARDA Nur içinde yatsın, melekler hep onunla olsun!

HEPSİ Rahmet olsun.

BERNARDA Aziz Miguel adil kılıcıyla hep yanında olsun.

HEPSİ Nur içinde yatsın!

BERNARDA Herkesin açtığı anahtar, herkesin kapattığı olsun.

HEPSİ Nur içinde yatsın!

BERNARDA Bütün cihanın ışığı üstüne olsun.

HEPSİ Nur içinde yatsın!

BERNARDA Toprağı bol olsun, bütün dualar üstüne dolsun.

HEPSİ Nur içinde yatsın!

BERNARDA Antonio Maria Benavides kuluna rahmet eyle, kutsal ışığını üzerinden eksik etme.

HEPSİ Amin.

BERNARDA *(Ayağa kalkar ve okumaya başlar)* "Requiem aeternam dona eis Domine."

HEPSİ *(Ayakta, Gregoryen usulü okuyarak)* "Et lux perpetua Luceat eis."

(Haç çıkarırlar)

1. KADIN Onun ruhuna dua etmen için sana sağlık dilerim.

(Çıkmaya başlarlar.)

3. KADIN Sıcak ekmeğin bu evden eksik olmayacak.

2. KADIN Kızlarını barındıracak bir evin de var.

(Bernarda'nın önünden geçerek teker teker dışarı çıkarlar. Angustias avluya açılan kapıdan çıkar)

4. KADIN Düğününde yediğin ekmeğin tadını Tanrı unutturmasın.

LA PONCIA *(Bir çantayla içeri girer)* Bu içi para dolu çanta duayı yapanlar için.

BERNARDA Onlara teşekkür et ve birer kadeh içki ikram et.

GENÇ KIZ *(Magdalena'ya)* Magdalena...

BERNARDA *(Ağlamaya başlayan Magdalena'ya)* Şşşşş!
(Bütün kadınlar çıkmışlardır.
Bernarda ev ahalisinden olmayan kadınlara)
Haydi evlerinize dönün, burada gördüklerinizin dedikodusunu yapın! İnşallah bir daha uzun yıllar bu kapıdan adım atmak sizlere nasip olmaz!

LA PONCIA Sitem edecek bir şey yok. Bütün köy buradaydı.

BERNARDA Evet, evimi iç eteklerinin teri ve dillerinin zehiriyle doldurmak için.

AMELIA Anne, böyle konuşma!

BERNARDA Zehirlenme korkusuyla suyu içilen bu ırmaksız lanetli köyden ancak böyle söz edilir.

LA PONCIA Yerin haline bak!

BERNARDA Sanki buradan keçi sürüsü geçmiş gibi. *(Poncia yeri siler)* Kızım şu yelpazeyi ver.

ADELA Bunu al.
(Kırmızı yeşil çiçekli yuvarlak bir yelpazeyi uzatır)

BERNARDA *(Yelpazeyi yere fırlatarak)* Bu dul bir kadına verilecek bir yelpaze mi? Siyah bir yelpaze ver bana, babanın anısına saygılı olmayı öğren.

MARTIRIO Al benimkini.

BERNARDA Ya sen?

MARTIRIO Ben pek terlemedim.

BERNARDA Kendine bir yelpaze bul, çünkü ihtiyacın olacak. Sekiz yıl sürecek yas boyunca bu evden içeri hava sızmamalı. Kapılar ve pencereler tuğlayla kaplanmış gibi yapacağız. Babamın evinde de dedemin evinde de böyle olmuştu. Bu arada çeyizinizi işlemeye başlayabilirsiniz. Sandıkta yirmi parça kumaş var, bunları kesip çarşaf ve yorgan yapabilirsiniz, Magdalena da işler.

MAGDALENA Bana göre hava hoş.

ADELA *(Burun kıvırır)* Eğer işlemek istemiyorsan varsın

öyle olsun. Senin çeyizin daha güzel parıldar.

MAGDALENA Ne sizinkileri ne de kendi çeyizimi işlerim. Evlenmeyeceğimi adım gibi biliyorum. Değirmene çuval taşımayı yeğlerim. Bu karanlık yerde her gün oturmaktan iyidir.

BERNARDA Kadının işi budur.

MAGDALENA Kadınların canı cehenneme.

BERNARDA Bu evde ben ne dersem o olur. Artık babana dedikodu taşımayacaksın. Kadınların işi iğne ve iplikledir. Erkeklerin işi ise katır ve kırbaçladır. Sorumluluk sahibi insanların işi budur.

(Adela çıkar)

SES Bernarda! Çıkar beni buradan!

BERNARDA Çıkarın onu artık!

(Hizmetçi girer)

HİZMETÇİ Onu zapt edene kadar canım çıktı. Seksen yaşında olmasına karşın annen meşe gibi kuvvetli.

BERNARDA Sülalesi gibi. Dedem de öyleydi.

HİZMETÇİ Başsağlığına gelenler buradayken birkaç kez boş bir çuvalla ağzını kapatmak zorunda kaldım. Çünkü kendisine hiç değilse bulaşık suyu bile olsa içecek bir şey ve köpek eti de olsa yiyecek bir şey vermen için seni çağırmak istiyordu.

MARTIRIO Kasten yapıyor!

BERNARDA *(Hizmetçi'ye)* Bırak biraz avluya çıkıp rahatlasın.

HİZMETÇİ Kasadan ametist küpe ve yüzüklerini çıkardı, taktı ve bana evlenmek istediğini söyledi.

(Kızlar gülüşürler)

BERNARDA Onunla git, ona dikkat et, kuyuya yaklaşmasın.

HİZMETÇİ Merak etme kuyuya atmaz kendini.

BERNARDA Onun için değil... Kuyunun oradan komşular

pencerelerinden onu görebilirler.

(Hizmetçi çıkar)

MARTIRIO Üstümüzü değiştirelim.

BERNARDA Olur ama başınızdaki eşarbı çıkartmayın. *(Adela girer)* Angustias nerelerde?

ADELA *(Kasıtlı bir edayla)* Onu dış kapının aralığından sokağa bakarken gördüm. Erkekler de az önce gittiler.

BERNARDA Senin ne işin vardı sokak kapısının orada?

ADELA Tavuklar yumurtlamış mı diye bakmaya gittim.

BERNARDA Erkeklerin taziye vermeleri bitmişti hani!

ADELA *(Kasıtlı)* Bir kısmı halen dışarıda duruyordu.

BERNARDA *(Sinirli)* Angustias! Angustias!

ANGUSTIAS *(Girer)* Ne emrettiniz?

BERNARDA Neye ve kime bakıyordun?

ANGUSTIAS Hiç kimseye.

BERNARDA Babanın cenazesinin kaldırıldığı gün erkeklerin arkasından koşmak senin gibi birine yakışır mı? Cevap ver! Kime bakıyordun!

(Ara)

ANGUSTIAS Ben mi...

BERNARDA Sen!

ANGUSTIAS Hiç kimseye!

BERNARDA *(Ona yaklaşarak vurur)* Seni kurnaz! Dilbaz!

LA PONCIA *(Koşarak gelir)* Bernarda sakin ol!

(Onu tutar. Angustias ağlar)

BERNARDA Hepiniz çıkın buradan!

(Hepsi çıkar)

LA PONCIA O bunu yaparken kötü bir şey yaptığının farkında bile değildi. Onun avluya doğru sıvıştığını görünce doğrusu ben de çok şaşırdım. Üstelik pencerenin ardına durmuş erkeklerin konuşmalarını dinliyor olması olacak bir iş değil.

BERNARDA Cenaze törenlerine de bunun için gelirler.

(Merakla) Ne konuşuyorlardı?

LA PONCIA Paca La Roseta hakkında konuşuyorlardı. Dün gece kocasını ahıra bağlamışlar. Kendisini de atın terkisinde zeytinliğin derinliklerine götürmüşler.

BERNARDA Peki ne olmuş?

LA PONCIA Kadın gayet memnunmuş. Dediklerine bakılırsa kadının göğüsleri de açıktaymış Maximiliano ise gitar çalar gibi ona sarılmış. Ne berbat bir durum!

BERNARDA Peki kadına ne olmuş?

LA PONCIA Olması gereken olmuş. Gündüz vakti dönmüşler. Paca La Roseta'nın saçları dağınıkmış ve başında çiçeklerden taç varmış.

BERNARDA Bu köyün yüzkarası o.

LA PONCIA Çünkü bu köyden değil. Çok uzaklardan. Onunla birlikte olanlar da buralı değiller. Bu yörenin erkekleri öyle şeyler yapmazlar.

BERNARDA Hayır yapmazlar ama ona bakmaya ve dedikodusunu yapmaya da can atarlar. Eğer bir şeyler olursa da hayır demezler.

LA PONCIA Daha bir sürü şey anlattılar.

BERNARDA *(Biraz korkarak etrafına bakar)* Nasıl yani?

LA PONCIA Anlatmaya utanırım.

BERNARDA Kızım onları duymuş mu?

LA PONCIA Elbette!

BERNARDA Bu kız, halalarına benzemiş; halaları öyle hafif ve yapışkanlar ki bir berber çırağının bile laf atması karşısında gözlerini koyun gözü gibi açıyorlardı. Namuslu kalabilmek için acı çekmek ve savaşmak lazım, azmak değil.

LA PONCIA Kızların evlenecek yaşa geldiler. Artık başına bela oluyorlar. Angustias otuz yaşını çoktan aştı.

BERNARDA Tam otuz dokuz yaşında.

LA PONCIA Düşün bir kere. Hiç sevgilisi olmadı...

BERNARDA *(Hışımla)* Hiçbirinin sevgilisi olmadığı gibi buna lüzum da olmadı! Çok iyi zaman geçirip gidiyorlar.

LA PONCIA Seni gücendirmek istemedim.

BERNARDA Bu yörede yüz fersah gitsen bile onlara yaklaşacak biri çıkmaz. Buranın erkekleri arasında onlara göre biri yok. Onları buradaki karşılarına ilk çıkan bir çiftçiye teslim etmemi mi istiyorsun?

LA PONCIA Başka bir köye yerleşseydin.

BERNARDA Tabii. Onları bir de satsaydım!

LA PONCIA Hayır, Bernarda, mekân değiştirmek için... Zaten başka yere de gitsen onlar için fark eden bir durum olmaz.

BERNARDA Sus, şu diline de hâkim ol!

LA PONCIA Seninle de bir şey konuşulmaz. Seninle aramızda samimiyet var mı yok mu?

BERNARDA Hayır, yok. Sen benim hizmetkârımsın, bunun için sana para ödüyorum. İşte o kadar!

HİZMETÇİ *(Girerek)* Don Arturo burada, miras işini halletmek için gelmiş.

BERNARDA Haydi kalk. *(Hizmetçi'ye)* Şu avluyu temizle bakalım. *(Poncia'ya)* Ölünün giysilerini sandığa kaldır.

LA PONCIA Bazılarını başkalarına verelim.

BERNARDA Hiçbir şey, ne bir düğme, hatta yüzünü kapattığımız mendil bile verilmeyecek.

(Yavaşça çıkarken başını çevirip hizmetçilere doğru bakar. Bernarda'dan sonra hizmetçiler de çıkar. Amelia ve Martirio girer)

AMELIA İlacını aldın mı?

MARTIRIO Pek bir şeye yaramıyor!

AMELIA Ama aldın değil mi?

MARTIRIO İnanmadan birçok şeyi yapıyorum tıpkı bir saat gibi.

AMELIA Yeni doktor geldiğinden beri çok neşelisin.

MARTIRIO Galiba ben de öyle hissediyorum.

AMELIA Fark ettin mi? Adela da cenazede yoktu.

MARTIRIO Biliyorum. Nişanlısı kapı eşiğinden bile çıkmasına izin vermiyor. Önceleri mutlu biriydi. Ama şimdi kendine hiç bakmıyor, yüzüne pudra bile sürmüyor.

AMELIA İnsan nişanlansın mı nişanlanmasın mı karar veremiyor.

MARTIRIO Bence fark etmez.

AMELIA Şu çenebazların yüzünden bize rahatlık yok. Belki Adelaida'nın başına bir şey gelmiştir.

MARTIRIO Annemden korkuyor. Onun babasının geçmişini ve mallarının geçmişini tek bilen annem. Buraya her gelişinde annem konuyu eşeler. Babası kendisi evlenebilmek için ilk karısının kocasını Küba'da öldürmüş. Sonra kadını terk etmiş ve başka birisiyle kaçmış ve onun da bir kızı varmış, Adelaida'nın annesi bu kadın, ikinci karısı çıldırıp ölünce onunla evlenmiş.

AMELIA Vay alçak! Niçin hapiste değil?

MARTIRIO Çünkü insanlar böyle şeyleri örtbas ederler ve ihbar etmezler.

AMELIA Ama Adelaida'nın bu işte suçu yok.

MARTIRIO Yok tabii. Böyle şeyler oluyor. Bütün bu gördüklerim korkunç bir tekrardan ibaret. Annesiyle, büyük annesinin başına gelenlerin aynısı onun da başına geliyor. Her iki kadın da onun babasına eş olmuşlardır.

AMELIA Ne berbat bir şey.

MARTIRIO En iyisi hiçbir erkeğe bakmamak. Çocukluğumdan beri hep çekinmişimdir erkeklerden. Ağılda erkeklerin öküzleri koştuklarını, buğday çuvallarını kaldırdıklarını, bağrışıp çağrıştıklarını görürdüm ve hep büyüyünce bunlardan birinin beni aniden kucağına alacağını hayal edip korkardım.

Tanrı beni zayıf ve çirkin yaratmış ki erkekler benden uzak dursun.

AMELIA Öyle söyleme! Enrique Humanas senin peşinde dolaşıyordu, sen de ondan hoşlanıyordun.

MARTIRIO İnsanların uydurması! Bir seferinde gün ağarıncaya kadar pencerenin arkasında gecelikli bir halde onu bekledim durdum, çünkü çobanın kızıyla haber yollayıp geleceğini söylemişti ama gelmedi. Hepsi lafta kaldı. Daha sonra benden daha varlıklı olan başka biriyle evlendi.

AMELIA Üstelik çok çirkin biriyle!

MARTIRIO Çirkinlik erkeklerin umurunda mı sanki! Onları tek ilgilendiren toprak edinmek, bir çift öküz ve bir de yemeğini pişirecek itaatkâr, sadık bir kadın.

AMELIA Ay!

(Magdalena girer)

MAGDALENA Ne yapıyorsunuz?

MARTIRIO Hiiiç.

AMELIA Ya sen ne yapıyorsun?

MAGDALENA Odaları dolaşıyordum. Biraz yürüyüş olsun diye. Biraz da büyük annemin kanaviçe işleme tablolarına bakayım dedim. Şu tüylü köpeğe, aslanla dövüşen zenciye, ne severdik bu tabloları küçükken. Ne mutlu günlerdi o günler. Bir düğün on gün boyunca sürerdi ve hiç kötü bir laf kullanılmazdı. Bugün insanlar daha ince, gelinler şehirdeki gibi beyaz duvak takıyorlar ve şişe şarabı içiyorlar ama biz burada başkaları ne der korkusuyla çürüyüp gidiyoruz.

MARTIRIO O zamanlarda neler olduğunu Allah bilir!

AMELIA *(Magdalena'ya)* Ayakkabının bağı çözülmüş.

MAGDALENA Ne olacak!

AMELIA Üzerine basar, düşersin.

MAGDALENA Bir kız azalmış olur!

MARTIRIO Adela nerede?

MAGDALENA Yaş gününde giyinmek için diktiği yeşil elbiseyi giyinip ağıla gitmişti ve "Tavuklar! Tavuklar, bana bakın!" demeye başlamıştı. Buna çok güldüm.

AMELIA Eğer annem görseydi!

MAGDALENA Zavallı! Hepimizin en küçüğü o ve hayal aleminde. Onu mutlu görmek için neler vermezdim.

(Ara. Angustias elinde havlularla salıneden geçer)

ANGUSTIAS Saat kaç?

MAGDALENA Öğlen on iki olması lazım.

ANGUSTIAS O kadar oldu mu?

AMELIA Olmak üzere.

(Angustias çıkar)

MAGDALENA *(Kasıtlı)* Olayı biliyor musunuz?

(Angustias'ı işaret ederek)

AMELIA Hayır.

MAGDALENA Haydi anlat!

MARTIRIO Ne demeye çalışıyorsun bilmiyorum...

MAGDALENA Siz ikiniz benden daha iyi biliyorsunuz. Hep koyunlar gibi ikiniz baş başa verip hiç kimseye bir şey sızdırmıyorsunuz. Pepe el Romano'dan söz ediyorum!

MARTIRIO Öyle mi!

MAGDALENA *(Onu taklit ederek)* Öyle mi! Bütün köy bunu konuşuyor. Pepe el Romano, Angustias ile evlenmek için geliyor. Dün gece evin etrafında dolaşıyordu, en yakın zamanda dünür gönderecek.

MARTIRIO Memnun oldum. İyi bir delikanlı.

AMELIA Ben de... Angustias'ın durumu iyi.

MAGDALENA İkiniz de memnun olmadınız.

MARTIRIO Magdalena!

MAGDALENA Eğer beğendiği için Angustias'ı seçseydi çok memnun olurdum, ama onun parası için geliyor.

Angustias bizim kardeşimiz, ama aramızda yabancı yok şimdi, Angustias yaşlı, hastalıklı biridir; her zaman aramızda en az meziyeti olan odur. Yirmi yaşındayken sanki sopaya elbise giydirmişsin gibi görünen birinden kırk yaşına geldiğinde ne beklersin!

MARTIRIO Öyle konuşma. Şans hiç ummadık birine güler.

AMELIA Doğru söylüyor Magdalena! Angustias'a babasından çok para kaldı; evin tek zengini odur. Angustias için gelmeleri bundan dolayı. Babam öldü ya para bölüşülecek.

MAGDALENA Pepe el Romano yirmi beş yaşında ve bu çevrenin en yakışıklı erkeği. Normal olarak onun, Amelia'nın, senin ya da yirmi yaşındaki Adela'mızın peşinde olması gerekirdi, bu evde en son akla gelen bu kızın değil; üstelik babası gibi burnundan konuşan birinin peşinde değil.

MARTIRIO Pepe el Romano belki ondan hoşlanıyordur!

MAGDALENA Şu ikiyüzlülüğüne hiç tahammül edemiyorum.

MARTIRIO Tanrı iftiradan korusun!

(Adela girer)

MAGDALENA Piliçler seni gördüler mi?

ADELA Ne yapacaktım ki?

AMELIA Annem görürse seni saçlarından sürükler!

ADELA Bu elbisenin hayalini kuruyordum. Kuyu başına karpuz yemeye gittiğimiz gün bu elbiseyi giymeyi düşünüyordum. Bu elbisenin aynısını bulmak zor.

MARTIRIO Çok güzel bir elbise.

ADELA Bana da çok yakışıyor. Magdalena'nın diktiği en güzel elbise.

MAGDALENA Peki piliçler nasıl buldular seni?

ADELA Bacaklarımı rahatsız eden birkaç pire hediye ettiler bana. *(Gülerler)*

MARTIRIO En iyisi bu elbiseyi siyaha boyamak.

MAGDALENA Pepe el Romano ile evleneceği için, en iyisi bunu sen Angustias'a hediye et.

ADELA *(Heyecanla)* Ama Pepe el Romano...

AMELIA Sen duymadın mı?

ADELA Hayır.

MAGDALENA Artık biliyorsun!

ADELA Ama bu olamaz!

MAGDALENA Paranın açamayacağı kapı yoktur!

ADELA Bunun için mi cenaze töreninin ardından çıkmış sokak kapısından dışarı bakıyordu? *(Ara)* Bu adam her şeyi yapabilecek kapasitede.

MAGDALENA Ondan her şey beklenir. *(Ara)*

MARTIRIO Ne düşünüyorsun Adela?

ADELA Bu ölüm olayının yaşamımın en kötü döneminde başıma geldiğini düşünüyorum.

MAGDALENA Artık alışacaksın.

ADELA *(Sinirden ağlamaya başlar)* Alışmayacağım. Ben evde kapalı kalamam. Sizler gibi vücudumun bu evde çürüyüp gitmesini istemiyorum, beyazlığımın bu odalarda kaybolup gitmesini istemiyorum. Yarın yeşil elbisemi giyip sokağa çıkıp dolaşacağım. Dışarı çıkmak istiyorum!

(Hizmetçi girer)

MAGDALENA *(Sert bir ifadeyle)* Adela!

HİZMETÇİ Zavallı! Babasına ne kadar üzüldü...

(Çıkar)

MARTIRIO Sus!

AMELIA Birinin başına gelen hepimizin başına gelecektir.

(Adela sakinleşir)

MAGDALENA Neredeyse hizmetçi seni duyacaktı.

(Hizmetçi girer)

HİZMETÇİ Sokağın başından Pepe el Romano geliyor.

(Amelia, Martirio ve Magdalena aceleyle koşuşurlar)

MAGDALENA Şunu bir görelim!

(Acelcyle çıkarlar)

HİZMETÇİ *(Adela'ya)* Sen gitmiyor musun?

ADELA Beni ilgilendirmiyor.

HİZMETÇİ Köşeden dönünce senin odandan çok rahat görünür. *(Çıkar)*

(Adela salonde bir an duraksayıp tereddüt içinde kalır, ama sonra bir anda karar verip luzla odasına gider. Bernarda ve Poncia girerler)

BERNARDA Mirasın canı cehenneme!

LA PONCIA Ne çok para kaldı şu Angustias'a!

BERNARDA Evet.

LA PONCIA Diğerlerine pek bir şey kalmadı.

BERNARDA Üç kez bunu söyledin. Bunun sözünün edilmesinden hoşlanmıyorum. Pek bir şey kalmadı, çok az kaldı. Bunu bir daha hatırlatma.

(Angustias yüzü çok makyajlı girer)

BERNARDA Angustias!

ANGUSTIAS Anne.

BERNARDA Yüzüne nasıl pudra sürebildin? Babanın öldüğü gün nasıl yüzünü yıkayabildin?

ANGUSTIAS Benim babam değildi. Benimki öleli çok oldu. Yoksa hatırlamıyor musun?

BERNARDA Kız kardeşlerinin babasına kendi babandan daha çok şey borçlusun. Bu adam sayesinde servetin bu kadar arttı.

ANGUSTIAS Orasını bilemem!

BERNARDA Hiç değilse ölüye saygı göster!

ANGUSTIAS Bırak çıkayım anne.

BERNARDA Çıkmak mı? Yüzünden şu pudrayı çıkardıktan sonra. Ahlaksız! Boyalı sürtük! Halalarının aynısı!

(Elinde bir mendille hiddetle onun makyajını siler)

Şimdi defol!

LA PONCIA Bernarda bu kadar katı olma!

BERNARDA Annem üşütük biri olsa da, benim aklım başımda, ne yaptığımı çok iyi biliyorum.

(Hepsi girer)

MAGDALENA Ne oldu?

BERNARDA Hiiiç.

MAGDALENA *(Angustias'a)* Eğer miras için tartışıyorsanız, en zenginimiz sensin, hepsi senin olsun.

ANGUSTIAS Çenene hâkim olur musun?

BERNARDA *(Yere bastonuyla vurarak)* Bana sözünü geçireceğinizi zannediyorsanız heveslenmeyin. Bu evden cenazem çıkana kadar emirleri ben vereceğim!

(Sesler duyulur ve sahneye Bernarda'nın annesi Maria Josefa girer. Oldukça yaşlı olan bu kadının başında ve göğsünde çiçekler vardır)

MARIA JOSEFA Bernarda, dantel eşarp nerede? Hiçbir şeyimin size kalmasını istemiyorum. Ne yüzüklerimin ne de siyah hareli elbisemin. Çünkü içinizden hiçbiriniz evlenmeyeceksiniz. Hiçbiriniz! Bernarda inci kolyemi ver bana.

BERNARDA *(Hizmetçi'ye)* Niçin bıraktın onu?

HİZMETÇİ *(Titreyerek)* Kendisi kaçtı!

MARIA JOSEFA Kendim kaçtım, çünkü evlenmek istiyorum, deniz kıyısında oturan yakışıklı bir erkekle evlenmek istiyorum. Buranın erkekleri kadınlardan kaçıyorlar.

BERNARDA Sus anne!

MARIA JOSEFA Hayır, susmuyorum. Şu evde kalmış, sinirden kurumuş kadınları görmek istemiyorum, ben köyüme gitmek istiyorum. Bernarda ben evlenmek ve mutlu olmak için bir beyefendi istiyorum.

BERNARDA Kapatın şunu!

MARIA JOSEFA Bırak çıkayım Bernarda!

(Hizmetçi, Maria Josefa'yı tutar)

BERNARDA Ona yardım edin hepiniz.

(Hepsi birden yaşlı kadını sürükler)

MARIA JOSEFA Buralardan gitmek istiyorum! Bernarda! Deniz kıyısından biriyle evlenmek istiyorum, deniz kıyısından biriyle.

PERDE

II. PERDE

Bernarda'nın evinin içinde beyaz bir oda. Soldaki kapılar yatak odalarına açılır.

Bernarda'nın kızları alçak sandalyelerde oturmuş dikiş dikmektedirler. Magdalena ise nakış işlemekte, La Poncia da onlarla birliktedir.

ANGUSTIAS Üçüncü çarşafı da biçtim.

MARTIRIO O Amelia'nın ki.

MAGDALENA Angustias, Pepe'nin isminin baş harflerini işleyeyim mi?

ANGUSTIAS *(Gayet soğuk)* Hayır.

MAGDALENA *(Bağırarak)* Adela, gelmiyor musun?

AMELIA Yatıyordur herhalde.

LA PONCIA Bu kızın bir şeyi var. Onu biraz ürkek, korkak ve titriyor görüyorum, sanki koynunda kertenkele varmış gibi.

MARTIRIO Ne bir eksik ne bir fazla hepimizin derdi aynı.

MAGDALENA Angustias hariç.

ANGUSTIAS Benim hiçbir derdim yok, kıskananlar çatlasın.

MAGDALENA Senin endamın ve zarifliğin var, bunu kabul etmek lazım.

ANGUSTIAS İyi ki yakında bu cehennemden kurtuluyorum.

MAGDALENA Belki de kurtulamazsın!

MARTIRIO Kesin şu konuşmayı.

ANGUSTIAS Elde ettiğim biri var hiç değilse.

MAGDALENA Söylenenler bir kulağımdan girip diğerinden çıkıyor.

AMELIA *(La Poncia'ya)* Aç şu avlunun kapısını biraz hava

alalım.

(Hizmetçi kapıyı açar)

MARTIRIO Dün gece sıcaktan uyuyamadım.

AMELIA Ben de.

MAGDALENA Biraz hava almak için kalktım. Gökyüzünde kara yağmur bulutları vardı hatta biraz yağdı bile.

LA PONCIA Gece yarısı saat birdi ve sanki topraktan ateş fışkırıyordu. Ben de kalktım. Angustias halen pencerede Pepe ile birlikteydi.

MAGDALENA *(Alaylı)* O saate kadar mı? Peki kaçta gitti?

ANGUSTIAS Magdalena, eğer gördüysen niçin soruyorsun?

AMELIA Bir buçuk gibi gitmiş olmalı.

ANGUSTIAS Öyle mi? Nereden biliyorsun?

AMELIA Öksürdüğünü ve kısrağının nal seslerini duydum

LA PONCIA Ben onun saat dört gibi gittiğini işittim.

ANGUSTIAS Belki o değildi.

LA PONCIA Eminim o olduğundan.

MARTIRIO Bana da öyle geldi.

MAGDALENA Ne acayip şey!

(Sessizlik)

LA PONCIA Baksana Angustias, senin pencerene yaklaştığında sana ilk ne dedi?

ANGUSTIAS Hiiiç. Ne diyecekti ki! Havadan sudan.

MARTIRIO Asıl tuhaf olanı da, birbirini tanımayan iki kişinin ansızın pencere aralığında görüşüp sevgili olabilmeleri.

ANGUSTIAS Ben pek şaşırmadım.

AMELIA Ben oldukça şaşırdım.

ANGUSTIAS Bir adam pencereye yaklaştığı zaman bilir ki gidip gelenlerle, oradan oraya laf götürüp getirenlerle kendisine "evet" denilecektir, öğrenecektir.

MARTIRIO Evet ama sana sorması gerekirdi.

ANGUSTIAS Tabii sordu!

AMELIA *(Meraklı)* Peki ne sordu?

ANGUSTIAS Hiç canım. "Senin peşinde olduğumu biliyorsun, bana iyi huylu, ağırbaşlı bir kadın gerek; sen bunun için biçilmiş kaftansın," dedi.

AMELIA Bu tip şeylerden utanırım ben!

ANGUSTIAS Ben de, ama ne yaparsın aldırmayacaksın.

LA PONCIA Peki başka bir şey dedi mi?

ANGUSTIAS Evet hep o konuştu.

MARTIRIO Ya sen?

ANGUSTIAS Tek laf edemedim. Neredeyse yüreğim ağzıma geldi. Hayatımda ilk kez gece bir erkekle beraberdim.

MAGDALENA Hem de böyle yakışıklı bir erkekle.

ANGUSTIAS Hiç de fena değil.

LA PONCIA Bu tür şeyler iş bilen, konuşup dil döken ve eline koluna sahip olamayanların başına gelir... Kocam Evaristol Colin ilk kez pencereme geldiğinde... Ha, ha, ha.

AMELIA Ne oldu?

LA PONCIA Çok karanlıktı. Baktım bana doğru yaklaştı ve yanıma gelince: "İyi geceler," dedi. "İyi geceler," dedim ben de, yarım saatten fazla ikimiz de tek laf etmedik. Bütün vücudum ter içinde kaldı. Sonra Evaristo yaklaştıkça yaklaştı sanki demir parmaklıklardan içeri girmek ister gibi bir hali vardı ve bana kısık bir sesle: "Yaklaş sana dokunayım," dedi.

(Hepsi güler.

Amelia kalkıp koşmaya başlar ve gizlice kapıdan başını uzatır)

AMELIA Ay! Annem geliyor sandım.

MAGDALENA Yapmadığını bırakmazdı!

(Gülüşmeye devam ederler)

AMELIA Şşşş... Konuştuklarımızı duyar!

LA PONCIA Sonra çok dürüst davrandı. Başka işler karıştıracağına, ölene kadar kendini saka kuşu beslemeye adadı. Siz bekâr olduğunuz için bilmezsiniz, ama şunu öğrenmeniz iyi olur, bir erkek evlendikten on beş gün sonra yatağı bırakıp masa başına geçer. Daha sonra da masadan meyhaneye, bunu hazmedemeyen kadın da bir köşede ağlaya ağlaya çürüyüp gider.

AMELIA Sen ondan hoşnuttun herhalde.

LA PONCIA Ben onun üstesinden geldim!

MARTIRIO Onu birkaç kez dövdüğün doğru mu?

LA PONCIA Evet, neredeyse gözünün tekini çıkaracaktım.

MAGDALENA Bütün kadınlar böyle olmalı!

LA PONCIA Ben tıpkı anneniz gibiyim. Bir gün bana ne dedi hatırlamıyorum, tuttum tüm saka kuşlarını pirinç havanın dövme aletiyle öldürdüm.

(Gülüşürler)

MAGDALENA Adela gel bu konuşmaları kaçırma.

AMELIA Adela.

(Sessizlik)

MAGDALENA Bir bakayım.

(Gider)

LA PONCIA Bu kız pek iyi değil.

MARTIRIO Tabii, hemen hemen hiç uyumuyor.

LA PONCIA Peki ne yapıyor?

MARTIRIO Ne bileyim, ne yapıyor!

LA PONCIA Belki sen benden iyi bilirsin, duvar duvara yatıyorsunuz da.

ANGUSTIAS Kıskançlığından kendini yiyor.

AMELIA Abartma.

ANGUSTIAS Gözlerinden anlıyorum. Bakışları deli gibi.

MARTIRIO Bana delilerden bahsetmeyin. Bu sözcüğün kullanılamayacağı tek yer burası.

(Magdalena Adela ile çıkmaya yönelirler)

MAGDALENA Şey, sen uyumuyor muydun?

ADELA Bütün vücudum ağrıyor.

MARTIRIO *(Kasıtlı)* Dün gece iyi uyumadın mı?

ADELA Uyudum.

MARTIRIO Öyleyse?

ADELA *(Bağırarak)* Rahat bırak beni! Uyumuşum ya da uyumamışım; niye benim işime burnunu sokuyorsun! Vücut benim vücudum istediğimi yaparım!

MARTIRIO Sadece seni merak ettim de ondan!

ADELA Merak mı yoksa soruşturma mı. Siz dikiş dikmiyor muydunuz? Devam edin. Görünmez olmayı çok isterdim, odadan odaya geçerken bana nereye gittiğimi soramazdınız!

HİZMETÇİ Bernarda sizi çağırıyor. Dantel satan adam geldi.

(Adela ve Poncia dışında hepsi çıkar. Martirio çıkarken Adela'nın gözlerine dikkatle bakar)

ADELA Bana bakıp durma! Eğer istersen sana gözlerimi vereyim, benim gözlerim daha genç, sırtımı da vereyim istersen kamburunu düzeltirsin. Ben buradan geçtiğim zaman başını öbür tarafa çevir.

(Martirio çıkar)

LA PONCIA O senin kardeşin, üstelik seni en çok seven de o!

ADELA Nereye gitsem peşimde. Başını odama uzatıp uyuyup uyumadığımı kontrol ediyor. Nefes bile almama izin vermiyor. Ve hep, "Yazık şu yüze!", "Yazık şu vücuda, hiç kimsenin olamayacak!" der durur. Halbuki öyle değil! Bu vücut ben kimi seçersem onun olacak.

LA PONCIA *(Kasıtlı ve alçak bir sesle)* Pepe Romano'nun. Değil mi?

ADELA *(Sıkılgan)* Ne diyorsun sen?

LA PONCIA Ne dediğimi duydun, Adela.

ADELA Sus!

LA PONCIA (Yüksek sesle) Anlamadığı mı sanıyorsun?

ADELA Yavaş konuş!

LA PONCIA At bu düşünceleri kafandan!

ADELA Sen ne biliyorsun!

LA PONCIA Biz yaşlılar duvarların ardındakini biliriz. Gece ne yapıyorsun, ne zaman kalkıyorsun?

ADELA Keşke kör olsaydın!

LA PONCIA Olaylar karşısında ellerim ve kafam gözüm gibi görmeye başlar. Ne kadar çok düşünsem de aklından geçenleri bilmiyorum. Peki Pepe ikinci gün kardeşinle konuşmaya geldiğinde, pencere açık ve ışık yanıkken niçin yarı çıplak dolaşıyordun?

ADELA Bu doğru değil!

LA PONCIA Çocuk olma! Kardeşini rahat bırak, eğer Pepe el Romano'dan hoşlanıyorsan, bunu kendine sakla!

(Adela ağlamaya başlar)

Hem, sana onunla evlenemezsin diyen kim? Angustias hasta bir kadın. İlk doğumda dayanamaz gider. Dar basenleri olan, yaşlı biri o, deneyimlerime dayanarak söylüyorum, ölür. O zaman Pepe bu dolaylarda her dul erkek ne yaparsa onu yapacak, en güzel ve en genç olan biriyle evlenecektir, o da sensin. Umudunu yitirme ve isteklerini şimdilik unut, Tanrı'nın yasalarına karşı gelme.

ADELA Sus!

LA PONCIA Susmuyorum!

ADELA Sen kendi işine bak, dedikoducu, sinsi!

LA PONCIA Senin gölgen olmam gerekecek.

ADELA Ev temizleyeceğine, yattığında ölmüşlerin ruhuna dua edeceğine kalkmış erkekler ve kadınlar arasındaki olayları kurcalayıp, olup bitenleri ağzın sulanarak din-

liyorsun.

LA PONCIA Gece uyumuyorum! Nedeni kapının önünden gelip geçenler tükürmesin diye.

ADELA Kardeşime karşı bu ne büyük sevgi böyle!

LA PONCIA Hiçbirinizi sevdiğim yok; ben namuslu bir evde yaşamak istiyorum. Bu yaşımda kendime söz getirmek istemiyorum!

ADELA Öğüdünü kendine sakla. Artık çok geç. Bacaklarımda ve dudaklarımdaki ateşi söndürmek için annemi çiğneyip geçeceğim seni değil, sen alt tarafı bir hizmetçisin. Benimle ilgili ne diyebilirsin ki? Kendimi odama hapsedip kapıyı açmadığımı mı? Uyku uyuyamadığımı mı? Ben senden daha zekiyim! Bak bakalım yabani tavşanı tutabilecek misin ellerinle.

LA PONCIA Bana meydan okuma Adela, meydan okuma! Bağırırım yoksa, ışıkları yakıp çanları çaldırırım.

ADELA İstersen getir binlerce sarı ışıklı feneri ağılın korkuluklarına as, akacak kan damarda durmaz.

LA PONCIA Bu kadar çok mu seviyorsun bu adamı?

ADELA Çok! Gözlerine baktıkça kanı ağır ağır içime işliyor.

LA PONCIA Daha fazla dinleyemeyeceğim.

ADELA Dinleyeceksin! Senden hep korktum. Ama ben senden daha güçlüyüm!

(Angustias girer)

ANGUSTIAS Sürekli münakaşa!

LA PONCIA Tabii. Dışarıdan bu sıcakta kendisine ne lazım bilmiyorum gidip getirmem için ısrar ediyor.

ANGUSTIAS Bana bir şişe esans aldın mı?

LA PONCIA Hem de en pahalısını. Pudranı da aldım. Odandaki masanın üstüne koydum.

(Angustias çıkar)

ADELA Şiiişt!

LA PONCIA Görelim bakalım!

(Martirio, Amelia ve Magdalena girerler)

MAGDALENA *(Adela'ya)* Dantelleri gördün mü?

AMELIA Angustias'ın çeyizlik çarşafları için alınanlar pek güzel.

ADELA *(Elinde dantelleri tutan Martirio'ya)* Ya bunlar?

MARTIRIO Bunlar benim. Gecelik için.

ADELA *(Alaylı)* Şaka yapmak lazım.

MARTIRIO *(Anlamlı)* Ah bir görebilseydim. Benim kendimi hiç kimseye göstermeye ihtiyacım yok.

LA PONCIA İnsan gecelikle hiç kimseye görünmez ki.

MARTIRIO *(Adela'ya bakarak, kasıtlı)* Belki, bazen! Güzel iç çamaşırına bayılırım. Eğer zengin olsaydım Hollanda bezinden iç çamaşırım olsun isterdim. Tek zevkim bu.

LA PONCIA Bu danteller çocuk beresi ve vaftiz giysisi için çok hoş olur. Benimkilere böyle şeyleri almak kısmet olmadı. Bakalım Angustias kendi çocuklarına bunları kullanabilecek mi? Bakalım çocukları olduğunda gece gündüz onlara bir şeyler dikecek misiniz?

MAGDALENA Ben pek bir şey dikmek niyetinde değilim.

AMELIA Üstelik başkasının çocuğu olunca. Caddedeki komşulara baksana ne haldeler, dört yaramaz yumurcak yüzünden kendilerini feda etmişler.

LA PONCIA Onlar sizlerden daha iyi durumdalar yine de. Hiç değilse evde gülüşmeler de var, dövüşmeleri de duyulur.

MARTIRIO Öyleyse git onlara hizmet et.

LA PONCIA Hayır. Benim kaderime bu manastır yazılmış artık.

(Bazı duvarların ardından derinlerden çıngırak sesleri duyulur)

MAGDALENA İşinin başına dönen erkekler galiba.

LA PONCIA Biraz evvel saat üç oldu.

MARTIRIO Bu güneşte!

ADELA *(Oturur)* Ay; biz de tarlaya gidebilseydik!

MAGDALENA *(Oturur)* Herkes kendine uygun işi yapmalı!

MARTIRIO *(Oturur)* Aynen öyle!

AMELIA *(Oturur)* Ay!

LA PONCIA Bu mevsimde tarlalarda olmanın mutluluğu bambaşka. Dün sabah orakçılar geldiler. Çok yakışıklı kırk elli delikanlı.

MAGDALENA Bu yıl gelenler nereden?

LA PONCIA Çok uzaklardan. Dağlık bölgeden gelmişler. Neşeliler! Dayanıklı ağaçlar gibi tıpkı! Bağrışıyorlar, taş atıp duruyorlar! Dün gece kasabaya allı pullu bir elbise giyinmiş, akordeon eşliğinde dans eden bir kadın geldi. Delikanlılardan on beşi kadını zeytinliğe götürmek için pazarlık etmeye başladılar. Ben de onları uzaktan izledim. Kadınla pazarlık yapan yeşil gözlü ve ekin demeti gibi boylu poslu biriydi.

AMELIA Gerçekten mi?

ADELA Ama olur mu!

LA PONCIA Yıllar önce bu tip kadınlardan biri gelmişti, o kadına gitsin diye büyük oğluma bizzat ben kendim para vermiştim. Erkeklerin böyle şeylere ihtiyacı vardır.

ADELA Erkekler ne yapsa affedilir.

AMELIA Kadın doğmak en büyük cezadır.

MAGDALENA Gözlerimiz bile sanki bize ait değilmiş gibidir.

(Uzaklardan gittikçe yaklaşan bir şarkı duyulur)

LA PONCIA Onlar. Ne de güzel söylüyorlar.

AMELIA Ekinleri biçmeye gidiyorlar.

KORO

Çıkmış orakçılar yola
olgun ekinleri bulmaya;
gönüllerini çalarlar
onlara bakan hangi güzel varsa.

(Tef ve carranacas sesleri duyulur. Sessizlik. Bütün kızlar güneşin üzerlerine vurduğu bir sessizlik içindedirler)

AMELIA Güneşten bunalmıyorsunuz galiba!

MARTIRIO Alevler arasında biçiyorlar.

ADELA Dilediğim zaman gidip gelmek için orakçı olmak isterdim. Böylece içimizi kemiren şeyden kurtuluruz.

MARTIRIO Neyden kurtulman gerekiyor?

ADELA Herkesin bir derdi vardır.

MARTIRIO *(Derinden)* Herkesin!

LA PONCIA Sus! Sus!

KORO

Açın pencereyi kapıyı
bu köyün kızları,
ister gülleri orakçı
süslemek için şapkalarını

LA PONCIA Ne güzel türkü!

MARTIRIO *(Hasretle)*

Açın pencereyi kapıyı
bu köyün kızları...

ADELA *(Tutkulu)*

...ister gülleri orakçı
süslemek için şapkalarını.

(Şarkının sesi gittikçe uzaklaşır)

LA PONCIA Şimdi köşeyi dönüyorlar.

ADELA Benim odamın penceresinden onları seyredelim.

LA PONCIA Camı çok açmamaya dikkat et, yoksa kimin baktığını görmek için, cama tekme atmak cesaretini gösterecek yapıda insanlar bunlar.

(Üçü gider. Martirio başını elinin arasına alıp alçak bir sandalyede öylece oturur)

AMELIA *(Ona yaklaşır)* Neyin var?

MARTIRIO Sıcak kendimi kötü hissetmeme neden oluyor.

AMELIA Sadece bu kadar mı?

MARTIRIO Kasım ayının hatta yağmurlu, soğuk günlerin gelmesine razıyım, yeter ki şu bitmek bilmeyen yaz mevsimi olmasın.

AMELIA Yaz geçecek ama yine gelecek.

MARTIRIO Tabii. *(Sessizlik)* Dün gece kaçta uyudun?

AMELIA Bilmiyorum. Deliksiz uyurum ben. Niçin sordun?

MARTIRIO Hiç, bana sanki ahırda biri varmış gibi geldi.

AMELIA Öyle mi?

MARTIRIO Saat çok geçti.

AMELIA Korkmadın mı?

MARTIRIO Hayır. Başka geceler de duydum aynı sesi.

AMELIA Dikkatli olmamız lazım. Çobanlar olmasın sakın?

MARTIRIO Çobanlar saat altıda gelirler.

AMELIA Belki de evcilleştirilmemiş bir katırdır sesleri çıkaran.

MARTIRIO *(Dişlerinin arasından anlamlı bir ifadeyle konuşur)* Tabii! Tabii! Mutlaka evcilleştirilmemiş bir katırdır.

AMELIA Önlem almak lazım!

MARTIRIO Yok. Hayır. Bir şey söyleme, belki de ben öyle zannettim.

AMELIA Belki.

(Sessizlik. Amelia sahneden ayrılırken)

MARTIRIO Amelia.

AMELIA *(Kapının ağzında)* Ne var?

MARTIRIO Hiçbir şey.

(Sessizlik)

AMELIA Niçin beni çağırdın?

(Sessizlik)

MARTIRIO Ağzımdan kaçtı. İstemeden oldu.

(Sessizlik)

AMELIA Biraz yatıver.

ANGUSTIAS *(Önceki sakinliğinin yerine öfkeyle sahneye girer)* Yastığımın altında duran Pepe'nin fotoğrafı nerede?

Hanginiz aldınız?

MARTIRIO Hiç kimse almadı.

AMELIA Pepe sanki bulunmaz Hint kumaşı.

ANGUSTIAS Nerede bu fotoğraf?

(La Poncia, Magdalena ve Adela girerler)

ADELA Ne fotoğrafı?

ANGUSTIAS İçinizden biri bunu sakladı.

MAGDALENA Bunu söyleyecek kadar utanmaz mısın?

ANGUSTIAS Odamda duruyordu ama şimdi yok.

MARTIRIO Gece yarısı avluya doğru kaçmış olmasın? Ay ışığında dolaşmak Pepe'nin pek hoşuna gider.

ANGUSTIAS Bana şaka yapma! Geldiği zaman bunları ona anlatacağım.

LA PONCIA Sakın anlatma yoksa ansızın ortaya çıkar! *(Adela'ya bakarak)*

ANGUSTIAS Fotoğrafın kimde olduğunu bilmeyi çok isterdim doğrusu!

ADELA *(Martirio'ya bakarak)* Birisinde olduğu kesin! Ama bende değil!

MARTIRIO *(Kasıtlı)* Tabii sende değil!

BERNARDA *(Girer)* Şu sıcak havanın çöktüğü bu saatlerde evimdeki bu ne rezalet! Şimdi komşu kadınlar kulaklarını duvara dayamış dinliyorlar.

ANGUSTIAS Nişanlımın resmini yürüttüler.

BERNARDA *(Sinirli)* Kim? Kim aldı?

ANGUSTIAS İşte bunlar!

BERNARDA Hanginiz? *(Sessizlik)* Cevap verin. *(Sessizlik)* *(Poncia'ya döner.)* Odalarını gözden geçir, yataklarına bak. İpinizi daha kısa bağlamadığım için oluyor bunlar! Ama bundan sonra görürsünüz siz! *(Angustias'a döner.)* Emin misin kaybolduğuna?

ANGUSTIAS Evet.

BERNARDA İyi baktın mı?

ANGUSTIAS Baktım anne.

(Hepsi ayakta, derin bir sessizlik içindedirler.)

BERNARDA Şu ömrünün son zamanlarında bir annenin içebileceği en acı zehri bana içirdiniz. *(Poncia'ya)* Daha bulamadın mı?

LA PONCIA İşte burada.

BERNARDA Nerede buldun?

LA PONCIA Şeydeydi.....

BERNARDA Korkma söyle

LA PONCIA *(Garipsemiş bir edayla)* Martirio'nun yatağında çarşafların arasında.

BERNARDA *(Martirio'ya)* Doğru mu?

MARTIRIO Doğru.

BERNARDA *(Üstüne yürüyüp vurarak)* Terbiyesiz seni. İkiyüzlü! Fesat!

MARTIRIO *(Kızgın)* Bana vurma, anne!

BERNARDA Seni öldürmek geliyor içimden!

MARTIRIO Öldür bakalım! Duyuyor musun? Çekil şuradan!

LA PONCIA Annene karşı gelme.

ANGUSTIAS *(Bernarda'yı tutarak)* Bırak şunu. Lütfen!

BERNARDA Gözünden bir damla yaş gelmedi.

MARTIRIO Sen sevinesin diye ağlayacak değilim ya.

BERNARDA Niçin o resmi aldın?

MARTIRIO Kardeşime şaka yapamaz mıyım? Başka ne için alabilirim ki?

ADELA *(Kıskançlık içinde yerinden kalkar.)* Şaka değildi, sen hiç şakadan hoşlanmazsın. Yüreğindeki fırtına çıktı ortaya. Açıkça söyle.

MARTIRIO Sus, beni konuşturma, eğer konuşursam utancından duvarlar yarılır!

ADELA Dilinde diken olanlar sürekli yalan uydururlar!

BERNARDA Adela!

MAGDALENA Çıldırmışsınız.

AMELIA Bizi kötü düşüncelere yönlendiriyorsun.

MARTIRIO Başkaları daha kötü şeyler yapıyorlar.

ADELA Bir anda çırılçıplak kalsalar da nehir onları sürükleyip götürse.

BERNARDA Ahlaksız!

ANGUSTIAS Pepe el Romano beni seçtiyse bunda benim suçum ne?

ADELA Paran için tabii!

ANGUSTIAS Anne!

BERNARDA Susun!

MARTIRIO Tarlalarının ve bahçelerinin yüzünden.

MAGDALENA Doğru söylüyor!

BERNARDA Susun diyorum! Fırtına kopacağını önceden görmüştüm, ama bu kadar erken beklemiyordum. Ah, ne kötü bir nefret fırtınası verdiniz yüreğimin derinliklerine! Ama ben daha yaşlanmadım. Beş duyum var sizleri kontrol edecek, bir de babamdan kalan bu ev, hiç kimse benim yasta olduğumu bilmeyecek. Şimdi defolun buradan!

(Hepsi çıkar. Bernarda perişan bir halde oturur. La Poncia ayakta duvara dayanmıştır. Bernarda doğrulur ve yere bastonla vurur.)

Elimin ağırlığını hissettirmem gerek onlara! Bu senin zorunlu yapman gereken şey Bernarda.

LA PONCIA Bir şey söyleyebilir miyim?

BERNARDA Söyle. Galiba sen de duydun. Aile içinde yabancı birinin olması hiç doğru değil.

LA PONCIA Oldu artık.

BERNARDA Angustias hemen evlenmeli.

LA PONCIA Doğru, onu buradan uzaklaştırmak gerekir.

BERNARDA Onu değil, oğlanı!

LA PONCIA Doğru. Onu buradan uzaklaştırmak gerek. İyi

düşünmüşsün.

BERNARDA Benim düşündüğüm yok. Bazı şeyler var ki düşünemezsin ne de düşünmem gerekir. Bunu burada emrediyorum.

LA PONCIA Peki buradan gitmek isteyeceğine inanıyor musun?

BERNARDA *(Kalkarak.)* Ne geçiyor kafandan?

LA PONCIA O, tabii! Angustias ile evlenecek.

BERNARDA Konuş bakalım. Seni iyi tanırım, bıçağını çekmiş bekliyorsun.

LA PONCIA Uyarıda bulunmanın cinayet olduğunu hiç düşünmemiştim.

BERNARDA Beni uyarman gereken bir şey var mı?

LA PONCIA Ben kimseyi suçlamıyorum Bernarda. Ben sana yalnız şunu söylüyorum: Gözlerini iyi aç, o zaman göreceksin.

BERNARDA Neyi göreceğim?

LA PONCIA Sen hep açıkgözsündür. İnsanların hatalarını fersah fersah uzaktan görürsün, çoğu kez insanların kafasından geçenleri okuduğunu düşünmüşümdür. Ama iş kendi evladına gelince kör oluyorsun.

BERNARDA Martirio'dan mı söz ediyorsun?

LA PONCIA Evet, ondan... *(Merakla)* Niçin resmi sakladı dersin?

BERNARDA *(Kızını korumak isteyerek)* Şaka olduğunu söyledi ya. Başka ne olabilir ki?

LA PONCIA *(Alaylı)* Sen buna inanıyor musun?

BERNARDA *(Sert)* İnanmakla kalmıyorum. Öyle olduğunu biliyorum!

LA PONCIA Peki tamam. Senin evlatlarından söz ediyoruz. Eğer şu karşı komşu olsaydı, ne olacaktı?

BERNARDA Şimdi yarayı kaşımaya başladın.

LA PONCIA *(Acımasızca)* Bernarda, burada ciddi şeyler

oluyor. Seni suçlamak istemiyorum, ama kızlarını hiç rahat bırakmadın. Ne dersen de Martirio âşık oldu. Niçin Enrique Humanas ile evlenmesine izin vermedin? Niçin tam penceresine geleceği gün gelmesin diye ona haber gönderdin?

BERNARDA Bin kez gerekse yine aynısını yaparım! Ben yaşadıkça kanım Humanaslar'ın kanıyla birleşmeyecek! Babası bir işçi parçasıydı.

LA PONCIA Böyle gidersen kara bulutlar eksik olmaz!

BERNARDA Böyleyim ben. Ama sen benim gibi olamazsın, çünkü sen soyunu sopunu iyi biliyorsun.

LA PONCIA *(Nefretle)* Hatırlatma. Ben artık yaşlandım. Hep beni koruyup kolladığın için minnettarım.

BERNARDA *(Diklenerek)* Pek öyle görünmüyorsun!

LA PONCIA *(Nefretle karışık bir yumuşaklıkla)* Martirio bunu unutur.

BERNARDA Eğer unutmazsa onun için çok kötü olur. "Burada çok ciddi şeyler oluyor," dediğine ben katılmıyorum. Bir şey olduğu yok burada. Olsun diye can atıyorsun! Eğer bir gün bir şey olsa bile bu dört duvardan dışarı sızmayacak.

LA PONCIA Ben bundan çok emin değilim. İnsanın gizli düşüncelerini uzaktan okuyan insanlar var bu kasabada.

BERNARDA Benim ve kızlarımın kötü yola düştüğünü görmek için neler vermezdin!

LA PONCIA Hiç kimse sonunun ne olacağını bilemez!

BERNARDA Ben sonumu biliyorum! Kızlarımınkini de! Kötü yola düşen bir kadın vardı, o da öleli epey oldu.

LA PONCIA Annemin anısına saygı göster, Bernarda!

BERNARDA Öyleyse kötü düşüncelerinle peşimi takip etmekten vazgeç!

(Sessizlik)

LA PONCIA En iyisi hiçbir şeye karışmamam.

BERNARDA Yapman gereken de bu zaten. İşini yap ve çeneni tut. Maaşla çalışanların yapması gereken budur.

LA PONCIA Elde değil ki. Sence Pepe Martirio ile evlense daha iyi olmaz mı ya da... şey! Adela ile?

BERNARDA Hayır, bence olmaz.

LA PONCIA Romano'nun asıl sevgilisi, Adela!

BERNARDA Hiçbir şey tam istediğimiz gibi olmaz.

LA PONCIA Kaderi değiştirmek aslında çok zor. Ben Pepe ile Angustias'ı birbirine uygun bulmuyorum, kimsenin de bulduğu yok. Kim bilir bakalım muratlarına erecekler mi!

BERNARDA Yine başladın! Korkulu düşler göstermek için sinsice sokuluyorsun yine bana. Seni dinlemek istemiyorum. Bu dediklerin çıkarsa senin canına okurum.

LA PONCIA Sen bunu külahıma anlat!

BERNARDA Çok şükür kızlarım beni sayarlar ve sözümden çıkmazlar.

LA PONCIA Ah, tabii! Ama iplerini gevşetmeye gör hepsi dama çıkıverirler.

BERNARDA Ben de onları taş yağmuruna tutarak indiririm oradan!

LA PONCIA Öyle ya, senden cesuru yoktur!

BERNARDA Mücadelenin kötüsü olmaz!

LA PONCIA Şu işe bak! Bu yaşında, sevgilisine hissettiği heyecanı görmek lazım! Oğlan da ona yanık! Dün büyük oğlum anlattı, sabaha karşı dört buçukta öküzlerle geçerken onlar hâlâ konuşuyorlarmış.

BERNARDA Dört buçukta!

ANGUSTIAS *(Girer)* Yalan!

LA PONCIA Oğlum bana öyle anlattı.

BERNARDA *(Angustias'a)* Anlat bakalım!

ANGUSTİAS Bir haftadan fazla bir zamandır Pepe saat bir-

de gidiyor. Eğer yalanım varsa Tanrı canımı alsın.

MARTIRIO *(Girer)* Ben de saat dörtte gittiğini duydum.

BERNARDA Peki gözünle gördün mü?

MARTIRIO Dışarı sarkmak istemedim. Sokağa bakan pencereden konuşmuyor musunuz?

ANGUSTIAS Ben yatak odamın penceresinden konuşuyorum.

(Adela kapıda görünür.)

MARTIRIO Eee sonra...

BERNARDA Neler oluyor burada?

LA PONCIA Dikkatli dinlersen anlarsın! Peki ama, Pepe sabahın dördünde evinin kapısındaydı.

BERNARDA Emin misin?

LA PONCIA Bu dünyada hiçbir şeyden emin olamazsın.

ADELA Her şeyimizi kaybetmemizi isteyen bu kadını dinleme anne.

BERNARDA Ben anlamam gerekeni bilirim! Eğer bu kasaba halkı bana karşı yalancı tanıklık edecek olursa sert kayaya toslar kafasını. Artık bunun konusu edilmeyecek. Bazen bu pislik dalgasında kaybolup gitmemizi isteyenlerin işi bu.

MARTIRIO Ben yalandan hiç hoşlanmam.

LA PONCIA Bunda bir iş var.

BERNARDA Hiçbir iş yok. Gözümü dört açmak için bu dünyaya gelmişim ben. Şimdi ölene dek gözlerimi kapatmadan nöbet tutacağım.

ANGUSTIAS Benim her şeyi bilmek hakkımdır.

BERNARDA Senin söz dinlemekten başka bir şeye hakkın yok. Benim hiç kimseye minnetim yok. *(La Poncia'ya döner.)* Sen de bu evin işlerine burnunu çok sokuyorsun. Kimse benden habersiz bir adım bile atmayacak!

HİZMETÇİ *(Girer)* Sokağın başında büyük bir kalabalık var, bütün komşular kapıların önüne çıkmışlar.

BERNARDA *(La Poncia'ya)* Koş bak bakalım neler oluyor? *(Kızlar da o tarafa doğru koşarlar.)* Nereye gidiyorsunuz? Sizi pencere gülleri, yas bozanlar, al birini vur ötekine! Hepiniz avluya!

(Avluya çıkarlar. Bernarda gider. Uzaktan bağrışmalar duyulur. Martirio ve Adela girer ve dinlemeye başlarlar, ama sokak kapısından bir adım bile atmaya cesaret edemezler.)

MARTIRIO Ağzımı açmadığıma şükret.

ADELA Ben de konuşurdum.

MARTIRIO Peki ne derdin? İstemek başka yapmak başka!

ADELA Ben çıkarım için elimden geleni yaparım. Ya sen, yapmak istiyorsun ama beceremiyorsun.

MARTIRIO Böyle devam edemezsin.

ADELA İstediğimi elde edeceğim!

MARTIRIO Senin hevesini kursağında bırakacağım.

ADELA *(Yalvararak)* Martirio, beni rahat bırak!

MARTIRIO Kimseye yar olmayacak o!

ADELA Evinin kadını olarak beni istiyor!

MARTIRIO Seni nasıl kucakladığını gördüm!

ADELA İsteyerek olmadı. Sanki bir halatla sürükleniyor gibiydim.

MARTIRIO Canın cehenneme!

(Magdalena ve Angustias içeri doğru eğilirler. Bağırışlar gittikçe artmaktadır.)

LA PONCIA *(Bernarda ile içeri girer.)* Bernarda!

BERNARDA Ne oluyor?

LA PONCIA Libradoslar'ın kızı, şu bekâr olan, kimden olduğu belli olmayan bir çocuk doğurmuş.

ADELA Çocuk mu?

LA PONCIA Sonra ayıbını gizlemek için bebeği öldürüp taşların altına saklamış, ama nice insandan daha iyi kalpli köpekler bulup çıkarmışlar bebeği. Sanki Tanrı'nın eli onlara yol göstermişçesine yavruyu getirip ka-

pısının önüne bırakmışlar. Şimdi kızı öldürmek istiyorlar. Sürükleyerek sokağın sonuna getirmişler, patika yoldan ve zeytinliklerden koşarak geliyor erkekler, onların gürültüsünden yer yerinden oynuyor.

BERNARDA Zeytin dallarıyla, kazma saplarıyla gelsinler de gebertsinler şunu.

ADELA Hayır, hayır. Öldürmesinler.

MARTIRIO Öldürsünler. Biz de gidelim artık.

BERNARDA Namusunu ayaklar altına almak neymiş görsün.

(Dışarıdan bir kadın çığlığı ve büyük bir gürültü duyulur.)

ADELA Kaçmasına izin versinler! Sizler karışmayın!

MARTIRIO *(Adela'ya bakarak)* Yaptığının cezasını çeksin!

BERNARDA *(Kemer altından)* Jandarmalar gelmeden işini bitirsinler! Günah işlediği yerinden kızgın kömürle dağlasınlar!

ADELA *(Karnını tutarak)* Hayır! Hayır!

BERNARDA Öldürsünler! Gebertsinler onu!

PERDE

III. PERDE

Bernarda'nın evinin iç avlusu hafif maviye çalan beyaz dört duvar. Gece karanlığı. Sade yalın bir dekordan oluşan sahne. Odalarda yanan ışık kapı aralarından sahneye doğru sızmaktadır. Odanın ortasında, üzerinde gaz lambası olan masada Bernarda ve kızları oturmuş yemek yiyorlar. La Poncia onlara hizmet etmektedir. Prudecia onlardan ayrı oturmuştur. Perde açıldığında ancak çatal ve tabak gürültüsüyle bozulan ağır bir sessizlik vardır.

PRUDENCIA Ben gideyim artık. Çok uzun kaldım.
(Kalkar)

BERNARDA Bekle biraz. Epeydir görüşemiyoruz.

PRUDENCIA Akşam duası için çan çaldı mı?

LA PONCIA Henüz değil.
(Prudencia oturur.)

BERNARDA Kocandan ne haber?

PRUDENCIA Hep aynı.

BERNARDA Onu da göremiyoruz.

PRUDENCIA Onun âdetlerini bilirsin. Miras yüzünden kardeşleriyle kavga ettiğinden beri sokak kapısından adımını dışarı atmadı. Merdiven dayayıp ağıl ve duvardan atlıyor içeri.

BERNARDA Gerçek bir erkek. Peki kızın?

PRUDENCIA Babası onu affetmedi.

BERNARDA İyi etmiş.

PRUDENCIA Ne diyeceğimi bilmiyorum. Bu yüzden çok acı çekiyorum.

BERNARDA Eğer insanın kızı söz dinlemiyorsa o zaman evlat olmaktan çıkıp düşman oluyor.

PRUDENCIA Olayları akışına bıraktım. Tek tesellim kilise-

ye sığınmış olmak, ama artık gözlerim iyi görmediği için gelmemem lazım, çocukların oyuncağı olmak istemiyorum. *(Duvarlar şiddetli bir darbe ile sarsılır.)* O da ne?

BERNARDA At, kapatıldığı için evin duvarlarını tekmeliyor. *(Bağırarak)* Bağlayın şunu ve avluya çıkarın. *(Sesini azaltır.)* Çok sıcak geldi herhalde.

PRUDENCIA Genç kısrakları da çiftleştireceksiniz sanırım?

BERNARDA Evet şafak zamanı.

PRUDENCIA Malını arttırmayı iyi öğrenmişsin.

BERNARDA Paranın gücüyle; bir de uğraşıp didinerek.

LA PONCIA *(Sözünü keserek)* Buraların en iyi sürüsü senin. Ne yazık ki fiyatlar oldukça düşük.

BERNARDA Biraz peynirle bal ister misin?

PRUDENCIA Pek canım istemiyor.

(Atın tekmeleri bir kez daha duyulur.)

LA PONCIA Aman Tanrım!

PRUDENCIA Yüreğim ağzıma geldi!

BERNARDA *(Öfkeyle kalkar.)* Bir şeyi iki kez mi söylemek lazım? Çıkarın şunu da saman yığınlarının üstünde yuvarlanıp dursun. *(Sessizlik ve ardından seyisle konuşurcasına.)* Kısrakları ahıra bağla, ama atı serbest bırak, yoksa duvarı başımıza yıkacak. *(Masaya doğru yönelir ve yerine oturur.)* Ah, ne hayat bu!

PRUDENCIA Erkek gibi uğraşıp didiniyorsun.

BERNARDA Öyle. *(Adela masadan kalkar.)* Nereye gidiyorsun?

ADELA Su içmeye.

BERNARDA *(Yüksek sesle)* Bir testi soğuk su getirin. *(Adela'ya)* Oturabilirsin.

(Adela oturur.)

PRUDENCIA Ya Angustias, ne zaman evleniyor?

BERNARDA Üç güne kadar istemeye gelecekler.

PRUDENCIA Mutlu olmalısın!

ANGUSTIAS Elbette!

AMELIA *(Magdalena'ya)* Uğursuzluk getirdin.

MAGDALENA Bundan daha fazla uğursuzluk sen getirdin.

AMELIA Hep uğursuzluğu sen getirdin.

BERNARDA Tamam artık!

PRUDENCIA *(Angustias'a)* Sana yüzük taktı mı?

ANGUSTIAS İşte bak. *(Yüzüğü uzatır.)*

PRUDENCIA Çok güzel. Üç incili. Benim dönemimde inci gözyaşı anlamına gelirdi.

ANGUSTIAS Ama şimdi her şey değişti.

ADELA Bence değil. Hiçbir şeyin anlamı değişmedi. Nişan yüzüğünün elmas olması gerekir.

PRUDENCIA Yakışanı da o.

BERNARDA İster incili, ister incisiz, önemli olan niyet.

MARTIRIO Ya da Tanrı'nın emri önemli olan.

PRUDENCIA Duyduğuma göre mobilyalar harikaymış.

BERNARDA On altı bin real harcadım.

LA PONCIA *(Sözünü keserek)* En güzeli de aynalı dolap.

PRUDENCIA Hiç böyle bir dolap görmedim.

BERNARDA Bizlerin sandığı olurdu.

PRUDENCIA Önemli olan iyi günlerde kullanması.

ADELA Onu Tanrı bilir.

BERNARDA Olmaması için hiçbir neden yok.

(Uzaktan çan sesleri duyulur.)

PRUDENCIA En son çan bu. *(Angustias'a)* Elbiseni görmek için yine geleceğim.

ANGUSTIAS Ne zaman istersen.

PRUDENCIA İyi geceler, hoşça kalın.

BERNARDA Güle güle Prudencia.

KIZLAR *(Beşi birden)* Tanrı'ya emanet ol.

(Sessizlik. Prudencia gider.)

BERNARDA Yemeğimizi de yedik.

(Kalkarlar.)

ADELA Sokak kapısına kadar yürüyeyim, hem ayaklarım açılsın hem de biraz hava alayım.

(Magdalena alçak bir iskemleye oturup sırtını duvara karşı yaslar.)

AMELIA Seninle geliyorum.

MARTIRIO Ben de...

ADELA *(Sinirini dizginleyerek)* Kaybolacak değilim.

AMELIA Gece vakti ne olur ne olmaz.

(Çıkarlar.

Bernarda oturur. Angustias masayı temizlemektedir.)

BERNARDA Daha önce de söyledim sana, kardeşin Martirio ile konuşmanı istiyorum. O fotoğraf meselesi şakaydı, artık o konuyu unut.

ANGUSTIAS Bilirsin beni hiç sevmez.

BERNARDA Herkesin ne düşündüğünü bilemezsin. Ben gönül işlerine karışmam, ama dışarıya karşı iyi bir görüntü vermek ve aile uyumunu sağlamak isterim. Anlıyor musun?

ANGUSTIAS Evet.

BERNARDA Tamam öyleyse.

MAGDALENA *(Yarı uykulu)* Hem de, yakında buradan gidiyorsun zaten! *(Uykuya dalar.)*

ANGUSTIAS Nerede o günler.

BERNARDA Dün gece konuşmanız kaçta bitti?

ANGUSTIAS Yarımda.

BERNARDA Ne anlatıyor Pepe?

ANGUSTIAS Onu biraz dalgın buluyorum. Benimle konuşurken hep başka bir şeyi düşünüyor sanki. Neyin var diye sorsam: "Biz erkeklerin kendimize göre dertlerimiz vardır," diye cevap veriyor.

BERNARDA Sorma o zaman. Hem evlenince hiç sorma. O

konuşursa konuş, o sana bakarsa sen de ona bak. O zaman sorun yaşamazsın.

ANGUSTIAS Ama anne, sanki benden bir şeyler saklıyor gibi geliyor bana.

BERNARDA Öğrenmeye çalışma, ona bir şey sorma, dahası seni ağlarken hiç görmesin.

ANGUSTIAS Mutlu olmam lazım, ama değilim.

BERNARDA Aynı şey.

ANGUSTIAS Çoğu kez ona dikkatle bakıyorum ama pencere demirlerinin ardında silik, hayvan sürülerinin kaldırdığı toz bulutunun içinde yitip gitmiş gibi bir Pepe var sanki.

BERNARDA Sana öyle geliyor da ondan.

ANGUSTIAS İnşallah öyledir.

BERNARDA Bu gece geliyor mu?

ANGUSTIAS Hayır. Annesiyle şehre indi.

BERNARDA İyi öyleyse erken yatarız. Magdalena!

ANGUSTIAS Derin uykuda.

(Adela, Martirio ve Amelia içeri girerler.)

AMELIA Ne karanlık bir gece!

ADELA İki adım ötesi görünmüyor.

MARTIRIO Tam hırsızlara ve saklanmak isteyenlere uygun bir gece.

ADELA At tam ağılın ortasında duruyordu. Bembeyaz! Sanki iki misli büyük ve tüm karanlığı dolduruyordu.

AMELIA Gerçekten. Korkunç sanki hayalet gibi.

ADELA Yumruk büyüklüğünde yıldızlar var gökyüzünde.

MARTIRIO Yıldızlara bakmaktan bunun adeta boynu kırılacaktı.

ADELA Sen yıldızları sevmiyor musun?

MARTIRIO Ben çatının üstündeki şeylerle ilgilenmiyorum. Bu çatının altında olan şeyler bana yeter de artar bile.

ADELA Zaten sana da yakışan bu.

BERNARDA Ona yakıştığı gibi sana yakışan da bu.

ANGUSTIAS İyi geceler.

ADELA Hemen yatıyor musun?

ANGUSTIAS Evet. Pepe bu gece gelmiyor da.
(Çıkar.)

ADELA Anne, neden yıldız kaydığında ya da şimşek çaktığında: "Aziz Barbara kutsar adını gökyüzüne kutsal suyla ve kâğıtla," derler?

BERNARDA Eskiler şimdi bizim unuttuğumuz çoğu şeyi iyi biliyorlardı.

AMELIA Ben yıldızları görmemek için gözlerimi kapatıyorum.

ADELA Ben kapatmam. Yıllar boyu sessiz sakin duran o ışıl ışıl parıldayan şeylerin hareket etmesine bayılıyorum.

MARTIRIO Ama bütün bu şeylerden bize ne.

BERNARDA En iyisi bunları düşünmemek.

ADELA Ne güzel bir gece! Geç saatlere kadar yatmadan tarlalardan esen serin rüzgârın tadını çıkarmak istiyorum.

BERNARDA Ama yatmak lazım. Magdalena!

AMELIA Biraz evvel yattı.

BERNARDA Magdalena!

MAGDALENA *(Hoşnut olmamış bir edayla)* Beni rahat bırakın!

BERNARDA Yatağına!

MAGDALENA *(Canı sıkkın kalkar)* Hiç insanı rahat bırakmazsınız!
(Söylenerek gider.)

AMELIA İyi geceler. *(Oradan çıkar.)*

BERNARDA Haydi sizler de yatağa.

MARTIRIO Nasıl oluyor da Angustias'ın nişanlısı bu gece gelmiyor?

BERNARDA Seyahate gitmiş de ondan.

MARTIRIO *(Adela'ya bakarak)* Yaaa!

ADELA Sabah görüşürüz.

(Çıkar. Martirio su içer ve avlunun kapısına bakarak yavaşça oradan uzaklaşır.

LA PONCIA *(İçeri girer.)* Sen daha burada mısın?

BERNARDA Burada sana göre "çok ciddi şeyler oluyor," dediğin ne ise onu göremiyorum, sükûnetin tadını çıkarıyorum.

LA PONCIA Bunu artık bir kenara bırakalım, Bernarda.

BERNARDA Bu evde gizli kapaklı hiçbir şey olamaz. Bir şey kaçmaz gözümden.

LA PONCIA Dışarıdan bakıldığında bir şey olmuyor. Bu doğru. Kızların sanki dolabın içinde yaşıyorlarmış gibiler. Ama ne sen ne de başkaları, onların gönüllerinden geçeni bilebilir.

BERNARDA Benim kızlarımın gönlü bomboş ve rahat.

LA PONCIA Anneleri sensin, seni ilgilendirir. Benim bu evde işim zaten başımdan aşkın.

BERNARDA Artık sesin soluğun çıkmaz oldu.

LA PONCIA Ben kendi işimde gücümdeyim.

BERNARDA Artık oraya buraya anlatacak bir şeyin kalmadı. Bu evde ot yetişse konu komşunun koyunlarını getirip burada otlatırdın.

LA PONCIA Senin tahmininden daha çok olayları örtbas ediyorum.

BERNARDA Oğlun yine Pepe'yi sabahın dördünde görüyor mu? Bu evin adını anıyorlar mı?

LA PONCIA Bir şey anlatmıyorlar.

BERNARDA Anlatacak hiçbir şey yok da ondan. Bahane edecek bir şey yok. Bu evde kimseye göz açtırmam.

LA PONCIA Senin huyunu bildiğimden konuşmak istemiyorum. Kendine bu kadar güvenme.

BERNARDA Güvenirim.

LA PONCIA Bakarsın aniden yıldırım düşer. Belki de yüreğine bir yumruk düğümlenir.

BERNARDA Burada hiçbir şey olmaz. Senin bütün bu kuşkularına karşı tetikteyim.

LA PONCIA Senin için çok iyi.

BERNARDA Elbette, bir bu eksikti!

HİZMETÇİ *(Girer)* Bulaşıkları bitirdim. Başka bir emrin var mı Bernarda?

BERNARDA *(Kalkar.)* Yok. Biraz dinleneceğim.

LA PONCIA Seni kaçta kaldırmamı istersin?

BERNARDA Hiç kaldırma. Bu gece iyi bir uyku çekeceğim. *(Çıkar.)*

LA PONCIA Denizle baş edemediğinde en kolayı, arkanı dönüp hiç bakmamak.

HİZMETÇİ O kadar gururlu ki kendi elleriyle bağlıyor gözlerini.

LA PONCIA Elimden bir şey gelmez. Bazı şeyleri engellemek istedim, ama artık olacaklardan korkuyorum. Şu sessizliği görüyor musun? Her odada bir fırtına esiyor. Tayfuna dönüştüğü gün hepimizi silip süpürecek. Ben söyleyeceğimi söyledim.

HİZMETÇİ Bernarda hiç kimse ona karşı duramaz sanıyor, ama erkeklerin yalnız olan kadınlar üstünde ne kadar güç sahibi olduğunu bilmiyor.

LA PONCIA Kabahat yalnız Pepe el Romano'nun değil. Doğru, geçen yıl Adela'nın peşindeydi, o da Pepe için ölüp bitiyordu. Ama Adela haddini bilip oğlanı tahrik etmemeli. Ne de olsa erkek erkektir.

HİZMETÇİ Çoğu kimse Adela'yı kolay elde ettiğini düşünüyor.

LA PONCIA Doğru. *(Alçak sesle)* Başka şeyler de var.

HİZMETÇİ Bakalım neler olacak burada.

LA PONCIA Denizleri aşıp gitsem de bu evdeki savaştan kurtulsam.

HİZMETÇİ Bernarda düğüne hazırlanıyor. Belki olaylar büyümez.

LA PONCIA Olaylar artık çok gelişti. Adela kararlı, diğerleri de tetikteler.

HİZMETÇİ Martirio da mı?

LA PONCIA O en tehlikelisi. Zehir dolu bir kuyu. Pepe el Romano'nun kendisine yar olmayacağını biliyor. Elinden gelse dünyayı gömer.

HİZMETÇİ Al birini vur ötekine!

LA PONCIA Hep erkeksizlikten, başka bir şey değil. Bu tip konularda kan bağı bile unutulur. Şşşş! *(Dinler.)*

HİZMETÇİ Ne oluyor?

LA PONCIA *(Kalkar.)* Köpekler havlıyor.

HİZMETÇİ Galiba biri kapıdan çıktı.

(Adela üzerinde beyaz kombinezonuyla girer.)

LA PONCIA Sen daha yatmadın mı?

ADELA Su içeceğim. *(Masadaki bardaktan su içer.)*

LA PONCIA Ben de seni uyuyorsun sandım.

ADELA Susayınca uyandım. Peki siz, dinlenmeyecek misiniz?

HİZMETÇİ Biraz sonra.

(Adela çıkar.)

LA PONCIA Gidelim.

HİZMETÇİ Uykuyu hak ettik doğrusu. Bernarda bütün gün canıma okuyor.

LA PONCIA Lambayı tut.

HİZMETÇİ Köpekler çılgına dönmüş gibiler.

LA PONCIA Bunlar bizi uyutmayacaklar.

(Giderler.

Sahne oldukça kararır.

Maria Josefa kucağında bir kuzuyla içeri girer.)

MARİA JOSEFA

Kuzucuk, yavrum benim,
deniz kıyısına gidelim.
Kapının eşiğindedir karınca,
seni emzirip büyüteceğim.

Kaplan suratlı Bernarda.
Sırtlan suratlı Magdalena.
Kuzucuğum! meee, meeee.
Gel gidelim seninle
Belen şehrinin kapısına.

Ne sen uyumak istiyorsun
ne de ben;
kendi kendine açılır kapı
saklanırız kumsalda
bulup mercan bir çatı.

Kaplan suratlı Bernarda.
Sırtlan suratlı Magdalena.
Kuzucuğum! meee, meeee
Gel gidelim seninle
Belen şehrinin kapısına.

(Türkü söyleyerek çıkar. Adela girer. Gizlice etrafına bakınır ve ağılın kapısından çıkıp gider. Başka bir kapıdan kaygı içinde gizlice içeri giren Martirio sahnenin ortasında durur. Onun da üstünde kombinezon vardır. Küçük siyah bir şala sarınmıştır. Maria Josefa onun önünden geçer.)

MARTIRIO Büyükanne, nereye gidiyorsun?
MARIA JOSEFA Bana kapıyı açacak mısın? Kimsin sen?
MARTIRIO Buraya nasıl geldin?
MARIA JOSEFA Kaçtım. Ya sen kimsin?
MARTIRIO Haydi git yat.

MARIA JOSEFA Sen Martirio'sun, şimdi gördüm seni. Martirio, Martirio suratlı. Peki ne zaman çocuğun olacak senin? Bak benimki burada.

MARTIRIO Nereden aldın bu kuzuyu?

MARIA JOSEFA Kuzu olduğunu biliyorum. Peki kuzudan bebek olmaz mı? Hiçbir şeyi olmamaktansa kuzu sahibi olmak çok daha iyidir. Kaplan suratlı Bernarda, sırtlan suratlı Magdalena.

MARTIRIO Bağırma.

MARIA JOSEFA Gerçekten. Her taraf kapkaranlık. Saçlarım ağardı diye bebek sahibi olamaz mıyım zannediyorsun, öyle bir olur ki, evet, bebekler, bebekler, bebekler... Bu bebeğin de saçları ağaracak, onun bebeği olacak, hepimiz kar gibi beyaz saçlarla beyaz köpüklü dalgalara benzeyeceğiz, ardından diğerlerinin sırayla hepimizin. Derken köşemize çekileceğiz köpük gibi ağarmış saçlarımızla. Niçin burada ak köprüler yok. Burada her şey yasa bürünmüş.

MARTIRIO Sus, sus artık.

MARIA JOSEFA Komşunun çocuğu olduğunda ona çikolata götürürdüm, sonra o bana getirirdi, hep böyle olurdu. Senin saçın ağaracak, ama hiçbir komşun gelmeyecek. Benim artık gitmem lazım, ama köpekler ısırır diye korkuyorum. Tarlaya kadar benimle gelir misin? Tarlayı severim. Evleri de severim ama açık olan evleri severim, bir de yatakta çocuklarıyla uyuyan komşu kadınlarla dışarıya sandalye koyup oturan erkekleri severim ben. Pepe el Romano dev gibi biri. Hepiniz ona âşıksınız, ama sizler birer buğday tanesi olduğunuz için hepinizi yutacak. Yok, hayır, buğday tanesi değilsiniz. Dilsiz kurbağalarsınız!

MARTIRIO Haydi. Yatağına. *(Onu iter.)*

MARIA JOSEFA Olur, ama bana kapıyı açarsın, değil mi?

MARTIRIO Elbette.

MARIA JOSEFA *(Ağlayarak)*

Kuzucuk, yavrum benim,
deniz kıyısına gidelim.
Kapının eşiğindedir karınca,
seni emzirip büyüteceğim.

(Martirio, Maria Josefa'nın çıktığı kapıyı kapatır ve avlunun kapısına doğru yürür. Orada bir an duraksar, ama iki adım daha atar.)

MARTIRIO *(Alçak sesle.)* Adela.

(Sessizlik. Kapıya doğru biraz daha ilerler. Yüksek sesle.) Adela!

(Adela içeri girer. Saçları biraz dağınıktır.)

ADELA Niye arıyorsun beni?

MARTIRIO Bırak şu adamı!

ADELA Sen kim oluyor da bana bunu söylüyorsun?

MARTIRIO Orası namuslu bir kadına uygun yer değil.

ADELA Orada olabilmek için can atıyorsun!

MARTIRIO *(Yüksek sesle)* Artık konuşma zamanı geldi. Bu böyle devam edemez.

ADELA Bu daha başlangıç. Bende ileriye doğru fırlayacak yürek var. Bende sende olmayan şevk ve hüner var. Bu çatı altında ölümü gördüm, ama yılmadım, çıkıp hakkım olanı aradım.

MARTIRIO O ruhsuz adam öbürü için gelip gidiyordu. Ama sen üstüne atladın.

ADELA Onun parası için geliyordu, ama hep gözü bendeydi.

MARTIRIO Ona el koymana izin vermeyeceğim. O Angustias ile evlenecek.

ADELA Onu sevmediğini benden iyi biliyorsun.

MARTIRIO Biliyorum.

ADELA Biliyorsun, çünkü kendi gözlerinle gördün o beni

seviyor.

MARTIRIO *(Yıkılmış)* Evet, öyle.

ADELA *(Ona yaklaşır)* O beni seviyor. Beni seviyor, beni.

MARTIRIO İstersen bana bıçak sapla, ama bunu bir daha bana söyleme.

ADELA Bu yüzden onunla kaçmayayım diye çaba harcıyorsun. Sevmediği bir kadını kucaklasa hiç umurunda olmaz; benim de olmaz. İsterse yüz sene Angustias ile birlikte olabilir, ama beni kucaklaması sana korkunç geliyor, çünkü sen de onu seviyorsun, onu seviyorsun.

MARTIRIO *(Üzüntülü)* Evet! Saklamadan göğsümü gere gere söyleyeceğim. Evet! Bağrım acı bir nar gibi parçalanıyor. Onu seviyorum!

ADELA *(Atılıp onu kucaklar.)* Martirio, Martirio, benim bunda suçum yok.

MARTIRIO Bana sarılma! Beni avutmaya çalışma. Aynı kanı taşımıyoruz. Seni kardeşim olarak görmeye çalışsam bile bunu başaramayıp seni herhangi bir kadın gibi görüyorum. *(Adela'yı iter.)*

ADELA Başka çare yok. Olan oldu bir kere. Pepe el Romano benim artık. Beni kıyıdaki sazlıklara götürecek.

MARTIRIO Götüremeyecek!

ADELA Onun dudaklarının tadını aldıktan sonra bu korkunç eve katlanamam artık. O ne isterse onu yapacağım. Bütün kasaba bana karşı cephe alacak, ateşten parmaklarıyla beni dağlayacaklar. Namuslu geçinen erkekler peşime düşecekler, evli bir erkeğin metresine layık görülen dikenli tacı takacağım ben.

MARTIRIO Sus!

ADELA Evet, öyle. *(Alçak sesle)* Gidip yatalım, bırakalım Angustias ile evlensin. Artık umurumda değil, tek başıma küçük bir eve yerleşeceğim istediğinde gelip beni görecek, canı ne zaman isterse.

MARTIRIO Ben sağ kaldıkça bunların hiçbiri olmayacak.

ADELA Yalnız senin gibi zayıf birini değil azgın bir atı bile serçe parmağımla dize getirecek güce sahibim ben.

MARTIRIO Sesini yükseltme; canımı sıkıyorsun. Yüreğim öyle öfkeyle dolu ki elimde değil beni boğuyor.

ADELA Bize kardeşlerimizi sevmeyi öğrettiler. Tanrı beni karanlığın ortasında tek başıma kalmaya mahkûm etti, çünkü seni şimdi sanki daha önce hiç görmediğim gibi görüyorum.

(Bir ıslık sesi duyulur. Adela kapıya doğru hamle yapar; ancak Martirio onun önünü keser.)

MARTIRIO Nereye gidiyorsun?

ADELA Çekil kapıdan!

MARTIRIO Geçebilirsen geç!

ADELA Çekil.

(İtişirler.)

MARTIRIO *(Bağırır.)* Anne, anne!

(Bernarda içeri girer. Üzerinde gecelik ve siyah bir şal vardır.)

BERNARDA Susun, susun artık. Elden ayaktan kesilirsem ne olur kim bilir!

MARTIRIO *(Adela'yı göstererek)* Onunla beraberdi! Eteklerine bak saman dolu!

BERNARDA *(Adela'nın üstüne öfkeyle yürüyerek)* Kötü kadınların yeridir samanlık!

ADELA *(Karşı durarak)* Burada zindan hayatı bitti artık! *(Adela annesinin bastonunu kaptığı gibi ikiye böler.)* Zorbanın bastonuna böyle yaparım işte. Bir adım daha atayım deme sakın. Bana Pepe'den başkası emir veremez.

MAGDALENA *(Girer)* Adela!

(La Poncia ve Angustias da girerler.)

ADELA Ben onun kadınıyım artık. *(Angustias'a)* Bunu bilesin. Avluya git söyle ona. Bu evin efendisi artık o. Ora-

da dışarıda, aslanlar gibi soluyor.

ANGUSTIAS Aman Tanrım!

BERNARDA Tüfek! Tüfek nerede?

(Koşarak çıkar.

Onun arkasından Martirio çıkar. Amelia içeri girer, başını duvara yaslayıp dehşetle seyreder.)

ADELA Kimse beni tutamaz! *(Çıkmaya çalışır.)*

ANGUSTIAS *(Onu tutarak)* Buradan zafer edasıyla çıkamazsın. Hırsız! Bu evin yüzkarası!

MAGDALENA Bırakın gitsin, bir daha yüzünü görmeyelim onun.

(Silah sesi duyulur.)

BERNARDA *(Girer.)* Bir daha onu ara da göreyim.

MARTIRIO *(Girer.)* Pepe el Romano meselesi bitti.

ADELA Pepe! Tanrım! Pepe!

(Koşarak çıkar.)

LA PONCIA Öldürdün mü onu?

MARTIRIO Hayır. Kısrağına atlayıp kaçtı.

BERNARDA Suç bende değil. Kadınlar iyi nişan alamazlar.

MAGDALENA Niçin böyle söylendin?

MARTIRIO Adela yüzünden! Kan nehri boşaltabilseydim kafasından aşağı.

LA PONCIA Cezasını versin.

MAGDALENA Şeytan!

BERNARDA Böylesi daha iyi oldu. *(Bir gürültü duyulur.)* Adela! Adela!

LA PONCIA *(Adela'nın kapısında)* Aç kapıyı!

BERNARDA Aç kapıyı. Duvarlar senin ayıbını örtbas eder sanma.

HİZMETÇİ *(Girer.)* Komşular uyandılar!

BERNARDA *(Alçak bir sesle kükreyerek)* Aç diyorum yoksa kırarım kapıyı!

(Sessizlik. Herkes susar.)

Adela!

(Kapıdan çekilir.)

Çekiç getirin!

(La Poncia kapıya tekme atar ve açılan kapıdan içeri girer. Girer girmez bir çığlık atıp geri çıkar.)

LA PONCIA *(Ellerini boynuna götürür.)* Tanrı kimseye böyle bir son vermesin!

(Kız kardeşler geriye doğru çekilirler. Hizmetçi haç çıkarır. Bernarda çığlık atıp ileriye atılır.)

LA PONCIA Girme!

BERNARDA Hayır. Ben hayır! Pepe, sen şimdi hayattasın, koşarak karanlıkta ağaçların arasından kaçıyorsun ama elbet bir gün düşeceksin sen de. İndirin ipten! Kızım bakire öldü! Odasına götürüp onu kız gibi giydirin. Kimse konuşmayacak. O bakire öldü. Haber verin şafak vakti çanlar iki kez çalsın.

MARTIRIO Ne şanslıymış ki Pepe onun oldu.

BERNARDA Ağlamak istemiyorum. Ölümü sakin karşılamak gerekir. Susun!

(Kızlardan birine)

Susun dedim!

(Diğer kıza)

Yalnız kalınca gözyaşı dökersiniz! Hepimiz yas denizine gömüleceğiz. O, Bernarda Alba'nın küçük kızı, bakire öldü. Duydunuz mu?

Susun, susun dedim.

Susun!!!

PERDE

MİTOS-BOYUT YAYINLARI OYUN DİZİSİ

(Son kitaplar)

100. ÖDÜLLÜ OYUNLAR 1/ Kadıköy Bel. Oyun Yarışması
Ölü Törenleri / Ormanda /Düşmanla Sevişenler /3 Ekim'de Nostalji / Sapan
101. Kâzım ERYÜKSEL / Toplu Oy. 1 *Adalet Adaleti Arİyor / Yontu*
102. Turgut ÖZAKMAN / Toplu Oy. 5 *Duvarların Ötesi/ Kanaviçe/ Paramparça*
103. Eugène IONESCO/Toplu Oy. 4 *Gergedanlar /Bavullu Adam/ Şu Kahpe Dünya*
104. Memet BAYDUR/Toplu Oy. 5 *Maskeli Süvari / Menekşe Korsanları*
105. Savaş AYKILIÇ / Toplu Oy.1 *Alt Şu Büyükler / Aşk Grevi*
106. Erman CANATAN/Toplu Oy.1 *Bataklıane Güzeli / Uyumsuzlar/ Evin Kadınları*
107. George TABORI / *Brecht Dosyası*
108. Bilgesu ERENUS / *Halide*
109. ÖDÜLLÜ OYUNLAR 2 *Büyünün Gözleri/Baton ya da Baton /Şeytan Tırnağı/İlmik*
110. Güngör DİLMEN / Toplu O. 5
Kuzgancık Türküsü /Şan, Şeref, Ün=Amfitrüon /Troya İçinde Vurdular Beni
111. Kâzım ERYÜKSEL / Toplu Oyunları 2 *Başaklar / Mahkûmlar*
112. Raşit ÇELİKEZER /Toplu Oyunları. 1 *Yağmurum Olsana / Yanlış Adamlar*
113. MENANDROS / Eski Yunan Komedyaları / *Huysuz Adam (Dyskolos)*
114. Civan CANOVA / Toplu Oy. 1 *Kıyamet Sularında/ Kızıl Ötesi Aydınlık*
115. Civan CANOVA /Toplu Oy. 2 *Erkekler Tuvaleti /Sokağa Çıkma Yasağı*
116. Cuma BOYNUKARA / *Ölüm Uykudaydı*
117. Cuma BOYNUKARA / Toplu Oyunları. 2 *Ateşle Gelen / Mem ile Zin*
118. Caner BİLGİNER / Çağdaş Ortaoyunları 1 *Hayırlı Evlat / İnternetçi*
119. EURİPİDES/ Eski Yunan Tragedyaları 2 / *Bakkhalar*
120. A. VEFİK PAŞA/Eski Türk Oyunları 1 *Zoraki Tabip*
121. ÂLİ BEY/ Eski Türk Oyunları 2 *Ayyar Hamza / Kokona Yanıyor*
122. Yakovos KAMBANELLİS / *Odisea Evine Dön*
123. Raşit ÇELİKEZER / Toplu Oyunları. 2 *Mutlu Beraberlik /Bir Kuşluk Vakti*
124. Behiç AK / *Tek Kişilik Şehir*
125. ÖzenYULA/TopluO.3*Gayri Resmi Hurrem/Sahibinden Kiralık/Yakındoğu'dan Emanet*
126. Teodor KASAP / Eski Türk Oy. 3 *Pinti Hamit / İşkilli Memo*
127. Thomas JONİGK / Genç Alman Yazarları 1 *Torun İstiyorum*
128. RECAİZADE EKREM /Eski Türk Oy. 4 *Çok Bilen Çok Yanılır*
129. Cuma BOYNUKARA / *O'nun Saltanatı*
130. R. Schimmelpfenning / Genç Alman Yazarları .2 *Uzun Zaman Önce Mayısta*
131. Thomas BRASCH / Genç Alman Yazarları. 3 *Kadınlar. Savaş. Komedi*
132. Raşit ÇELİKEZER / *Hiçbir Şey*
133. Yakovos KAMBANELLİS / *Harikalar Avlusu*
134. Güngör DİLMEN / *Osmanlı Dram Tiyatrosu*
135. Civan CANOVA / Toplu Oyunları 3 *Ful Yaprakları/ Düğün Şarkısı*
136. Marius von MAYENBURG /Genç Alman Yazarları. 4 *Ateş Yüzlü*
137. Tuncer CÜCENOĞLU / *Çığ*
138. Ülker KÖKSAL / Toplu Oyu.4 *Kısa Oyunlar (8 Adet)*
139. SOFOKLES / *Kral Oidipus*
140. William SHAKESPEARE / *Aşkın Çabası Boşuna*
141. Vala THORSDOTTIR / *İzlanda Oyunları* (Café-tiyatro)
142. Cuma BOYNUKARA / Toplu Oyunları 3 *Suyun Rengi / Beceriksizler*
143. Coşkun IRMAK / *Siyah Çoraplılar*
144. R. W. FASSBİNDER / Toplu Oy.1 *Kahvehane/ Korku Kemirir Ruhu/ Kerhaneci*
145. Feraizcizade MEHMET ŞAKİR / Eski Türk Oyunları.5 *İlk Göz Ağrısı*
146. William SHAKESPEARE / *V. Henry*
147. Yakovos KAMBANELLİS / *Yol İçerden Geçer*
148. Sinan BAYRAKTAR / *Definename*
149. William SHAKESPEARE / *Kral John*
150. Maksim GORKİ / Toplu Oy.1 *Küçük Burjuvalar /Yegor Bulıçov ve Diğerleri*
151. E. VOLDER – P. POURVEUR / Belcika Oy 1 *Oda ve Adam / Kuzey Işığı*

152. G. DİLMEN/Toplu O.6 *Devlet ve İnsan / İttihat Terakki /Hakimiyet-i Milliye Aşevi*
153. Tuncer CÜCENOĞLU / *Sabahattin Ali*
154. Behiç AK / Toplu Oyunları. 1 *Fay Hattı / Newton Bilgisayardan Ne Anlar*
155. John M. SYNGE/İrlanda Oy.1 *Babayiğit/Dereye Vuran Gölge/Denize Giden Atlılar*
156. Metin BALAY / Toplu Oyunları 1 *İnadına yaşamak / İnadına İnsan*
157. Minc ÖLCE / Toplu Oyunları 1 *Dün, Bugün, Yarın / Biletler İki Kişilik*
158. Caner BİLGİNER/ Çağdaş Ortaoyunları 2 *Dünyada Mekân yahut Hilekâr*
159. Ülker KÖKSAL / *Değişim*
160. Raşit ÇELİKEZER / *Otopark Cinayetleri*
161. Savaş AYKILIÇ / Toplu O. 2 *Kral Karun/Troya Geçilmez/ Bir Kalem/Ksantos Trajedisi*
162. Ali Berktay / *Benim Meskenim Dağlardır*
163. A.Öngören-İ.Soyalıoğlu- İ.Köklü/ YARIŞMA OYUNLARI 1
Yel mi Değirmen mi/ Bakır Kalkan/ Mendil Alır mısınız
164. Cemal ARSLAN / *Mahpuslık Zor Zanaat*
165. Müjdat GEZEN / *Artiz Mektebi*
166. William SHAKESPEARE / *Hırçın Kız* (Çev. Zeynep Avcı)
167. Dinçer SÜMER / Toplu Oy. 3 *"Ali Ayşeyi Seviyo"/ Beni dünya Kadar Sev*
168. Turgay NAR / *Can Ateşinde Kanatlar (Mevlânâ)*
169. G.Danckwart- S.BERG /Çağ. Alman K.Y. 1 *Ekmek Parası / Köpek, Kadın, Erkek*
170. MüzeyyenERİM /Toplu O. 1
Hulûsi Bey'in Kızları/ Bütün Menekşeler Annem Kokar / Murat Oteli
171. PLAUTUS / *Palavracı Asker*
172. K. SPECHT - T. WALSER / Çağ. A.K. Y. 2*Kurbağa Prensesi/ King Kong'un Kızları*
173. Maksim GORKİ/ T.O.2 *Dipte (Ayaktakımı Arasında)/Dostigayev ve Diğerleri*
174. Alfred JARRY / *Kral Übü*
175. Beki L. BAHAR/ *Demokles'in Kılıcı*
176. Kıvanç NALÇA/Toplu O. 1*Dermeyan Masalı / Eşya / Büyü-Düğüm / Mutsuz Anneler*
177. Nikolay GOGOL/ Toplu Oy. 1 *Müfettiş/ Kumarbazlar/ Evlenme*
178. Peter TURRINI/ *Nihayet Bitti*
179. Arnold WESKER / Toplu Oyunları 1 *Boylam / İnkâr*
180. William SHAKESPEARE / *Kral III. Richard*
181. Metin BALAY/ *Deniz Diye Bir Delikanlı*
182. Erhan GÖKGÜCÜ / Toplu Oyunları.2 *İki Kalas Bir Heves / Ramazan'la Cülide*
183. Behiç AK / *İmaj Katili*
184. Tarık GÜNERSEL / *Yarım Bardak Su*
185. Atila ALPÖGE / Gençlik Oyunları *Çürük Elma / Tavtati Kütüpati*
186. Funda ÖZŞENER / *Sevgili Hayat*
187. Bilgesu ERENUS / *Misafir*
188. Okday KORUNAN / *İyi Şanslar*
189. Sadık ASLANKARA / Toplu Oyunları 1 *Kevser'di / Ev-Ses / Hayal Ustası*
190. August STRINDBERG / Toplu Oyunları 1 *Matmazem Julie / Alacaklılar*
191. Metin BALAY / *Düzmece Müzikal*
192. E.CANATAN/Toplu O.2 *Muammer Muammer/Dağların Türküsü/İyi Yurttaş/Çukur*
193. Coşkun IRMAK/Toplu Oyunları. 2 *Miletos Güzeli/ Memurin Faslı/*
194. Dusan KOVAÇEVİC / *Profesyonel*
195. Trevor GRİFFİTHS / *İşgaller*
196. Raşit ÇELİKEZER / *Kazan Dairesi*
197. Müzeyyen E. ERİM / Toplu Oyunları. 2 *Bekârlar Apartmanı / Başarı / Ormanda*
198. Maksim GORKİ / Toplu Oyunları 3 *Yazlıkçılar (Yaz Misafirleri) / Vassa Jeleznova*
199. Beki L. BAHAR / Toplu Oyunları. 1 *Ölümsüz Kullar / Senyora / Alabora*
200. Pierre MARIVAUX / Toplu Oyunları. 1 *Köleler Adası / Tartışma*
201. Coşkun IRMAK / Toplu Oyunları. 3 *Dünyada Tek Başına / Kuş*
202. Kemal KOCATÜRK / Toplu Oyunları. 1 *Kanatlı Doğanlar / Su İzler / Medeia*
203. Sinan BAYRAKTAR / Toplu Oyunları. 1 *Denizatı / İdris Baba*
204. Yiğit SERTDEMİR /Toplu Oyunları 1 *Bekleme Salonu / O.B.E.B.*
205. Funda ÖZŞENER / *Ah! Tamara*
206. Yalçın BAYKUL / *İlklerin Efendisi Şinasi*

207. Okday KORUNAN / Toplu Oy. 1 *Alo 900 / Konfetiler*
208. Nursen KARAS / Toplu Oy. 1 *Şiir ya da Banka/ Yoğurt ve Kan/ İki Çocuk Oyunu*
209. Civan CANOVA / Toplu Oy. 4 *Üstad Harpagon'a Saygı Gecesi/ Mitosmorfoz*
210. Gerhard BORRİS / *Yükselişten Sonra*
211. Dejan Dukovski / *Barut Fıçısı*
212. Nesrin KAZANKAYA / *Seyir Defteri (Julia)* / *Dobrinja'da Düğün*
213. Güner SÜMER / Toplu Oy. 1 *Aşk Bir Masaldır* / *Ölü Mevsimler*
214. Aydın ARIT/Toplu O.1 *Bal Bineği/Aya Bir Yolcu/Uçamayan Kuşlar Tutulur/ Beşgen*
215. Bayazıt GÜLERCAN / *Lodos*
216. Jean RACİNE / *Bayazıt*
217. Minc ERGEN / *Surname-İdamname*
218. İbnürrefik Ahmet Nuri / Ceza Kanunu (Günümüz Türkçesiyle)
219. Eugene IONESCO/Toplu Oy.5 *Alma Doğaçlaması/ Yeni Kiracı / Görev Kurbanları*
220. ÂLİ BEY / Eski Türk Oyunları 6 *Geveze Berber / Misafiri İstiskal*
221. EURİPİDES / *Medea*
222. William SHAKESPEARE / *Yaz Gecesi Rüyası*
223. Güner SÜMER /Bütün Oyunları 2 *Yarın Cumartesi / Baba ile Oğul*
224. Aydın ARIT/Toplu Oy. 2 *Gözlüklünün Maceraları / Sansür Var / Anarfişt Avcıları*
225. Loula ANAGNOSTAKİ /Toplu Oyunları 1 *Geceyi Geçirmek / Şehir / Resmi Geçit*

AMERİKAN OYUNLARI (Türkçe- İngilizce birarada)

1. *Ay ile Yarış* / Michael Joyce
2. *Küçük Tilkiler* / Lillian Hellman
3. *Sırça Hayvan Koleksiyonu* / Tennessee Williams
4. *Ot, Krem ve Esmer Şeker* / Samuel Hay
5. *Satıcının Ölümü* / Arthur Miller

BERTOLT BRECHT KÜLLİYATI

BÜTÜN OYUNLARI (Yayınlanmış olanlar)

Cilt 2 Vahşi Ormanda / Kentlerin Vahşi Ormanında / İngiliz Kralı II. Eduard'ın Yaşamı / Adam Adamdır (1926) / Adam Adamdır (1938)

Cilt 3 Üç Kuruşluk Opera/ Mahagonny / Mahagonny Kentinin Yükselişi ve Düşüşü/ Lindberghlerin Uçuşu /Anlaşma Üzerine Baden Öğreti Oyunu/Evet Diyen/Evet Diyen. Hayır Diyen/Önlem (1930)/Önlem (1931)

Cilt 4 Mezbahaların Kutsal Johanna'sı/Kuraldışı ve Kural/Ana (1933)/Ana (1938)

Cilt 6 Küçük Burjuvanın Yedi Ölümcül Günahı / Horasyalılar Kuriasyalılar / Cartar Ananın Silahları/ III. Reich'ın Korku ve Sefaleti

Cilt 7 Galilei'nin Yaşamı (1938/39)/ Gelileo (Amerika Metni)/Galilei'nin Yaşamı (55/56) / Dansen/ Demirin Fiyatı Nedir

Cilt 8 Cesaret Ana ve Çocukları)/ Lukullus'un Sorgulanması (1940) / Lukullus'un Sorgulanması (1951) /Lukullus'un Mahkûmiyeti / Sezuan'ın İyi İnsanı

Cilt 9 Puntila Ağa ve Uşağı Matti/ Urturo Ui'nin Yükselişi/Simone Machard'ın Düşleri

Cilt 10 Schweyk / Malfi Düşesi

Cilt 11 Kafkas Tebeşir Dairesi / Sofokles'in Antigone'si

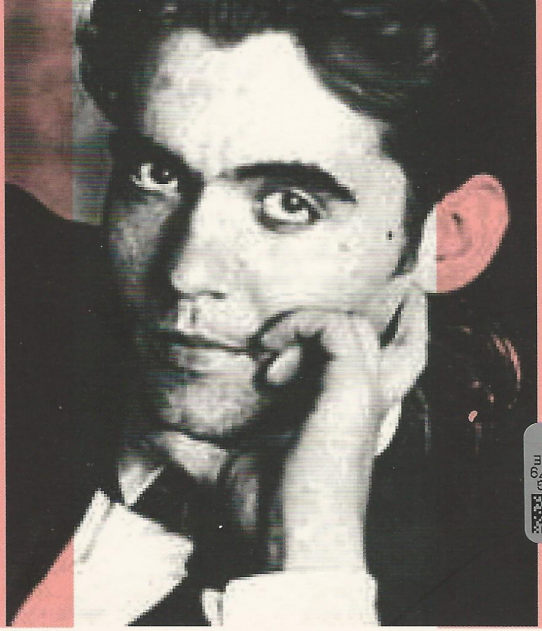
BÜTÜN ŞİİRLERİ (Yayınlanmış olanlar) Cilt 2 (Çev. Yılmaz Onay)

ÇOCUK OYUNLARI

1. *Soytarılar Okulu - Soytarılar Gezide* / Karl Waechter
2. *Grips Oyunları* / Rainer Hachfeld - Volker Ludwig
3. *Kedinin Büyüttüğü Çocuk-Ayı Adası* / Müzeyyen E. Erim
4. *Mıknatıs Çocuk - Konuşan Taş - Çocuk Ülkesi* / Gülen İpek Abalı
5. *Karagöz Efsanesi* / Sinan Bayraktar
6. *Şarkılarımız Ölmesin* / Yılmaz Onay
7. *Büyülü Göl* / Sema-Erbil Göktaş
8. Barış için Savaş - Oturan Boğa / Kemal Kocatürk
9. *Çirkin Ördek- Çıplak Kral - Gizli Dünya - Masal Dünya* / Gülen İpek Abalı
10. *Çizmeli Kedi - Pollyanna - Ali Baba ve Kırk Haramiler* / Can Doğan
11. *Deniz Kızısı - Sevgi Kutusu - Bilen Kazansın* / Gülen ipek Abalı
12. *Akıllı Soytarı* / Fikret Terzi

Tiyatro/Kültür Dizisi

01. BİR AVUÇ ALKIŞ (Anılar) / Mücap Ofluoğlu
02. TİYATRO KAVRAMLARI SÖZLÜĞÜ/ Aziz Çalışlar
İ0. TİYATRO ADAMLARI SÖZLÜĞÜ/ Haz. Aziz Çalışlar
04. TİYATRO İÇİN KÜÇÜK ORGANON / Bertolt Brecht
05. 20 YÜZYILDA TİYATRO/ Haz.: Aziz Çalışlar
06. TİYATRO OYUNLARI SÖZLÜĞÜ -Cilt 1 (Dünya Tiy.) Haz. Aziz Çalışlar
07. SHAKESPEARE SÖZLÜĞÜ / Haz. Aziz Çalışlar
08. OYUNCULUK ELKİTABI / Gerhard Ebert
09. TİYATRO ÇALIŞMASI / Bertolt Brecht
10. TİYATRO OYUNLARI SÖZLÜĞÜ. Cilt 2 (Türk Tiy.) Haz. Aziz Çalışlar
11. REJİ DEFTERİ (Üç Kız Kardeş) / K. Stanislavski
12. İNSANCA BİR TİYATRO/ Giorgio Strehler
13. GECENİN MASKESİ / Özdemir Nutku
14. ÇEHOV ve MOSKOVA SANAT TİYATROSU / K. Stanislavski
15. TİYATRODA DÜŞÜNSELLİK/ Zehra İpşiroğlu
16. DÜNYA BİR SAHNEDİR/ Mücap Ofluoğlu
17. BALE SÖZLÜĞÜ/ G. Grant
18. HALK TIYATROSU ve DARİO FO / Metin Balay
19. UYUMSUZ TİYATRODA GERÇEKÇİLİK/ Zehra İpşiroğlu
20. YÖNETMEN PETER STEİN / Aziz Çalışlar
21. ÇAĞDAŞ TİYATRO ve DRAMATURGİ / Esen Çamurdan
22. OYUNCULUK SANATI/ Toby Cole
23. TİYATRO -DEVRİM ve MEYERHOLD / Ali Berktay
24. KUTSAL ATEŞ / Juri Liubimov
25. Çağdaş Türk Tiyatrosundan ON YAZAR / Ayşegül Yüksel
26. 2000'Lİ YILLARA DOĞRU TİYATRO / Zehra İpşiroğlu
27. BRECHT'İ ANIMSAMAK / Hans Mayer
28. ARADIĞIMIZ TİYATRO / Ahmet Cemal
29. ELEŞTİRİNİN ELEŞTİRİSİ / Zehra İpşiroğlu
31. OYUN YAZMAK / Steve Gooch
31. Cumhuriyet'in 75. Yılında TÜRK TİYATROSU/ S. Şener -A. Yüksel- Ö. Nutku-..
32. ÇAĞDAŞIMIZ SHAKESPEARE / Jan Kott
33. OYUN YAZARLIĞI / Hülya Nutku
34. ÇOCUK TİYATROSU / Nihal Kuyumcu
35. NASIL OYNANMALI / Jean Genet
36. SAHNEDEN İZDÜŞÜMLER / Ayşegül Yüksel
37. TİYATRO YAZILARI / Dikmen Gürün
38. COMMEDIA dell'ARTE / John Rudlin
39. DÜNYA TİYATRO TARİHİ / Özdemir Nutku
40. PANDOMİMİN ANATOMİSİ / Alke Gerber
41. TİYATRODA DEVRİM / Zehra İpşiroğlu
42. 100 MONOLOG (Yabancı Oyunları) Cilt 1 / Haz.: T. Yılmaz Öğüt
43. 100 MONOLOG (Türk Oyunları) Cilt 2 /Haz.: T. Yılmaz Öğüt
44. Oyun Sanatbilimi DRAMATURGİ / Hülya Nutku
45. HIÇKIRMAKLA HAYKIRMAK ARASI / Esen Çamurdan
46. ÇAĞDAŞ TİYATROMUZDA GELENEKSELLİK / Yavuz Pekman
47. ELVEDA DÜNYA MERHABA KÂİNAT /Haz. Sevda Şener-A. Yüksel
48. SAHNEDE ELLİ SENE / Ahmet Fehim
49.100MONOLOG(Yeni Oyunlar-GençYazarlar)Cilt3/Haz.T.Yılmaz Öğüt
50.100MONOLOG(Antik ve KlasikOyunlar)Cilt4/Haz.T.Yılmaz Öğüt
51. DRAM SANATI (İnsanı Geçitlerde Sınayan Sanat) Prof. Dr. Sevda Şener
52. SAÇMANIN TİYATROSU / Doç. Dr. Abdüllatif Acarlıoğlu
53. TİYATRO OYUNLARI SÖZLÜĞÜ- Cilt 3 (Dünya T.) /Haz. Ayşe Selen
54. SAÇM.ALARLA GERÇEKLER (Oyun Eleştirileri)/ Nursen Karas
55. SUYA YAZI YAZANLAR / Mücap Ofluoğlu
55a. TİYATRO TARİHİ / Memet Fuat (MSM Yayınları)
56. VASIF ÖNGÖREN'in TİYATRO DÜNYASI / Erbil Göktaş
57. TİYATRODAN GÖSTERİ SANATLARINA / Ali H. Ney'zi
58. DOĞAÇLAMA / Gerhard Ebert
59. 100DİYALOG - Cilt 1 (Türk Oyunları) / Haz. T. Yılmaz Öğütt
60. ŞİDDET İLE OYNAMAK / Esen Çamurdan
61. ÇOCUKLAR İÇİN TİYATRO / Wolfgang Schneider
62. SAHNE TOZU (Tiyatro Yazıları) / Esen Özman
63 EPİK TİYATRO / Marianne Kesting
64. ULUSAL TİYATRO ve ULUS DEVLET / Coşkun Irmak
65. TİYATRO NEDİR / İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu
66. AYNADA (Tiyatro Anıları) / Mücap Ofluoğlu
67. 20. YÜZYIL TİYATROSUNDA ESTETİK DÜŞÜNCE / Nazım Uğur Özüaydın
68. ANTİK YUNAN TRAGEDYALARI / Joachim Latacz

İspanyol ve çağdaş dünya edebiyatının en önde gelen temsilcisi
Federico Garcia Lorca'nın,
İspanyol köylü kadınlarının trajik yaşamlarını yansıtan
ve bir üçleme oluşturan üç ünlü oyunu,
ilk kez İspanyolca'dan yapılmış çevirileriyle birarada.

Kanlı Düğün,
yazarın başyapıtı; bir aşk ve tutku tragedyası;

Yerma,
kör kırsal törelerin, toplumsal baskıların tutsağı olan
İspanyol kadınlarının bireysel özgürlüklerine
ulaşamamalarının tragedyası;

Bernarda Alba'nın Evi,
toplumdaki katı geleneklerin, dinsel baskıların,
kadınların özgür yaşam istekleri ve
doğal içdürtüleri üstündeki yıkıcı etkilerinin tragedyası.